

*DEP ÜZERİNDEKİ BASKILAR
KARARLI BİR TUTUMLA PÜSKÜRTÜLEBİLİR*

*JI BO TEVGERA BAKURÊ KURDISTANÊ
ÎMKANÊN GUHARTÎNÊ HENE*

POLİTİKADA MAKSİMALİST ANLAYIŞ

KÊ KÎ KİŞANDIYE RÊZA WELATPARÊZİYÊ

GELİŞEN MÜCADELE VE BEKLEYEN GÖREVLER

*PKK'NİN GÜNEY KÜRDİSTAN POLİTİKASI
VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ*

*Kürt Politikasında ileri bir adım:
ULUSAL CEPHE*

PDK-İRAN G.Sekreteri M. HİCRİ İLE GÖRÜŞME

*Türkiyede hak ve özgürlükler sorunu:
KÜRTLERİN ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ VE DEP*

Hevdem

KOVARA SİYASÎ Ü ÇANDÎ

İÇİNDEKİLER

- 1 HEVDEM'DEN
- 2 DEP ÜZERİNDEKİ BASKILAR KARARLI BİR TUTUMLA PÜSKÜRTÜLEBİLİR
Kurtuluş Parlak
- 7 JI BO TEVGERA BAKURÊ KURDISTANÊ İMKANÊN GUHARTINÊ HENE
İbrahim Güçlü
- 15 POLİTİKADA MAKSİMALİST ANLAYIŞ
Bayram Ayaz
- 22 KÊ KÎ KİŞANDIYE RÊZA WELATPARÊZİYÊ
Hemreş Reşo
- 25 GELİŞEN MÜCADELE VE BEKLEYEN GÖREVLER
Faruk Aras
- 32 PKK'NIN GÜNEY KÜRDİSTAN POLİTİKASI VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ
Jiyan Rojdar
- 39 Kürt Politikasında ileri bir adım:ULUSAL CEPHE
Ekrem Bingöl
- 42 PDK-İRAN G.Sekreteri M. HİCRÎ İLE GÖRÜŞME
- 46 Türkiyede hak ve özgürlükler sorunu: KÜRTLERİN ÖRGÜTLENME
ÖZGÜRLÜĞÜ VE DEP
H.Baran
- 52 DEĞİŞMESİ GEREKEN
T.Bayrak
- 54 RADİKALİZM VE KÜRTLER
Burhan Çelik
- 57 KONGRA PDK-İRAQÊ..." AŞİTİ, AZADİ, DEMOKRASİ "
- 62 HETA KENĞİ Bİ TIRKÎ
Bareş Battê
- 64 DEVLET BÜTÜN İLİŞKİLERİMİZİ KESMEK İSTEDİ
- 67 DİVÊ MERİV XWE JI TIRKÎ PİR HEMET BİKE
Baran Rizgar
- 72 ŞAM'DA KÜRT MEZARLARI
Ruşen Aslan
- 79 BASIN AÇIKLAMASI

Sahibi : Rasti Basın Yayın Dağ. Ltd. Şti. Adına M. Sıddık TAŞDEMİR
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Ergün GÜMGÜM

MERKEZ : Guraba Hüseyinağa Mh.Dağarcık Sok. No: 32/22 Aksaray - İST. Tel : 631 11 41 Fax : 523 75 11
DİYARBAKIR İRT. BÜROSU : Arif Sümerkan Gazi Cd. Yazgan Sk. Kadayıfçıoğlu Pasajı Kat:3/11 - D.BAKIR
ANKARA İRT. BÜROSU : A.Osman Erdikli Cihan Sok. Mert İşhanı No: 12/1 Tel : 231 08 13 Sıhhiye.- ANKAR

YURT DIŞI TEMSİLCİLİKLERİ

ALMANYA : Burhan Bayram-MoOLF. Gelderblöm Str.91 Tel : 203 42 81 57 47139 DUISBURG
DANİMARKA : F. Kaya C/O Kristensen Huidovrevej 269 Telefax: 45 312 87357 2650 HVİDOVRE
FRANSA : Z.Belekan 3 Rue Jacque Louvel Tessier Tel: 33 140030610 75010 PARİS
HOLLANDA : E.İ. Kavak Kleine Over Str. 22 Tel: 31 84 421205 7411 JL.DEVENTER
İNGİLTERE : K. Şiyar P.O. Box 155 Tel: 44 71 2319302 WCIX ONW - LONDON
İSVEÇ : T. Bayraktar K.Media Centrum Tegner Gatan 37 Telefax: 46 8 247574 4.Tr.STOCKHOLM
NORVEÇ : Ş. Bilgiç Helleradgrenda 115 Tel: 47 222 78169 0672 OSLO.6
YUNANİSTAN : H. Yılmaz Box 25 049 TK Tel: 30 1 2650958 10026 ATHENE

ABONE KOŞULLARI Yıllık : 240.000 TL. 6 Aylık : 120.000 TL.
AVRUPA Yıllık : 60 DM 6 Aylık : 30 DM.

BANKA HESAP NO : M.Sıddık Taşdemir İşbankası İst. Aksaray Şb. Hes. No: 300-106143
Pamukbank İst. Aksaray Şb. Hes. No: 01319437

Dizgi : ADAR AJANS Baskı : AYDINLAR MATBAACILIK
Arka Kapak : KOMEL RESSAMLAR BİRLİĞİ (Ülkede Barış)

HEVDEM'DEN

Dergimizin 2. sayısıyla siz değerli okurlarımıza ulaşmış bulunuyoruz. HEVDEM daha çıktığı gün sömürgecilerin dikkatini hemen üzerine çekti. Piyasaya çıktığı gün toplatıldı. Toplatma gerekçesine bakıldığında DGM savcılarının keyfi davranışı hemen göze çarpıyordu. Çünkü ya DGM savcısı en hızlı okuyucumuzdu ya da dergiyi okumadan toplatmıştı. Gösterilen gerekçe de bunu kanıtlıyordu: "Derginin; Çıkarken, Ulusal Mücadelede Yeni Bir Dönem ve devamı yazılarda" deniyordu. Bu muğlak ifade bile DGM'nin Ulusal ve demokratik basın yayın organlarına bakışını çok iyi özetleyebilir.

1. Sayımızda okuyucularımıza istediğimiz ölçüde ulaşamadık. Özellikle Kürdistan'da dergimiz yoğun bir toplatmayla karşı karşıya kaldı. Güvenlik güçleri daha toplatma kararı kendilerine ulaşmadan dergiyi toplamaya başlamışlardı bile.

1. Sayımızda okuyucularımızdan bir çok başarı mesajı aldık. Okuyucularımız bu mesajlarında eleştirilerini de dile getirmiş ve dergilerinin nasıl olması gerektiği üzerine oldukça fazla önerilerde bulunmuşlardı. Bu öneri ve eleştiriler bundan sonraki yayın hayatımızda dikkate alınacaktır.

1. Sayımızda acemiliğimizden ve dizgi yanlışlıklarından kaynaklanan bazı eksiklikler oldu. I - KDP kongresi ile ilgili yazıda Merkez Komite sayısı 37 olması gerekirken 87 olarak çıkmıştır. Hatalarımızı zamanla en aza indirmek dileğiyle okuyucularımızdan özür diliyoruz.

HEVDEM okuyucularıyla güçlenmeyi hedeflemiştir. Baskılara, ancak siz omuz verirsiniz göğüs gerebiliriz. Siz okurlarımızdan isteğimiz HEVDEM'i almanız, başka okuyuculara ulaştırmanız, abone olmanız ve dağıtım engelinden doğan ulaştırma sorununu aşmada yardımcı olmanızdır.

HEVDEM bu sayısında; aylardır güncelliğini yitirmeyen bir sorun olan Demokrasi Partisiyle ilgili Kurtuluş Parlak'ın yazısı "DEP üzerindeki baskılar kararlı bir tutumla püskürtülebilir", İbrahim Güçlü'nün birinci sayıdan devam eden "ji bo tevgera bakurê Kurdistanê îmanên guhartinê hene" yazısı, Bayram Ayaz'ın "Kuzey Kürdistan ulusal hareketinde önemli bir sorun: Politikada Maksimalist Anlayış" yazısını, H. Reşo'nun "Kê kî Kişandiyê kêza Welatparêziyê?" yazısı takip etmektedir. Ardından Faruk Aras'ın "Gelişen mücadele ve bekleyen görevler" yazısı, güncel olması itibarıyla yazarlarımızdan J.Rojdar'ın "PKK'nın Güney Kürdistan politikası ve düşündürdükleri yazısı", yine güncel konulardan cephe üzerine E.Bingöl'ün "Kürt politikasında ileri bir adım: Ulusal cephe" yazısı ve M.Hicri ile yapılan bir röportaj dergimizde yer alıyor. H.Baran'ın "Türkiye'de hak ve özgürlükler sorunu", T.Bayrak'ın "Değişmesi gereken" yazısı, Burhan Çelik'in "Radikalizm ve Kürtler" yazısı, dergide yer alan diğer yazılardandır. Ayrıca, Irak KDP'nin 11. kongresi ardından kongrenin resmi sonuçları ve kongre sonuç bildirisini yararlı olacağı inancıyla yayınlıyoruz. Barış Battê'nin Kürtçeye az yer verdiğimizden dolayı bizi eleştiren "Heta kengî bi Tirkî" isimli yazısını konuyu tartıştırmak amacıyla yayınlamayı yararlı görüyoruz. Biz elimizden geldiğince Kürtçe yazılara ağırlık vermek istiyoruz. Kürtçe okuma konusu oldukça önemli bir konudur, fakat Türkiye'nin reel gerçeğine baktığımızda okuyucuların hepsinin Kürtçe okumayı bilmemesi nedeniyle dergimiz zorunlu olarak bazı yazıları Türkçe vermek zorundadır. Anlayışla karşılaşacağımızı umuyoruz. İsviçre'den Y. Ararat arkadaşın PKK tarafından kaçırılan turistlerle ilgili arabuluculuk yapan delegasyonla röportajını takip eden Baran Rızgar'ın "Divê Meriv xwe ji Tirkî pir hemet bike" yazısı, Kürtçenin kullanımı konusunda tartışmayı sürdürüyor. Yazarlarımızdan Ruşen Aslan'ın "Şam'da Kürt Mezarları" adlı incelemesini takiben, elimize posta yoluyla ulaşan Osman Sebri'nin ölümüyle ilgili bir basın açıklamasını, değerli Kürt ozanı ve siyasetçisi Osman Sebri'yi saygıyla anarak sizlere ulaştırıyoruz.

Bir sonraki sayıda buluşmak dileğiyle.

DEP ÜZERİNDEKİ BASKILAR KARARLI BİR TUTUMLA PÜSKÜRTÜLEBİLİR

Kürt halkını hegemonyası altında tutan devletler, Kürt halkının çağdaş demokratik hızlı uyanışı karşısında, bir şaşkınlık geçirmektedirler. Ulusal Demokratik hareketin gelişkin olmadığı dönemlerde, bu devletler büyük bir rahatlık içinde hareket ediyorlardı. Ama içinde bulunduğumuz dönemde sömürgeciler için aynı rahat koşullardan söz etmek mümkün değildir. Kürt halkı, kendi siyasal demokratik örgütlerini yaratmış. Demokratik kültürel kurumlaşmalar konusunda önemli adımlar atmış ve kendi adına talepler ileri sürecek bir siyasetçiler gurubunu üretmiştir.

İktidar güçleri, ülkemizin kuzey parçasında oluşan ulusal demokratik mücadeleyi bilinen yöntemlerle bastıramayınca, halkımıza karşı topyekün bir saldırı hareketine geçmiştir. Sivil halka, demokratik - siyasal mücadele ve yayın kurumlarının üyelerine, yönetici ve çalışanlara karşı gizli yoketme eylemlerini geliştirmeye başlamıştır. Bunda amaç ulusal demokratik mücadelenin önünü kesmektir. Bugün devlet, günümüz dünyasının koşullarında en etkin silah olan siyasal mücadele biçimlerinin önünü kesmeye ve böylece Kürt halkının mücadelesini silahlı mücadeleye mahkum etmeye çalışıyor. Bununlada, dünya ve Türkiye kamuoyunu "terör" demogojisiyle kazanmaya çalışıyor. Kürt siyasal ve demokratik güçlerinin bu oyuna gelmemesi gerekir.

İktidar güçlerinin isteğine karşın, demokratik mevziler terkedilmeyip, korunmalı ve daha da güçlendirilmelidir.

Batman'da, DEP milletvekili Mehmet SİNCAR, DEP il yöneticilerinden Metin ÖZDEMİR ve Habib KILIÇ bir dönem önce haince katledilmişlerdir. Bu olay, ulusal demokratik mücadelemizin gelişmesini istemeyen her türlü karanlık güçlerin, en vahşi ve pervasız saldırısının bir örneğini oluşturuyor. Devlet güçlerinin, bir milletvekilinin ölümüne sebep olması yetmiyormuş gibi, onun cenazesinden korkması, cenaze törenine katılmak isteyen partililere saldırmaması, gözaltına alması, işkence etmesi, Kürtlerin cenaze törenine katılmasını engellemek için Ankara'ya sokulmaması, gelişmenin ne kadar tehlikeli bir boyutta olduğunu göstermeğe yetmektedir. Bütün bunlarla yetinmeyen devlet güçleri, taziye evindeki dayanışmadanda korkmuş ve evde bir Milletvekili, Leyla

Zana'nın da bulunduğu sırada önce evi bombalamış, ardından da taramıştır. İşin tehlikeli boyutunun farkına varan iktidar güçleri, büyük bir telaşla, olayı gerçekleştirenlerin yakalandığı süsünün verilmesi içinde, olmadık şaklabanlıklar yapmak zorunda kaldı. İktidar güçleri, bu cinayeti işleyenlerin, Hizbullah örgütüne mensup kişiler olduğunu ileri sürmesine rağmen; bunu açığa çıkarmış değillerdir. Böyle olunca da, bu cinayetten devlet güçlerinin sorumlu tutulması yanlış değildir. Ayrıca, Hizbullah örgütünün devlet güçleri tarafından arkaalandığının kamuoyunda yaygın bir kanı olmasından dolayı da, sorun çözümleninceye kadar, devlet bu kamburu sırtında taşımaya devam edecektir.

İktidar güçleri, bu eylemleriyle, DEP'in o dönemde geliştirmek istediği Barış ve Demokrasi Kampanyası'nın boşa çıkarılmasını; kafalarda, DEP gibi bir örgüte ve siyasal mücadeleye ihtiyaç olmadığı anlayışının geliştirilmesini amaçlıyordu. Çünkü, barış kampanyası, savaş isteyen güçlerin maskesini düşürecek, dünya kamuoyunun gözünde teşhir edecekti. İktidar güçlerinin bu fiili saldırı eylemleri yetmiyormuş gibi, DEP Genel Başkanı'nın tutuklanması da provakatif gelişmenin tuzu biberi olmuştur.

SIYASAL MÜCADELE GELİŞTİRİLMELİ, DEMOKRATİK MEVZİLER KORUNMALIDIR.

Bütün bu yaşanan olaylar göstermektedir ki iktidar güçleri, Kürt ulusal demokratik mücadelesinin içinde olan, ona olumlu yaklaşan tüm kişi ve kurumların, demokratik alanlarda ve vazgeçilmez hak ve özgürlükler çerçevesinde çalışmasını engellemeye çalışmaktadır. Bunun akabinde, Kürtlerin demokratik mevzilerden kopmaları sağlanacak, terör ortamı derinleştirilip, Kürt halkının haklı mücadelesi, meşru olmayan bir zeminde gösterilmeye çalışılacaktır. Çünkü, TC devleti, terör ortamında gerçekleştireceği bütün kötülöklere dünya ve Türkiye kamuoyunun tepki göstermeyeceğini, yaşayarak öğrenmiş bulunmaktadır. Bunun nedenleri gayet basittir. Dünyadaki gelişmeler, demokratik mücadele zemininin gelişmesi ve özellikle Ortadoğuda'ki barış görüşmeleri T.C.'yi oldukça rahatsız etmekteydi. Nitekim bu barış görüşmelerinin ardından Arap - İsrail yakınlaşması Ortadoğu'nun büyük sorunlarından biri olan İsrail - Filistin anlaşmazlığının çözümüne yönelik olumlu gelişmeler, dünya gündemine Ortadoğu'nun asıl önemli sorunu olan Kürt sorununu yerleştirecekti.

Türkiye bunları gördüğünden, Kürt sorununun çözümü yönündeki çalışmalarını hızlandırmış, kendince "vur kurtul" politikası çerçevesinde sorunu bütünüyle silahla çözme-yi önüne koymuştur. Dünyaya verdiği mesaj "Kürt sorunu yok terör sorunu var" şeklindedir.

Demokratik kitle kurumları T.C.'nin bu oyununu bozmak için kurumlarını işlevsiz hale getirmek yerine, daha da güçlendirmeli, kiteselleştirmeli ve kamuoyuna mal etmelidirler.

Bu yüzden en güçlü ve siyasal kurumlardan biri olan Demokrasi Partisi (DEP) önemli bir sınavla karşı karşıyadır. Kürt ve Türk demokratlarının ciddi bir karar alma eşiğine getirildikleri görülmektedir. Mehmet SİNCAR'ın öldürülmesi sonucunda ortaya çıkan politikasızlık, umutsuzluğun gelişmesine sebep olduğu gibi, demokrasi dışı yöntemlerin hayata geçirilmesi eğilimlerin güçlenmesine yol açmıştır. Bu gelişmelerin sonucunda, DEP milletvekillerinin meclisten çekilmeleri, istifa etmeleri; DEP'in fonksiyonsuz hale geldiği görüşlerinin dile getirilmesi, gelişmenin ciddi ve önemli boyutunu göstermektedir.

Biz, DEP milletvekillerinin meclisten çekilmesi, ortaya çıkan gelişmeler karşısında DEP'in geliştireceği yeni inisiyatiflerin; Parti üyelerinin, demokratik kamuoyunun düşüncelerini temel alan Parti Meclisi'nin, soğukkanlı, genel çıkarları gözeten ve partinin programatik düşüncelerine bağlı biçimde karar almasının doğru olduğunu biliyorduk, bunu ısrarlada belirtiyorduk. Ayrıca, milletvekillerinin istifası sorununun, sadece Parti Meclisi kararı ile halledilir bir sorun olmadığı da biliniyordu. DEP milletvekillerinin kendilerine oy veren ve vermeyen tüm seçmenlerin çıkarlarını gözeterek onlara karşı olan sorumluluklarını gözeterek, özgün bir karara varmaları da demokratikliğin bir gereğidir.

Sonuçta da Parti Meclisi ve milletvekilleri, soğukkanlı ve sorumlu bir biçimde davranarak; Parti kitesinin düşüncelerine ve demokratik kamuoyunun eğilimlerine önem vererek, meclisten çekilmeme doğrultusunda bir karara vardılar, her ne kadar, bu karar şimdilik kaydıyla alınmışsa da, DEP ve onun milletvekillerinin ilk sınavı başarıyla verdiklerini bir göstergesidir. DEP'in bu kararı, devletin Kürt meselesindeki tıkanıklığını DEP'e ve Kürt yurtseverelerine dayanarak çözüme oyununu da bozdu. Bu noktadan sonra, DEP ve Kürt yurtsever odaklarının siyasal mücadeleyi geliştirici, demokratik mevzileri koruyucu ve derinleştirici tutumlarını geliştirmek gerekmektedir.

Bugün, demokratik siyasal mücadelenin en üst düzeydeki çalışmalarından biri parlamentolar çalışmasıdır. HEP ve DEP, içinden geçtiğimiz siyasal dönemden, eksiklerine rağmen bu konuda belirli mevziler elde etmiştir. DEP, parlamentoda 17 milletvekiline sahiptir. DEP'in programatik düşünceleri, önüne koyduğu hedefleri, parlamentolar mücadeleyi daha da geliştirmesini öngörmektedir. Bir şeyi geliştirmek için de, elde olana sahip çıkmak gerekmektedir. Bunun içindir ki DEP'in parlamentoda varolan milletvekillerinin parlamentoyu terketmemesi önemlidir. DEP tabanında, milletvekillerinin istifa ve parlamento dışı muhalefeti geliştirmesi görüşleri, sekter ve DEP'in yapılanması ile doğrudan çatışan görüşlerdir. DEP'in parlamento dışı muhalefete yönelmesi ve milletvekillerinin istifa etmesi, Kürt sorununun çözümünü istemeyen güçlerin programatik hedeflerine hizmet edecektir.

DEP, kararlara varırken, kuruluş mantığını ve programını her zaman gözetmelidir. DEP'in programı incelendiğinde, demokratik yığınsal bir parti olarak, dünyanın ve Türkiye'nin yeni koşullarında; Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yöntemlerle "adil çözümün" mümkün olabileceği fikri görülmektedir. Kürt ve Türk halkının değişimci demokratik bir partisi olarak, barışçıl, demokratik ve çağdaş hareket yaratmayı önüne koymuştur. Bu mücadelenin elbetteki ağır bedelleri vardır, olacaktır. Fakat bu bedellere katlanarak, bir yerlere varılabılacaktır. Bu yüzdendir ki parlamentodan çekilme, partiyi fesh etme, demokratik olmayan yöntemlerde karar kılma anlamına gelecektir. Bu da DEP programıyla bir çatışma göstermektedir.

Bütün bunları gözönüne aldığımız zaman, DEP'in parlamentodan çekilmemesi ve milletvekillerinin istifa etmemesi, hem Kürt ulusal demokratik hareketinin yararına. Ayrıca, bunun sonucunda DEP'in geniş yığınsal anlayışa kavuşarak, yerel seçimlerde hazırlanmasında, genel demokrasi ve Kürt sorununun çözüme katkıda bulunacaktır.

Bunun yanında, DEP'in devlet güçlerinin baskıları karşısında yeni demokratik mücadele biçimlerini benimsemesi de onun en doğal hakkıdır. Bu konu da belirli adımlar atmıştır daha başka adımların atılması için de, gerekli hazırlıkları yapmalıdır.

Bunun için düşünebilecekler vardır.

Örneğin: 1. DEP Milletvekilleri ve yöneticileri, dünyaya açılmalı, DEP ve diğer demokratik Kürt kuruluşları, kurumları üzerindeki baskıları uluslararası platformlara, BM, AT ve demokratik kuruluşlara anlatmalıdır.

2. DEP yöneticilerinin belirli sayılarda, halka karşı gelişen baskı ve fiili yoketme eylemlerini zamanında kamuoyuna yansıtması, halka yardımcı olunması için, Kürdistan'a gitmesi düşünülebilir

3. Baskıların protesto edilmesi için, parlamento oturumlarına belirli zaman dilimlerinde katılmayabilir.

4. Yerel seçimlerle ilgili hemen çalışmaya başlanabilir. Devletin bu çalışmalara karşı geliştireceği tutumlar gözetilerek, hızla yeni politikalar tayin edilebilir.

5. Parti Genel Başkanı'nın tutukluluğunun kaldırılması için, dünya nezdinde girişimlerde bulunulabilir.

DEP P.M'si ve MYK'nin bu tutumu sergilemesi bugün çok değişik tepkileri beraberinde getirmiştir. Bizler kendi seçtiğimiz yöneticilerin aldıkları kararları elbette eleştirebiliriz, fakat bunu yaparken ölçülü olmak, hoşumuza gitmeyecek karar ve davranışları, hoşgörü ortamı içinde ele almak zorundayız. Bu kararlarda bize ters gelebilecek davranışlar olması elbette ki mümkündür. Bu kararlar yüzünden DEP yöneticilerini bir bütün olarak karşımıza almak ve "Teslimiyetçilik", "İşbirlikçilik", "Siyasi Koruculuk" ve benzer tabirlerle değerlendirmek, hem partinin gidişatıyla ilgili kamuoyunda destek kaybına, hemde parti yöneticilerinin çalışma şevklerinin kırılmasına neden olur. Bu tür tutumlar yanlıştır. Ulusal demokratik mücadeleden çok sömürgecilerin işine yarar.

Bugünden sonra DEP yönetimi bizce temel çalışmalarını yerel seçimlerine göre ayarlamak zorundadır. Çünkü yerel seçimler başlı başına bir öneme sahiptir. Buna göre izlenecek yol parti tarafından bir an önce netleşmelidir. Bizce izlenecek yol DEP'in seçime katılıp katılmaması durumunda değişmelidir. Eğer DEP seçimlere katılabilecekse (ki son Yüksek Seçim Kurulu kararına göre seçimlere girebilecek 10 partiden birisi DEP'tir)DEP şimdiden bir yerel seçim politikası belirlemek ve bu politikayı olabildiğince hızlı bir şekilde yaşama geçirmek zorundadır. DEP'in yerel seçim politikasında dikkat edilmesi gereken hususlar şunlar olmalıdır.

a) Olabildiğince geniş kesimlerin kabul gördüğü, yerel olarak sevilen, politik yeterliğe sahip adayları öne çıkarmak, adayların tabandan gelen önerilerle seçimini sağlamak.

b) Seçimlere katılamayan partilerle işbirliğine girmek.

c) Seçimlerde iyi bir tavır ve propaganda geliştirerek yalnızca kazanma veya kaybetme olgularını değil, aynı zamanda Kürt sorununun kamuoyunda tartışılmasına katkı sunmak.

d) Belediye Başkanlıkları kadar yerel parlamento tartışmalarını da geliştirmek ve bu konuda alternatif bir program sunmak, il ve ilçe meclis üyelikleri seçimleri için uygun aday tespitleri yaparak bu meclisleri duyarlı, sorunları tartışan meclisler haline getirmek.

e) Parti olarak siyasal sonuçlar alabilmek için daha fazla oy almayı amaçlamak. (Demokratik çözüm mücadelesinde taraf olduğunun yansıtması ancak alınan oylarla belirginleşir.) Bunun için sol radikal söylemlerden çok, halkın değer yargılarına ters düşmeye-

cek ve kitle tabanını geliştirecek politik söylemleri geliştirmek.

Elbette ki DEP seçime girebilme koşullarına nasıl hazırlıklıysa, girmemesi durumunda da buna göre politikalar üretmeye hazır olmalıdır. Eğer seçimlere girilmezse seçimlerin boykotu ön plana çıkarılmalı, Türkiye ve dünya kamuoyuna bu iyi bir şekilde işlenerek, Kürt halkının seçimlere girmediği ve kendi meşru güçlerinin bu seçim dışında belli olarak tutulduğu ilan edilmeli ve B.M. sözleşmelerinden doğan etnik bir gurubun demokratik seçimlerde kendini temsil hakkının elinden alındığı söylemini öne çıkararak Kürt sorununu B.M gündemine sokmak önemli bir adımdır. Bunun dışında bazı yollar da denenebilir.

Önemli olan yerel seçimlerden Türkiye'de demokrasi ve Kürt ulusal sorunu yararına sonuçlar çıkarabilmektir. Bu konuda 20 Ekim yerel seçimlerinin yanlısına düşmemek gerekir. Yanlış yapılan bir politika ve ittifak kürt sorununa yarar değil zarar getirir.

DEP yerel seçimlere ciddi bir şekilde katılmak için önümüzdeki kurultayda kendi özgür idaresiyle davranabilen, demokratik zeminde başarılı ve çalışmalarıyla kendini kanıtlamış, kişilikli politika yapabilecek ve çevreden gelebilecek eleştiri ve suçlamaları kararlı bir şekilde karşılayabilecek insanlar seçilmelidir.

Bu seçimde DEP delegeleri grup anlayışından çok "hangi arkadaşlar partiyi daha ileriye götürebilir, daha iyi temsil edebilir, toparlayıcı, politika üretici olur" anlayışıyla tutumlarını ortaya koymalıdır. Biz Kürtlerin ve Türk kamuoyunun daha fazla yanlış yapma lüksüne sahip olmadığını her sağduyulu insanımız düşünmek zorundadır.

Sonuç olarak DEP üzerindeki baskılar ancak kararlı bir politika ve tutum sergilenecek püskürtülebilir.

TEVGERA SİYASÎ YA KURD PEWÎST E KU XWE NU BÎKE

II

Ji Bo Tevgera Bakurê Kurdistanê Îmkanên Guhartinê Hene...

Piştî sala 1980-î di dinyayê de û bi taybetî jî di din-ya komunîst de guhartinên gelek mezin hatin holê. Ew guhartinên dest pê kiribûn, piştî sala 1985-88-an bûn sedemê serûbinbûna sîstema komunîst. Sîstema komunîst jî holê rabû. Ew dezgehên ku girêdayî hev-girêdana sîstema komunîst hatibûn damezirandin, hemû bi hev re di nav wextek a kurt de hatin hilweşandin. Dewletên sosyalîst jî hev ketin, hemu xweser bun. Bes yekîtiya sovyetê bu gelek dewlet; di destpêkê de bi awayekî nû û bi hev-girêdanek nû, bi "Civakên Dewletên Serbixwe" yekîtiya jî nûve organîze bû. Lê emrê vê yekîtiyê jî dirêj nebû û hemû dewlet ketin nav pêvajoya serbixwetîya dewletbûnê.

Encama vê guhartinê, sîstema komunîst bi awayekî hev-girêdanek bi sîstema kapîtalîst ve çêkir. Ji bo ku bi sîstema kapîtalîst re jî, baş entegre bibe gelek hewldan hatin holê û îro jî ew hewldana dom dîke. Ew guhartina ne bes di qada ekonomiyê de, di hemu qadên jîyanê de; di pirsra çand, siyaseta, îdeolojî û felsefê de tesîreke mezin çêkir û bû sedemên guhartinên bingehî.

Hilweşandina sîstema komunîst, di derece yekemîn de li ser mîlet û gelên ku li welatên sosyalîst dijîn; di dereca duyemîn de jî, li ser muxalefeta navnetewî tesîreke mezin kir. Hem di nav gelên welatên sosyalîst û hem jî di nav muxalefeta navnetewî de sergêjiyek, tevliheviyek û guhartinek çêkir. Helbet tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê jî derveyî van guhartinan nedima.

Lêbelê dema ku mirov rewşa tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê şîrove dîke û dinêre; dibîne ku guhartinek a gelek mezin neqewimiye.

Piştî rabûna du sîstembûnê û helweşandina îdeolojîya ku rêxistinên Bakurê Kurdistanê jî diparast, ji bo guhartina tevgera Kurd jî îmkanên mezin pêk hatin. Rêxistinên bakurê Kurdistanê, heger hevdem dixwa-

zin gora şertên nû hereket bikin û bibin beşek ji dinyayê, wê demê gerek bêne guhartin; rasyonel û pîvanên nû bixin laşê xwe. Heger rêxistinên Bakurê Kurdistanê nikaribin xwe biguherînin, nikarin siyaseteke realist û rojane jî biafirînin.

Wê demê pêwîst e ku mirov bipirse. Gelo Pîvanên guhartinên çi ne? Yan jî gelo rêxistinên Bakurê Kurdistanê kîjan xususiyetan qezenç bikin, dikarin bê guhartin?

Ez dixwazim van tiştan xal bi xal diyar bikim. Helbet ew xalên ku ez diyar dikim, hewcedari munaqeşe û guherandinê ne jî.

1- Di vê qonaxê de mirov û rêxistin, nikarin di dinyayê de ji du sistema behs bikin. Lê dinê bi rengekê nehatiye xemilandin. Li ser rûyê dinyayê gelek rengên cihê hene. Rewşa dewlet, millet û gelan, rejîman ji hevûdu cihê û cihê ne.

Li dinyayê meyla xurt meyla wekheviya realist, aşîti, demokrasi û mafparêziyê ye. Lê ew pêvajoya bi xwe jî, di nav gelek êşan de ye. Li gelek herêmên dinyayê şerê germ heye. Li gelek welatan rejimên dîktator hukum dikin. Di encam de gelek vekiriye ku rewşeke nû hatiye rojevê, gerek rêxistinên bakurê Kurdistanê bi çavekî din li dinyayê temaşe bikin.

Ji bo vê yekê peyva "dijmin" û "dost" gerek bi naverokeke din bê şirove kirin. Gora vê gerek tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê jî gerek xwe nu bikin. Dema ku rasterast li pirsê binêrin û heger peyva "dijmin" bê îzah kirin; ji bo milletê Bakurê Kurdistanê muhatap dewleta Tirke. Bi giştî ji bo milletê Kurd, ew dewletên ku Kurdistan kolonî kirine. Ew jî, Komara Tirkiyê, Dewleta Surîyê, Îraq û Îranê ye. Helbet dostên van dewletan jî hene, pêwîst e ku tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê li hemberî wan jî siyaseteke bimeşîne. Lê ew siyaseta, nabe ku wek siyaseta kevî be. Wek mînak: Komara Tirkiy hevalbendên dewletên Ewropaya Rojava û Amerîka ye. Endamê NATO'yê ye. Lê nayê wê maneyê, ku tevger û rêxistinên Kurdistanê rasterast Dewletên Ewropaya Rojava o Amerîka dijmin îlan bike û gora wê stratejî û taktîkên xwe bimeşîne.

Bi kurtî, tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê îro derveyî dewlet a kolonyalist, li dinyayê ne xwediyê dijminan û ne jî berjewendiya milî siyaseteke serbixwe û mirovane dimeşîne. Girêdayî berjewendiya milî, bi her dewletek û hêzekê re danûstandin çêdike.

Ji bo vê yekê jî, şerê milletê me ne li hemberî emperyalîzmê ye, li hemberî dewleta kolonyalist ya Tirk e.

Têkoşîna milletê me li hemberî dewleta Tirk jî, ne li ser xetekî şerekî domdar e; li ser xetekî şer, aşîti, lihevkerinê û ji bona siyasî, îdarî û aborî bigre dest xwe ye.

2- Tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê di nav xwe de û li derveyî xwe pêwîst e ku demokrat bin. Li pirsê demokrasîyê bi çavekî taktîkî nenêrin, bi çavekî stratejîk binêrin û demokrasîyê wek awayekî jiyane qebul bikin.

Dema ku ji aliyê tevger û rêxistinên Kurdistanê ve, demokrasi wek awaye-

kî (terzekî) jîyanê hate qebûl kirin; ew bi serê xwe hem di hundirê û hem jî li derveyê rêxistinên Kurd de pirsên heyî dikare çareser bike. Wê demê mafên endama di nav rêxistinên de bi riya demokratîk tê parastin û kontrol kirin. Dezgehên rêxistinên û berpirsiyarên wan bi hîlbijartinê tên tespît kirin. Hegeger wisa be, wê demê ne hewceye ku rêxistinên Kurd ew kes û gurûbên ji wan veqetiyane wek dijmin bibînin û êrişî wan bikin: Rasterast yê cihêbûnê û rêxistin avakirinê û xebata siyasî xweser kirinê tê qebûl kirin; ew jî tolerans û medenîbûnê tîne holê.

Demokrasi, her tim li hemberî dîktatoriya kesan, rêxistin, elît, sinif û tebeqa ye. Tevger û rêxistinên Kurdistanê jî, ji bo ku bikaribin demokrat bin û demokrasîyê wek awayekî jîyanê bi cih û cih bikin, gerek li dijî her awayiyê dîktatoriye bin. Ew nêrin û helwesta, ji bo pêşeroj, di avakirina civaka Kurd de çandiyeye nû û jîyaneke hîn maqûl dikare bide qewimandin.

Di demokrasîyê de dezgehên pêk bînin, gelek girîng in. Meclîs, dezgehekî gelek girîng yê demokrasî ye. Ji bo vê yekê, tevger û rêxistinên Kurd gerek sîstema parlamenter qebûlbikin. Lê ji derveyê meclîsê, dezgehên din yê demokrasîyê jî, pêwîst in, ku gerek tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê dev jê bernebin. Serbixwebûna dadgehan û gora qanûnan hareket kirina wan jî, gelek girîng e. Dadgeh gerek ji hukûmetê xweser bînin fikirandin, qadiyên dadgehan gerek di hukûkê de têgihestî û serbixwe bin. Meclîs gerek ji nûnerên millet bê teşkîl kirin. Ew nûnêr, bi diyarkirina partiyê siyasî û kesên serbixwe tê holê. Ew endamên meclîsê bi hîlbijartinê, reya dizî tê tespît kirin.

Demokrasi, wek di lîteratûra sosyalîzmê de dihat qebûl kirin, nîne. Demokrasi, sinifî nîne. Demokrasi, ji bo her milletî û hemû sinif û tebeqeyên millet e. Dîktatorî tu car nikare bibe demokrasi. Ji bo vê yekê jî, dîktatoriya sosyalîst û faşîst, wek tê gotin; ne demokrasîya burjuwazîyê ye û ne jî demokrasîya karkeran e.

Ceribandîna mirovatîyê jî, ew rastiya diyar kiriye. Faşîzma Almanî, Îtalyayî, Îspanyolî, Şîliyî û,y.d. wek hatiye nivîsandin û parastin; demokrasîya burjuwazîyê nebûye. Dîsa dîktatorîyên li Ewropaya Rojhilat jî tu caran nebû demokrasîya karkeran û feqîran.

3- Demokrasi, di eynî xewtê de sazûmana huquq û qanûnê ye. Ji bo vê yekê gerek tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê demokrasîya girêdayî huquq û kanûnê biparêzin. Dema ku huquq û kanûn hatin parastin, wê demê hem di pêvajoya tevgera Bakurê Kurdistanê de û hem jî di civaka ku bê avakirin de keyfî hareket kirin, ji holê radibe.

Hêzên ku di nav civaka Kurd de xwediyê hukûmê bin, xweser nikarin hereket bikin, mecbur in, ku gora huquq û qanûnê hereket bikin.

Huquq û qanûn jî, di demokrasîyê de, ew gotin û biryarên ku ji devê dîktatoran derdikevin nînin. Huquq pirseke giştî ye û di ceribandîna mirovatî û civakî de pîvanên we yê giştî derketine holê û ew pîvanan ji aliyê gelek dewlet û civakên demokrat de jî, bê munaqêşe hatine qebûl kirin, Qanûnên her welaetekî jî, gora ew pîvanên huquq a giştî, ji aliyê temsîlkarên millet (meclîsê) ve

hatine afirandin.

Tevger û rêxistinên Kurdistanê jî, gerek ji nuha de gora huquq û qanunên navnetewî hereket bikin. Hem di hundirê rêxistinên de û hem jî li derveyî rêxistinên, di çareserkirina pirsan de qiymetê bidin reya xelkê, gora wê hereket bikin. Wek heta nuha bûye, rêxistinên nikarin reya xwe bixin ciyê reya gel.

Tevgera Bakurê Kurdistanê, heger li dijî huquq û qanunên dewleta Tirk e; pêwist e ku bi xwe jî gora huquq û qanunê hereket bike. Heger wisa nebe tevger û rêxistinên Kurdistanê di îddiyên xwe de ciddî nabin. Civakek a huquqî û qanunî jî nikarin ava bikin.

4- Tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê qasî ku demokratîk, huquq û qanunparêz be, pêwist e ku ewqas jî hevdem be, ji bo vê yekê, gerek xwe hepsî qaliban nekin. Gora şert û mercên dinyayê welatê me, gerek bikarin xwe biguherînin. Di nêrînên xwe de statîk nebin, daîmî guhartîxwas bin. Girêdayî ev pîvana bingehî jî, tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê ji pîvan, çand û jî normên îdeolojîk yên dema şerê sar û komunîzmê, gerek dev jê berdin.

Nebes em li xwe binêrin, gerek li hawîrdorê xwe û guhartinên li dinyayê binêrin. Di hevdemiyê de, ilmîbûyîn û gora guhartinên teknolojîk yên di dinyayê de qewimîne hereket kirin; ji bo serkevtina miletê Kurd jî şert û mercên hêsanî derdixê holê. Heger ilmî û gora guhartinên ku li dinyayê hatine rojevê, neyê hereket kirin; bi akil hereket kirin jî ji holê radibe. Wê demê hissiyat û pîvanên prîmîtîv (vûlgar) (paşvemayî) ji bo serkevtinê dibe rehber; ew jî pêşketinê naqewimîne, li ber pêşketinê dibe asteng.

5- Tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê, pêwist e ku qiymetê bide azadiyên tabî, fikrî û rêxistinavakirinê. Heger mafên mirov yên tebî di mejî û çanda tevgerê de bi cih nebe; wê demê mafê jîyanê jî giranbiha nabe û bi hêsanî, mirov tînin kuştin. Azadiyên fikrî û rêxistinavakirinê jî gelek girîng in.

Heta nuha di tevgera Bakurê Kurdistanê de, ew azadiyan zêde giranbiha nebûn. Ji bo vê yekê jî, di nav rêxistinê de qiymet nedihat dayîn fikrên endaman. Helbet li derveyî rêxistinê jî de mafê rêxistinavakirinê jî zêde nedihat parastin. Di êynî wextê de mafê rêxistinavakirinê jî zêde nedihat parastin. Ji bo vê yekê jî, dema kesek dibû endamê rêxistinekê û pişt re vediqetiya û dixwest rêxistinekê avabike, wê demê ji aliyê rêxistinên Kurdistanê ve pêşî dihat girtin. Heta hewldanek wisa, pir caran bedelekî giran digirt, ew kes/kesan dihatin kuştin.

6- Tevger û rêxistinê Bakurê Kurdistanê ji nakokî kûrkinê re gelek jîr bûn. Ji bo vê yekê jî, di nav rêxistinên bi xwe de, di navbeyna rêxistinên û kesê bêrêxistin; di navbeyna gurûbên civakî yên ku ji aliyê rêxistinên ve dihatin temsîl kirin û beşên din yên civakî de; di navbeyna çîn û tebeqeyên Kurdistanê de nakokî kûr kirin û di navbera wan de şer xwastin, qereqere baş dihat bi nav kirin. Ew kerektera jî, ji bona ku konsensûsa milî û civakî astengek bû. Miletê me jî, ji vê qerekerê zerarak gelek mezin dît.

Ji bo vê yekê, tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê, pêwist e, ku ji bo konsensûsa milî û civakî kar bikin. Li ser bingeha konsensûsa milî û civakî, civakek bi tolerans, demokrat û mafparêst û hevdem dikare pêk bê. Gerek baş bê za-

nîn, ku li ser axa Kurdistanê kes, hêz û sinifên ku dijîn; xwediyê rolekê ne. Dema ji van kes, hêz û sinifan yek ji holê rabe, denga civakê xirab dibe; neheqiyê mezin û dijminatîya kûr tê holê.

7- Tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê, wek min li gelek rêzan jî behs kir, di şert û mercên Şerê Sar de şikl girtin. Ji bo vê yekê jî, radîkalîzma çep jî bi xurtî kete nav laşê tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê. Wê radîkalîzmê di şertên dusîstembûna dinyayê de îstîkbala xwe di piş giriya sîstema sosyalîst de didît. Lê hezar mixabin di encam de li rojhilata navîn tûjî dewletên ku Kurdistan dagirker kiribûn dibûn. Piştî ku dusîstembûna dinyayê ji holê rabû, radîkalîzm jî bo tevgera Bakurê Kurdistanê zêdetir bûye pirsgirêkek.

Qonaxa ku dinya tê de dijî, reformebûna tevgera Kurdistanê derxistiye pêşîya me. Ji bo vê yekê pêwîst e, ku tevger û rêxistinên Kurd xwe reforme bikin, gora wê jî xwe ji nûve organîze bikin.

Reformebûna tevgera Bakurê Kurdistanê, dê tevgerê zêdetir aklî, ilmî û kur bike, ji bîr û reyên teng jî tevgerê xelas bike.

Di çanda siyasî ya tevgera Kurd ya kevn de, "reform" û "reformebun" peyven gelek ne xweş bûn. Heta ji ne xweşbunê wêdatir, wek guneh û suçdarî dihat qebûl kirin. Pêwîst e ku tevger û rêxistinên Kurdistanê ji wê qiymetên xwe yê kevn dûr bikevin, bi qerardarî û cesurî hereket bikin.

Di dema Şerê Sar de radîkalîzm, di çareserkirina pirsên milî, civakî de riyek bû. Lêbelê dinya ber bi guhartinek mezin diçe. Di vê qonaxê de "reform" jî bo çareserkirina pirsan rêyek xwuya dike. Helbet ew nayê wê maneyê ku di prosêsa reformebûnê de şer nabe û çek bi kar nayê. Wek baş tê zanîn, di reform û şoreşgerî de çek bi kar anîn û xwediyê çek bûyîn, pîvanek binge hî nîne. Ceribandinên civakan jî û taybetî jî qonaxa ku em têde dijîn diyar dike, ku hêz û dewletên reformîst jî gelek caran çek bi kar anîne û nuha jî bi kar tînin.

8- Piştî helweşandina sîstema sosyalîst, li ser rûyê dinyayê pêvajoyek a nû dest pêkir. Dinya biçûktir bû û bûyerên ku li hemû herêmên dinyayê diqewimin, rasterast tesîrê li ser hev dikin. Nebes di çareserkirina pirsên pîr mezin, yê biçûk yê herêmî de jî konsesûsa enternasyonalî wek siyaseta û çandekê medenî bibe û pirsên xwe bi rêya mirovatîyê, aşîtiyê çareser bike. Xwe gora vê siyaseta û çandiyê ji nûve raxe.

Miletê Kurd û tevgera wê jî, nikare xwe ji deryeyî vê pêvajoyê bihêle. Miletên ku li dervayî vê pêvajoyê ne, bi rejimên ne demokrat, dîktatoryal tî îdare kirin û ew rejîman jî ji bo dinyayê xirabiyê diafirînin.

Rewşa beşbûna Kurdistanê û miletê Kurd, di pîrsa enternasyonalîzebûnê de vatîniyên mezintir derdixe pêş tevgera Kurd. Lê ew enternasyonalîzbûna tevgera Kurd, gerek ji ya dema Şerê Sar ferqtir bibe. Wek min li rêzên jorî behs kiribû tevgera Kurd enternasyonalîzebûna xwe di nav sîstema komunîst de didît û dxwast ku bibe beşek ji sîstema komunîst. Dema ku tevgera kurd enternasyonalîzebûna xwe wisa teng digirt, ji sîstema kapîtalîst û ji dewletên ku di dinyayê de xurt bûn, xwe dûr dixist. Yê xirabtir, di destpêkê de ji bo xwe gelek dewlet jî dijî min îlan dikir.

Di pêvajoya vê qonaxê de, gora berjewendîya milî hereket bikin û gora ev

armanca bingehî û realist, bi hemû dewlet û hêzên diyayê re, ji bo ku pirsar miletê Kurd çareser bibe, pêwîst e ku danûstandin bikin û ji dinyayê alikariyê bixwazin. Bi taybetî jî, beşbûna Kurdistanê û rewşa siyasî, konjoktûrel ya Kurdistanê, di çareserkirina pirsar miletê Kurd de, konsesûsek a navnetewî û qet nebe konsensûsa pir dewletan dixwaza. Ji bo ku beşbûna duyemîn a Kurdistanê li Lozanê jî bi konsesûsek a dinyayê hate rojevê.

Di vê pêvajoyê de gerek tevgera Kurd ji aliyê çandîya siyasî û civakî ve jî xwe biguherîne. Kurdistan welatekî rojhilatanavîn e. Çanda miletê Kurd di van şert û mercan de hatiye damezirandin û qezenç kirin. Ev çandîya rojhilatanavîn jî ji gelek aliyan ve muhafazakar û li dijî guhartinên nû ne. Ew jî pêşîya enternasyonalîzebûna tevgera Kurd digre. Pêwîst e ku tevgera Kurd, çand û pîvanên welatê xwe bi rasyonelên Rojava yê demokratîk, Pêşketî û mafparêst ve lihev bike. Beriya xwe jî rojhilat zêdetir, bide rojava...

9- Di çareserkirina pirsar miletê Kurd de, ew pêşniyarên heta îro hatine kirin; a) Kurdistanek serbixwe û dewletbûna miletê Kurd, b) Federasyonek a demokratîk ku li ser wekheviya miletê Tirk û Kurd e. Ev herdu pêşniyar û pirsên programê, mirov dikare bibêje ku gelek klasîk in; di çareserkirina pirsar miletan de du pêşniyarên berbiçav in. Îro jî, ji bo tevger û rêxistinên Kurd ew nêrînan di rojevê de ne û rêxistinên Kurdistanê ji bo van armancan tekoşîn dimêşînin.

Lê di çareserkirina pirsar Kurdî de, gerek em ji awayê klasîkbûnê jî derkevin. Jiyan gelek dewlemend e û ceribandinên dîrokî yê civakan gelek îmkannên nû û di çareserkirinê pirsan de awayên nû derdixe pêşîya civakan. Ev rastîya jî bo miletê Kurd yê beşa bakur jî derbas dibe. Ji bo vê yekê jî, tevger û rêxistinên Kurd Pêwîst e ku ji aliyên fikrî û xebat ve dinamîk, afirandî û rojane bin, ji bo xwe fekan çênekin û gora şert û mercên rojane, di çareserkirina pirsar miletê Kurd e xwediyê pêşniyaran bin. Di van pêşniyarên xwe de, pîvanên bingehî ew in: a) Xweser bûna miletê Kurd pêwîst e. b) Pêwîst e ku miletê Kurd xwebixwe îdare bike û gora wê bi îrada azad dezgehên neteweyî ava bike. c) Di maf parvekirinê de, ji bo miletê Kurd û Tirk wekhevî hebe. d) Çareyên tîn dîtin, gerek ji pêşketina miletê Kurd re bibe rêyek, refaha miletê Kurd bilind bike û civakê sivilîzê bike...

10- Tevger û rêxistinên Bakurê, gerek ji ceribandinên Kemalîstan, Baasîyan û dîktatoriyên ku li ser Kurdistanê hukumê xwe didomînin, ders bigrin. Di vê ceribandinan de pirsar girîng ew e, ku ew civakan bûn civakên eskeriyê û sivilîzasyon pêş neket. Ew jî bê sedem nebû. Sedema girîng, ji zihniyeta dîktatorî û gora wê zihniyetê dewlet ava kirin û dezgeh danîne.

Dema ku li dest pêka Komara Tirkiyê mirov binêre, baş fêm dike ku dewlet û hemû dezgehên civakî, siyasî û çandî girêdayî partiyên Kemalîstan pêk hatiye. Eynî encam li rejimên Baasî jî rû da. Ew jî ji bo damezirandina rejimên faşîst û dîktatoriyên burjuwaziya biçûk, bûn bingeh. Tevger û rêxistinên Kurd, gerek ji nûha de vê tehlûkeyê bibînin û ji derveyî vê pêvajoyê, helwestekê diyar bikin.

Ew jî, bi avakirina dezgehên netewî, demokratîk yê xweser dikare bikeve

jiyanê. Ji bo vê yekê jî, girêdayî fikra kevn û komunîzmê tiştên dihatin parastin, gerek bên guhartin. Wek tê zanîn, gora şirovaya komunîzma piştî sala 1950-î, her civak gerek xwediyê cepheyekê be. Ji vê cephê re gerek partiya komunîst pêşengiyê bike. Dîsa gerek ev cepha xwediyê ordiyekê (eskeriyekê) be jî. Encama vê dezgehên din jî, hemû girêdayî partiyê bê ava kirin. Helbet dema ku wisa bû, hukümetkirina, partiya komunîst mutlaq e. Di encam de jî diktatoriya partiya komunîst û rejîmeke diktatoryal pêk hat.

Rêxistinên Bakurê Kurdistanê jî ew nêrînan demekî dirêj parastin û îro jî gelêkên wan diparêzin. Ew li ber sivilîzasyon û demokratîkbûnê astengekî mezin e. Pêwîst e ew nêrînan bê guhartin. Gora nêrînan nû û demokratîk pêwîst e, ku dezgeh û awayî bên avakirin.

Ew dezgeh û awayî vê demê xweser dibin. Kî di rêvebirina wan de kesên jêhatî û ehîl re rê vedibe. We demê kadroyên hêja û jîr xwe ji kar nadin aliyekî û qasî ji wan hat jî dê dezgeh û awayiyên demokratîk û neteweyî pêş bixin.

Di rêvebirina van dezgeh û awayiyan de rekabetek pozîtîv tê holê. Ew rêkabetê di eynî wextê de dibe sedem ku kadroyên wî karî jî pêş bikevin.

11- Tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê pêwîst e, ku xwe ji ûtopyayan xelas bikin û realist bin, ûtopîkbûyîna tevgera Kurdistanê bûye sedem ku di navbeyna gavên ku konkret bên avêtin û di armancê de valatîyek gelek mezin çêbibe. Pirseke gelek vekîrî heye, ku armancên miletekî û rêxistinekê ji hevûdu cûda ne.

Armancên miletekî bêtixûb in, heta ku miletek jiyanê xwe domand ew armancan dom dîkin, ji bo wê pêşketin, pirs û pirsgirêk tên rojevê. Lêbelê armanc û yan jî armancên rêxistinekê tixubkirî û gora periyodekê tên diyar kirin.

Rêxistinên Bakurê Kurdistanê, armancên xwe bi armancên miletê Kurd kiribûn yek. Ji bo vê yekê jî, her demê di armanc diyarkirinê de alternatîva dawiyê diyar kirine. Ew jî di nav realîtaya jiyanê de bûye sedem, ku rêxistinên me bê îstîkrar û yan jî dogmatîk bin.

Ew nerealîstbûna di pirsê yekîtiya milet û welatê Kurd de jî xwe diyar kiriye. Rêxistinên Bakurê Kurdistanê yekîtiya miletê Kurd û Kurdistanê her dem parastîye. Lê di vê parastinê de, ferqa siyasatkirinê û armancê milet ji hevûdu cûda nekirine. Ew jî bû sedem ku rêxistinên Bakurê Kurdistanê, vê pirsê wek rojane diyar bikin, gora wê rojanebûyîna xebat bikin. Di wê babetê de jî şaşiyên gelek mezin yên stratejîk û taktîk hatine holê. Heta ew pirsê wisa ji realîzmê dûr ket, ku rêxistinên Bakurê Kurdistanê beşên Kurdistanê yên din, wek beşa bakur hesibandine û gora wê nêrîna mesuliyet meşandine.

Ew jî piştî demekê bu sedem ku rêxistinên Bakurê Kurdistanê mûdaxeleçî mafê rêxistinên beşê din bikin. Dema ew mûdaxela pêş ve çû, di navbeyna rêxistinên Kurdistanê de şerê dijwar çêbûn û di wî şerê de bi hezaran Kurd hatin kuştin.

Ji bo ku pêşiya van xeteriyan û şaşiyên bête girtin, tevger û rêxistinên Bakurê Kurdistanê di pirsê yekîtiya miletê Kurd û Kurdistanê de jî pêwîst e ku realist bin. Her çiqas beşbûna Kurdistanê ji bêyî îrada gelê me pêk hatiye jî,

gerek em gebûlbikin ku ew rastiyeke rojane ye.

12- Tevger û rêxistinên Kurdistanê di şert û mercên Şerê Sar de awayên kar û xebatê diyar kirin. Di wan awayê xebatê de ji sîstema sosyalîst piştgirî girtin her demê wek unsurekî bingehî hatiye hesabandin, yan jî ew unsura wek unsurek a dizî, di bîr û reyên wan de bûye. Bi taybetî jî di awayê şerê çekdarî de, Piştgiriya dewletekê û an jî dewletan gelek giring e. Tevgera Kurd her çiqas li hemû beşan dema ku biryara şerê çekdarî girtine, hesabê pêwendî danîn bi dewletên kolonyalîst re hesab girtine, hesabê pêwendî danîn bi dewletên kolonyalîst re hesab nekirine, di şertên Şerê Sar de zêdetir hesabê welatên sosyalîst kirine.

Lê di encam de welatên sosyalîst piştgiriya şerê çekdarî li Kurdistanê nekirine. Rêxistinên Kurdistanê piştî dest bi şerê çekdar kirine, mecbur bûne ku bi dewletên kolonyalîst ên ku Kurdistan girtine destê xwe re pêwendî danîn. Ew pêwendîya di têkoşîna milletê Kurd her dem bûye feqek.

Piştî ku sîstema sosyalîst helweşî û di dinyayê de guherandinên nû hatin holê, pêwîst e ku rêxistinên Bakurê Kurdistanê awa û metoda xebatê û bi taybetî jî awayê çekdarî ji çav derbas bikin, bidin ber çav, li ser bingeha pirsê çekdariyê şikl, wext, cîh û îmkanan tespît bike. Heger bi awayê edetî bê meşandin, ji bo tevgera Kurd ya çekdar bes rêyek heye, ew riya jî bi dewletên kolonyalîst re pêwendî danîn û gora hesabên wan şikl dayîna şerê çekdar e.

POLİTİKADA MAKSİMALİST ANLAYIŞ

Kuzey Kürdistan'da ulusal demokratik hareket, günümüzde maksimalist politik bir anlayışın etkisi altındadır. Bu nedenle dünyada ve bölgemizde meydana gelen değişikliklere uygun pratik bir politika geliştiremiyor; bir türlü devreye girmiyor. Zaman zaman pratik politikada, reel adımlar atmanın işaretlerini verse bile, düşünce olarak maksimalist ve doktriner anlayıştan kurtulamadığı için derin bir zikzak çiziyor ve dışındakilere güven veremiyor. Kürt hareketi, maksimalist politik anlayışı köklü biçimde tartışmalı ve onun kabusundan kurtulmalıdır.

Günümüzde dünyada, adına ne dersiniz deyin, yeni bir politik düzenleme yapılıyor. Sorunu olan herkes bir yerinden devreye girmeye, dahil olmaya çalışıyorlar. Onların da, Kürdistan'ın stratejik konumu: Ortadoğu'daki siyasi statükonun Kürtler aleyhine özelliği: Amerika, Avrupa, Rusya gibi büyük güçlerin Türkiye, İran ve Arap dünyasını açıkça karşlarına almak istememeleri nedenleriyle ellerinde ne yazık ki fazla büyük kozları yok. Kürtleri zayıf konuma düşüren önemli bir faktör de, kendi aralarında güçlü bir birliklerinin olmamasıdır.

Kuzey Kürdistan ulusal hareketi, kanımızca şu son birkaç yıldaki altüst oluşu yeterince analiz etmiş değil. Bu değişimin gerektirdiği pratik politikayı, esnekliği göstermekten oldukça uzaktır. Dikkat edilirse Kuzey Kürtleri (göreceli bazı değişimleri ayırıyorum), Ortadoğu'da anti-emperyalizmin temel gücü ve yıkılan Reel Sosyalizm'in yerine yeni bir sosyalist anlayışın *dinamiği* olmayı önerine koymuş bulunuyorlar. Ulusumuz içinden, dünyanın global politikasında temel değişim yaratacak güçte politik önderlerin, fikir dehalarının çıkması bizim için bir övünç kaynağı olur.

Ancak bir gerçeği görmemiz gerekiyor: Emperyalizm, Ortadoğu'da Körfez savaşıyla gelecek birkaç onyılın ekonomik ve siyasi ilişkilerinin temelini atmışken; Filistin Hareketi başta olmak üzere tüm bölge devletleri, ufak tefek çelişkileri olsa bile, ABD'yle, Avrupa'yla uzlaşmışken veya uzlaşma yollarını arıyorken, Kürt ulusal hareketinin dünyaya rest okuması reel bir tutum olmasa gerek.

Yine yeni bir sosyalizm hattını oluşturmak, günümüzde, dünya Marksist Hareketi'nin bir sorunudur. Öyle anlaşılıyor ki, uluslararası fikir ve politika arenasında öncelikle, köklü bir kapitalizm eleştirisi ve yüzyılımızın sosyalizm anlayışlarının özeleştirisi dönemi yaşanacaktır. Bu eleştiri ve özeleştirisi sürecinde, geleceğe ilişkin yeni global fikirler ortaya çıkacak.

*Politikada
maksimalist
anlayış, kendisini,
kitlelere
kaldıramadıkları
mücadele
yoğunluğunu
dayatmak,
toplumun önüne
çözmeye gücünün
yetmediği
sorunları koymak
veya verili koşullar
itibariyle henüz
elde edilemeyecek
politik taleplerde
zorlamaya gitmek
biçiminde
açığa vurur.*

Böylesi girişimler de var. Tanınmış Marksist bilim adamları uluslararası düzeyde bir araya geliyorlar ve sosyalizmin sorunlarını tartışıyorlar. Doğu Avrupa ülkelerinde, Rusya'da, diğer ülkelerde eski ve yeni nesil marksistler, sosyalizmi ulusal süreçleriyle bağlantılı tartışıyorlar. Bizim bilgimizde olduğu kadarıyla, bunların hiçbirinin dünyaya örnek olacak yeni bir sosyalizm modeli yaratma iddiası yoktur. Durum buyken Kürtlerin, bu değişime ve yeni global fikirlerin yaratılmasına önderlik edeceği iddiası, belki idealist bir inanç olarak bir değeri taşır. Ama pratik politika planında ulusumuza sağlayacağı fazla bir yararı yoktur. Aksine uluslararası ittifak olanaklarımızı daraltır, dostlarımızı azaltır. Günümüzde Kuzey Kürdistan ulusal hareketine kuşkuyla bakılmasının nedeni salt, silahlı mücadele ve terör sorunu değildir. Kürt hareketinin fikir ve pratik politika planındaki iddialı yaklaşımları ve özellikle de pratik politikada maksimalist anlayıştan kurtulamaması, Kuzey Kürdistan hareketiyle ilgili önemli soru işaretleri yaratıyor.

Pragmatist politikacı Arafat'ın attığı adımları anlamayanlar, Ona veryansın edenlerin değerlendirmeleri esas olarak, maksimalist ve doktriner politik anlayışlarından kaynaklanıyor. Arafat, 1974 yılına kadar katı şekilde, sonraki yıllarda da bir ölçüde bugün onu eleştirenlerinkine benzer maksimalist anlayışları sürdürdü. Tüm İsrailileri Akdenize dökerek, Filistin'i öylece kurtaracaklardı. O artık Yahudileri denize dökmekten vazgeçti, kendi halkı için de, Onun deyişiyle, sorunun çözümünün ilk adımını attı. Ve doğrusunu yaptı. Arafat'ın Kürtler için karnesi pek temiz değil, ama acı çeken halkının mutluluğu için zaman tünelinden adımını içeri attı. Bundan sonraki yolculuğunda başarı ve başarısızlıkta, uluslararası ve bölgesel birçok faktör rol oynayacak. Geleceği, birlikte göreceğiz. Ancak yaşanmış bir gerçeği okuyucuya aktarmakta yarar vardır. 1973-74 yılında Filistin Hareketi bir dönemeç noktasına gelmişti. Uluslararası diplomasiye girmeye çalışıyordu. Arafat o dönem, karşıtlarının "Filistin davasına ihanet" suçlamalarına rağmen, Birleşmiş Milletler toplantısına gidip katıldı. Cenevre barış görüşmelerine de katılmak istedi. Y. Arafat Newyork'ta BM Genel Kurulu önünde şu ünlü sözlerini söylemişti.

"Ben bugün buraya, bir barış savaşçısının silahıyla, bir zeytin dalıyla geldim. Zeytin dalını elimden düşürmeyin. Tekrar ediyorum: Zeytin dalını elimden düşürmeyin. Filistin'de savaş alevleniyor ve o Filistin'deki, orada barış doğacak." (Y.Arafat, BM, 22.11.1974) Arafat, geniş uluslararası destek buldu. FKÖ, Filistin halkının meşru temsilcisi olarak kabul edildi. Böylelikle, Filistin Hareketi'nde diplomatik ve politik mücadele de, en azından gerilla mücadelesi kadar, hatta ondan daha önemli bir kabul buldu ve uygulanmaya başlandı. 1974 Arafat ziyareti, bugünkü yumuşama, diyalog ve ara çözümlerin olanaklarını hazırlayan bir başlangıçtır. Arafat o zaman "vatan hainliği"yle suçlandı; ama dürüst tarihçiler, o günkü tavrını hiçbir zaman "ihamet" olarak yazmayacaklar. Tam tersini yazacaklar.

Bu bakımdan Filistin Hareketi'nin bugün takındığı tutum ve farklı özellikler ve dezavantajlara sahip olsa da Güney Kürdistan'da atılan adımlar, maksimalist anlayışlar ile reel politik tutum arasında bir turnusol özelliğini gösterecektir.

Konuya güncel yanlarıyla kısaca değindik. Bu yazıda esas amacımız pratik politikada maksimalist anlayışla ilgili bir değerlendirmede bulunmaktadır.

Türk devletinin halkımıza karşı uyguladığı imhacı politikanın had safhaya vardığı bugünkü koşullarda, Kürt ulusal hareketindeki bazı yanlış anlayışları tartışmanın zor olduğunun farkındayız. Devletin terörcü politikası, Kürt aydınlarını ahlaki bir baskı altına

sokmuştur. Buna bir de, Kürt hareketinin kendi içinde toleranslı davranmaması ekleniyor.

Hergün 5-10 yurtsever "faili belli cinayetlere" kurban gidiyor. Ülkemizin dağlarında onlarca gerilla özgürlük tutkusuyla şehit düşüyor. Bu koşullarda, düşüncelerimizi özgürce ifade etmekte zorluk çekiyoruz. Deyim yerindeyse Kürt aydını ve Kürt halkının gerçek dostu Türk aydınları otosansürcü davranıyorlar. Bu tavır, ceberrüt devletin insanlık dışı politikasını hafifletme, göreceleştirme durumuna düşme kaygısından kaynaklanıyor.

Bir diğer önemli faktör de şiddetin toplumumuzda ve Kürt aydınları arasında yarattığı tahribattır. Şiddet, toplumun tüm gözeneklerini, düşünce kanallarını doldurmuş. Kan oluk oluk akıyor. Devlet, planlı bir imha politikası güdüyor. Kürt hareketi de, biraz devletin politikasına endekslenmekten, biraz da kendi anlayışından kaynaklanan nedenlerle gerginlik politikası sürdürüyor. Bu koşullarda, barıştan, yumuşamadan, diyalogdan, ara çözümlerden bahs etmek çoğu kere kuşkuyla karşılanıyor; bazen de sorumsuzca düşmanla işbirliği olarak değerlendiriliyor. Bu tehlikeli bir gidişattır. Kürt hareketinin bir bütün olarak, özellikle Kürt aydınlarının bu havadan kendisini kurtarması gerekir. Bunun için Kürt aydınları, bu çemberi kırmalı, Kürt hareketinin içte ve dışta politik ve diplomatik meşru zeminlere bir sıçrama yapmasını sağlamalıdır. Kürt aydınları bu konuda mutlaka rollerini oynamalıdır. Tarihi bir sorumlulukla karşı karşıyadırlar. Bunun ilk adımı, ulusal demokratik hareketi etkisi altına alan maksimalist politik anlayışın iyi bir analizi ve eleştirisinin yapılmasıdır. Bu, ne Kürt hareketinin yarım yüzyılı aşkın süredir yarattığı değerlere, ne de bugün Kürdistan dağlarında gözlerini kırpmadan ulusal kurtuluş için ölüme giden gerillalara karşıtlıktır.

TOPLUMLARA AŞAMAYACAKLARI HENDEKLERİ ATLATMA VEYA POLİTİKADA MAKSİMALİST ANLAYIŞ

Toplumlar sürekli değişme halindedir. Değişebilen niceliğin her zaman vardığı bir üst sınır vardır. Değişme süreci bu sınıra vardığında niteliksel bir değişme meydana gelir. Nicelikteki değişme, bunun yarattığı birikim en üst düzeye çıktığı nokta, değişim süreci açısından maksimum düzeydir. Toplumsal değişimde, maksimum düzeye ulaşmak bir olgunlaşma sürecini gerektirir. Gerekli olgunluk ve birikim sağlanmadıkça, sizin süreci maksimalist bir anlayışla zorlamanız çözüm değildir. Aksine ciddi sancılar yaratabilir. Verili koşulların, gerçekçi bir değerlendirmesi yapılmak zorundadır. Tarihsel koşullar, toplumun önündeki sorunları çözebilme gücü, onu çevreleyen dış faktörler ve konjktürel durumun iyice analiz edilmesi gerekir.

Politikada maksimalist anlayış, kendisini, kitlelere kaldıramadıkları mücadele yoğunluğunu dayatmak, toplumun önüne çözmeye gücünün yetmediği sorunları koymak veya verili koşullar itibarıyla henüz elde edilemeyecek politik taleplerde zorlamaya gitmek biçiminde açığa vurur. Kuzey Kürdistan ulusal hareketinde, bu hataları rahatsızlıkla tespit etmek mümkündür. Bu hatalar bir dönemden beri, Kürt toplumunun nüfus yapısı, sosyal iç örgüsü, kır ve kentler arasında nüfus dağılımı üzerine önemli olumsuz etkilerde bulunmuştur. Kuşkusuz Kürt toplumunda tahribatlar açan en birinci ve ana neden, Türk devletinin güttüğü politikadır. Türk devletinin politikasını burada ayrıca açmaya gerek yok, bu hepimizce biliniyor.

Konuyu Kürt Hareketi bakımından somutlaştıralım. Bugün Kürt ulusu, özgürlüğünden yoksundur. Ülkesi çok yönlü işgal altındadır. Kürt toplumunun özgürce gelişme ka-

nalları işgalci güçler tarafından tıkanmıştır. Buna karşın ulus, geleceğini özgürce belirleme mücadelesi vermektedir. İşgale son verip kendi ülkesinde özgürce gelişme ve serpilme koşullarını yaratmaya çalışıyor. Kürt ulusu, ulusal kurtuluş sürecini yaşıyor. Ulusal kurtuluş süreci, halkta ülke-ulus bilincini ve kurumlarını ve işgale karşı direnme eylemini, bunun altyapısını oluşturmaktır. Ulusal kurtuluş sürecinin varacağı maksimal düzey, ulusun geleceğini özgürce belirleme koşullarını oluşturmaktır. Bunun siyasal biçimi de devletleşmedir. Ancak ulusal kurtuluş süreci, öyle tek düze bir gelişme göstermez, inişli-çıkışlıdır, engebelerle doludur. Yine özgürlük mücadelesine, iç koşullarla birlikte dış koşullar da etkide bulunur. Hele sorunların uluslararasılaştığı günümüzde, dış faktörler bazen çok daha öne çıkar. Ortadoğu'da ve Kafkasya'da yaşananlar, bunun güncel örnekleridir.

Kuzey Kürdistan ulusal hareketi, son on yılda büyük bir gelişme gösterdi. Bu yılları, bir "sıçrama dönemi" olarak adlandırabiliriz. Kürt toplumu ve Kürdistan köklü olarak değişti. Kürt ulusunun özgürlük mücadelesi, artık dostun da düşmanın da gündemine girmiştir. Türkiye, hangi politikaları uygularsa uygulasin Kürtlerden yakasını kurtaramaz. Kuşkusuz bu gelişme, on yıllara uzanan ulusal demokratik mücadelenin yarattığı birikimin ürünüdür. Ancak bu "sıçramanın" gerçekleştirilmesinde, 1984'te başlatılan gerilla savaşının belirleyici bir rolü vardır. Gerilla mücadelesiyle toplumda tahribatlar da oldu. Hatta, bu tahribatların etkisi uzun yıllar, belki onyıllar devam edecek. Ama ulusumuzun özgürlük tutkusu maddileşti, gözardı edilemez bir nicel yoğunluğa ulaştı. Gerilla mücadelesinin, değerlendirmesini yapmak bu yazının konusu değil. Burada sadece bir sonucu, sürece etkisini kısaca ifade ediyoruz. Gerilla eyleminin değerlendirilmesi yapılırsa, hem genel olarak hem tek tek bölgelerdeki faaliyetler üzerine çok şey söylenebilir.

Yukarıda vurguladığımız gibi, Kürt toplumunda köklü bir değişiklik oldu. Bu değişikliği iyi analiz etmek gerekir; yine ulaştığı nicel yoğunluğu objektif olarak saptayıp toplumun çözmeye muktedir olduğu sorunları belirleyerek kitlelerin önüne mücadele hedefleri olarak koymak gerekir. Bunu yaparken, ajitasyon ve coşkudan uzak durulmalı. Ajitasyon ve coşku, kitleleri harekete geçirmek için gereklidir. Verili durumun saptanması için değil!

Bu yönüyle bakıldığında, Kürt toplumu, siyasal hedeflerine ulaşmanın, gerekli altyapısını oluşturma aşamasını yaşıyor. Bunun başında siyasal ve örgütsel düzeyde ulusal birliğin sağlanması geliyor. Yine halkın kendi kendini yönetmesinin mekanizmalarını oluşturmak gerekiyor. Ekonomik, sosyal, kültürel alternatif kurumlar oluşturulmalı. Bu süreç ne kadar sürer, bunu kestirmek güçtür. Yine özgürlük mücadelesinin alt yapısını oluşturan kurumlar, mekanizmalar nasıl şekillenecek? Türk devletinin mevcut kurumları, ulusal mücadelenin hizmetine nasıl sokulacak, bunlar tümüyle red mi edilecek, değilse hangi konaklardan geçilecek asıl bugün tartışılması, somut cevaplar bulunması gereken sorular bunlardır.

Verili tarih koşullardan çıkardığımız sonuç, Kuzey Kürdistan halkımızın, Türk devletiyle kopuş noktasına gelmediği yönündedir. Bu nedenle, bugün pratik politikada kitleleri, topyekün kopuş hedefine yöneltmek, bunun için mücadeleye sürüklemek, halkımızın başına felaketler getirir. Bu, yığınları atlayamayacakları hendeği atlamaya zorlamak olur. Üzerinden atlanamayan hendeğin, içine düşülür! Ulusumuza bu acıyı yaşatmaya hiçbirimizin hakkı yoktur. Ulusal mücadelede sağlanan nicel birikim, özgürlük tutkusu için dökülen kan heder edilmiş olur. O halde bugün, saptanacak mücadele hedefleri, kopuşu değil, ulusal mücadelenin kurumsal altyapısını oluşturmaya yönelik olmalıdır. Bu-

nun için en başta yerel yönetimlere, büyük önem verilmelidir. Türk devleti, gelişmeleri manüpile etmeye çalışacaktır. Ama bizler, Kürt yurtseverleri, bu seçimleri alarak Kürdistan'daki belediyelerin başına ulusal kurtuluşa inanan insanları mutlaka getirmeliyiz. Kürdistan'daki yerel yönetim seçimlerini kazanmak, Kürt halkının önündeki bir engeli daha aşmak anlamına gelir.

Biz ne yaptık ve ne yapıyoruz? Maksimalist politik anlayışa örnek olması açısından iki-üç olayı buraya aktarmakta yarar vardır.

Birincisi, 1992-Newroz'unda yapılan ayaklanma çağrısı. Gerçi daha sonraları ayaklanma çağrısı yapılmadı türünden düşünceler yazıldı, çizildi. Ancak ayaklanma çağrısının yapıldığı da bir gerçek. O tavır, açıkça halka altından kalkamayacağı bir yük yüklemektir. Ama halk kendi sağduyusuyla o yükün altına hiç girmedir.

İkincisi, Mardin Milletvekili merhum Mehmet Sincar'ın katlinden sonra, DEP Milletvekillerinin istifa edip sine-i millete dönme istemi. DEP, kendi içinde bu konuyu değerlendirmedi, milletvekillerinin istifası uygun bulunmadı. Bu kararın ardından yapılan değerlendirmede konu daha çok milletvekillerinin kişiliğiyle bağlantılı, "Koltuklarını bırakamama" zaaflarıyla açıklanmaya çalışıldı. Milletvekillerin kişiliklerinden kaynaklanan zaaf olabilir. Ancak sorun bu kadar yüzeysel değildir. Kürt toplumunun, Türk devletinin siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal kurumlarıyla ilişkilerinde bulunduğu noktayla ilgili derin bir neden vardır, DEP'in tavrında. Milletvekillerinin istifasının, TBMM'ni bir ara seçime götürme siyaset taktiği olarak tartışılmasıyla, TC'nin kurumlarını terk etme tavrı arasında derin bir fark vardır. DEP, istifa sorununu ikinci amaçla tartışmıştır. Ve tersi bir karar çıkmıştır. Bunun tek tek insanların pasifliğiyle, korkaklığıyla pek ilgisi yok. Diğer bir deyişle sadece bu faktörle açıklanamaz. Olay şudur: Kürt toplumu, oluşturabildiği kadariyle kurumları, siyasetçileri henüz Türkiye devlet sisteminden kopuşa hazır değiller. Bunun alternatif araçları da yok, henüz oluşturulmamış. O halde biz, Milletvekillerin istifasıyla Kürt toplumunun önüne maksimalist bir istem koyuyoruz. Gerçekçi davranırsak, Milletvekillerinin istifası Kürt toplumunun bir istemi değildi. Bazı grup ve partilere bağlı kadro ve militanların istemiydi.

Üçüncü bir örnek de, yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılmasına ilişkin bir "güncel talep"le ilgili. Kanımızca, bugün Kürt hareketi, Türk devletinin politik ve hukuk sistemi içinde, en ufak bir hak için bile mücadele vermelidir. Örneğin Kürt halkının varlığı ve haklarının, başta Anayasa olmak üzere ilgili yasalara geçirilmesi önemli bir kazanım olur. Kürtlerin kendi ulusal kimlikleriyle parti kurmaları, Kürtçe dilinde yayın ve eğitim hakkını kullanması, düşünce belirtme özgürlüğünün sağlanması vb. hakların elde edilmesi için çaba gösterilmelidir. Yine yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılarak, özerkleşmesi çok çok önemlidir. Türkiye'de merkezi polis devletinin otoritesini azaltan, mahalli yönetimleri güçlendiren her adım Kürtlerin yararına yararlıdır. Yerinden demokrasi her zaman merkezci otoriter devlet modelinden iyidir. Türkiye'de bu türden değişiklikler olabilsen, Kürtler bunların hepsinden yararlanmalıdır. Ulusal kurtuluş, gün ve saat meselesi değildir, bir süreci alacaktır. Bu nedenle devrimci mücadeleyle birlikte, evrimci ve reformcu gelişmelere, bunların birlikte getirdiği olanaklardan da yararlanmalıdır. Bu çerçevede son günlerde özellikle T. Çiller tarafından gündeme sokulan "Bask Modeli" tartışmaları, özellikle biz Kürtlerce tartışılmalı ve gündemde tutulmalıdır. Bunu tartışmak bu modeli desteklemek anlamına gelmez.

Biz ne yapıyoruz? Bunları küçümsüyoruz. Üzerinde fazla kafa yormadan, düşmanın planıdır, mücadelemizin bağımsızlık hedefini sulandırmaktır deyip redediyoruz. Bağım-

sızlık talebinden hiç aşağı inmiyoruz. Bulduğumuz somut durum ile bağımsızlık hedefi arasındaki mesafeyi birden yok sayıyoruz. Oysa bu mesafe katedilmedikçe, özgürlüğü elde etmek mümkün olmayacaktır.

Reformların, tek tek hak ve özgürlüklerin iki yönü vardır. Düşman, biraz da mecbur kaldığı için bu hakları tanır. Ama mücadele hedeflerinizi sulandırmak ve sizi oyalamak için de kullanmaya çalışır. Bu düşmanın hesabı. Siz de bu mevzileri kendi amacınız doğrultusunda kullanırsınız. Ancak bu beceriyi gösterebilmek için, bu tür mevzileri elde etmenin bilincinde olmak lazım. Politikada maksimalist taleplerde takılıp kalmamak gerekir. Ne yazık ki Kürt hareketi, çoğu kere maksimalist anlayışta takılıp kalıyor. Bu anlayışta takılırken, toplumsal mücadelenin mantığının da dışına düşüyoruz. Doğal olarak önemli hatalar yapıyoruz ve bunlar halkımıza pahalıya mal oluyor.

TOPLUMSAL SÜREÇLERİN NESNEL ÖZELLİĞİ VE POLİTİKANIN İŞLEVİ

Toplumsal değişim süreçleri, nesnel bir özelliğe sahiptir. Salt iradi olarak durdurulamaz, gelişim yönleri tümüyle değiştirilemez. Toplumsal süreçlere yapılacak müdahalelerin, sürecin nesnel özelliğiyle uyumlu olması gerekir. Aksi takdirde ciddi sorunlar, krizler ortaya çıkar.

Uluslaşma süreci, halk topluluklarının yaşamında belirttiğimiz özellikte nesnel bir süreçtir. Dil, kültür ve ruhi şekillenme birliği, akrabalık bağları ve aynı toprak parçası üzerinde yaşama duygusunun insanları bir arada tuttuğu topluluk biçiminden, saydığımız faktörlerle birlikte ekonomik çıkar birliği bilincinin de olduğu kapitalist gelişim dönemine özgü, ulus adını verdiğimiz yeni bir topluluk biçimine geçiş sürecidir. Bu süreç, ulus olabilme dinamiklerini barındıran tüm toplulukların yaşaması gerekiyor.

Uluslar, bir ilkokul çocuğu değil ki, özel derslerle ebeveynin gayretleriyle birinci sınıfta okutmadan ikinci sınıfa çıkarasınız. Gerçi tarihte "toplumsal sıçrama" adı verilen çok istisnai bir iki örnek yaşanmış; ancak bunlar gerçekten istisnaidir. 1960'lı, 70'li yıllarda Sovyetler Birliği'nde reel sosyalizmin, sosyalizm aşamasından komünizm aşamasına geçtiği iddialarının ileri sürüldüğü dönemde, dünya sosyalizminin Üçüncü Dünya Ülkelerine maddi, teknik ve askeri yardımda bulunarak bu ülkelerin "Kapitalist olmayan yoldan kalkınma müdeliyle" sosyalizme geçecekleri ileri sürüldü. Ancak bugün, bu görüşleri tartışmak çok fazla anlamlı değil. Çünkü sonuçları ortaya çıkmıştır. Bu modelle sosyalist rejim kurulmaya çalışılan Etopya, Angola, Mozambik, Gine ve bazı Arap ülkelerinde durum gözler önündedir. Amacımız burada sözkonusu ülke deneylerini veya kapitalist olmayan yoldan kalkınma modelini tartışmak değil. Bu örneklerden, ulusal ve toplumsal gelişme süreçlerinin nesnel özelliğine işaret etmek istiyoruz. Uyumlu olmayan müdahalelerin yarattığı yıkıcı sonuçlara bir hatırlatmada bulunduk.

Politika ise, iradi bir olaydır. Toplum, sınıf ve insan tarafından belirlenir ve uygulanır. Konusuna ve alanına göre, belli amaçlar doğrultusunda süreçleri etkileme ve değiştirme sanatıdır. Politikanın başarısı, sürecin nesnel özelliğine uygunluğuna bağlıdır. Bu da maksimalist anlayışlardan uzak durmaya bağlıdır.

KÜRT HALKININ MEŞRU ULUSAL İSTEMLERİ VE ULUSAL MÜCADELENİN ULAŞTIĞI AŞAMA-GÖREVLER

Kürt ulusu, ülkesi dörde bölünmüş ve hiçbir parçada temel haklara sahip değildir. Kürtlerin önündeki sorun, ülkesini işgalden kurtarmak, özgür ulusların sahip olduğu

tüm haklara kavuşmaktır. Yani her yönüyle kendi geleceğini belirlemektir. Çağımızda özgürlüğün kurumsal garantisi, devletleşmektir; ulusal bir devlet kurmaktır. Koşullar olgunlaştığında ülkemizin birliğini kurmak, her Kürdün asla unutmaması gereken ulusal bir amacı olmalıdır. Bu ne zaman gerçekleşir? Buna takvim vermek yerine, bu bilinci oluşturmak önemlidir.

Siyasi hedefimiz bunlardır ve kanımızca tüm Kürt yurtseverleri bu amaçlar doğrultusunda birlik sağlayabilirler, sağlamalıdır.

Ancak ulusal mücadelemizi ulaştığı aşama, sağlanan nicel birikim farklı bir yerdedir. Parçalar arasında da farklı gelişme düzeyleri söz konusudur. Güney Kürdistan'da bir devletleşme denemesi yaşanmaktadır. Kuzey Kürdistan'da ise, Türk devletinin Kürt sorununu tarihe gömme, Kürtleri Türkleştirme politikaları boşa çıkarılmıştır. Kürt toplumunda ulusal bilinç güçlenmiştir. Fıili, kitlesel bir mücadele sürmektedir. Gerilla mücadelesi vardır. Ancak verili durumu objektif olarak değerlendirdiğimizde, Türk devletiyle kopuşun ne içte, ne bölgesel ne de uluslararası düzeyde koşullar vardır. Günümüzde Türkiye'de, bu aşamada Kürt halkının varlığının ve haklarının kabul edilerek, devlet yapısının çok uluslu hale gelmesi için mevzi zorlamalarda bulunmak gerekir. Türk devletinin, Kürt sorununu siyasal zeminden uzaklaştırıp askeri yöntemlerle çözme politikasının üzerine gidilmelidir. Kürt sorunu Türkiye toplumunun, siyasetinin gündemine girmiştir. Ancak konunun tartışılması engellenmektedir. Özel savaş yöntemleriyle, siyasi cinayetlerle süreç bastırılmaya çalışılıyor.

Kuzey Kürdistan ulusal hareketi, Türk devletinin uyguladığı politikanın benzerini uygulayarak savaşı tırmandırmamalıdır. Diyalog ve yumuşama ortamına geçişte yarayacak, politikalar saptanmalı, Kürt ve Türk toplumu nefes almalı, Türk toplumu da savaş koşullarında devletin sürdürdüğü ırkçı-şovenist propagandanın etkisinden biraz uzaklaşarak, Kürt halkının özgürlük mücadelesini daha yumuşak bir ortamda tartışma olanağına sahip olmalıdır. Kürt sorunu, en fazla bahar aylarında PKK'nın ilan ettiği tek taraflı ateşkes döneminde Türkiye'nin gündemine girdi ve tartışıldı.

Böylesi bir gelişmeyle birlikte, Kürt örgütleri, Kürt aydınları kendi aralarında ara çözüm önerilerini tartışmalı ve geliştirmelidir. Bizim sloganımız hemen şimdi barış, diyalog, sorunun tartışılması ve uygulanabilir haklar için adımların atılması, politik ve hukuki kararların alınması olmalıdır. En önemlisi de insanların öldürülmesi, kanın akması, gerillanın, çoğu emekçi çocukları olan askerlerin öldürülmesi durmalıdır.

Bugün mutlaka bağımsızlık ve federasyon çözümleriyle ortaya çıkmaya, barış, yumuşama ve diyalogun sağlanmasının bu şartta bağlanmasına gerek yoktur. Kürt halkının geleceğini özgürce belirlemesi, ulusal devletini kurması ana siyasi hedefidir. Bu siyasi hedefe, süreç içinde ulaşılabacaktır. Bundan asla şaşmamak gerekir. Ancak somut bir adımın atılması için Kürt hareketi cesaretli davranmalıdır. Maksimalist politik anlayışı aşmalıdır. Türkiye'nin pratik politikasını, geliştireceği cesaretli, dünyanın da desteğini alacak öneri paketiyle doldurulmalıdır. Kürtlerin önerileri ilgi ve destek bulacaktır. Çünkü Türk devletinin askeri tenkil dışında bir politikası yok.

Bir Kürt deyişle makaleye son verelim. Kurd dibêjin: "Merivê bixwaze lêde, bi kevira mezin ve baznade" (Taşı vurmak isteyen büyüğüne koşmaz). Umarız aydınlarımız, örgütlerimiz, kaldırabildikleri, fırlatabildikleri taşları kaldırır ve hedefine vururlar.

Not: Hevdem dergisinin 1. sayısında yayınlanan "Self-Determinasyon ve Kürt Ulusal Hareketi" başlıklı yazıyla ilgili tartışmaya katılan Sayın Dr. İsmail Beşikçi'ye konuya katkılarından dolayı teşekkür ederim (Bayram Ayaz).

KÊ KÎ KÎŞANDIYE RÊZA WELATPARÊZIYÊ?

Ji salên 70 yan ta berî 4-5 salan welatparêzî li ber çavên çeprezanên me nijadperestî û neyartiya şoreşgeriyê dihate naskirin û pejirandin. Jiber vê yekê ger Kurdek ne marxist-lenînîst bûya, ew ne Kurdekî baş û ne jî Kurdekî şoreşger dihate naskirin, bi her awayî dijberî û dijminayiya wî dihate kirin, her reyek lê dihat girtin, pirtûk û nivîsarên wî ji endamên xwe re dihatin qedexekirin û nedihîştin ku belav jî bibin! Di wê demê de ew rêzanî û bîrûbawerî min çewt û nerast dîdît. Ligor bîrûbaweriya min, ji bo gelên bindest, rêzaniya ku li ser bingeha welatparêziyê hatiye avakirin, rasttir bû.

Jiber vê yekê û li ser gotina Kurdekî "Tirkziman", min berî 10 salan ev gotara jêrîn nivîsîbû (1), bawerim ku îro jî di ciyê xwe de ye:

"SEN İYİ BİR YURTSEVERSİN" (Tu Welatparêzekî genc î...)

Jiber vê gotina jorîn ku hevalekî dilpa rojekê ji min re gotibû, ez têgihêştim gelek têkoşer û dilsozên welatî xwebêja gotinê, wek gelek gotinên din jî, bi ser ber nizanine. Wek têtê zanîn, merov bi û axaftinan an jî li ser reya nivîsîn û dinê dikare hev û du serwestî doz û dax xwe bike. Ger na, hevrûniştin û tevger ranpêk nayên, merov dûrî hev dikevin. hevbûna jî dibe uşta duberikî û dijmina.

Ma gelo welatparêzê neqenc jî heye?.. Piştî lihev-xistina gelek ferheng û pirse min nikarî di cihekî de gotinekê dijî w? parêziyê bibînim... Jiber ku heval D. xwe revî (sosyalîst) dizane, min bala xwe da dankgeke ji welatên şewrewî. Di wê de we rêzî bi vî tonî hatiye pêşkeştirin:

"Welatparêzî: Li nik evîndariya wel gelê xwe, naskirin û piştgîriya se bûn û azadiya gelên din e. Serwestpêwestiyên xwe jibo çarenûsa gel û lêt û amadebûna parêzgeriya wan e. Emperyalîst hewl didin ku welatparêziyê wek nijadperestiyê pêşkeşbikin." (Lexikon, A-Z, Verlag Enzyklopädie Leipzig, 59).

Di vir de gelekî vekirî têtê xûyanîkirin ku ew kesê welatparêz divê berjewendiya (menfeet) gel û welêt jî berjewendiya xwe bilindtir bigre, bi hezkirinek germ,

bi vîn û xwenasî jibo azadî û serxwebûna gelê xwe keftelefteke ango têkoşîneke bê hempa bide. Li nik vê xebata xwe jî divê tucaran hebûna gelên din, mafên wan ên azadî û serxwebûnê jî ji bîra nebe. Dûrî nijadperestiyê be. Li ser vê reyê "çavên xwe ji tiştêkî neparêze". Bi kurtî divê welatparêz meroverest be, parêzgeriya mafên merovan di her dem û rewşê de bike.

Weke têtê zanîn, rûçikên zînatkar û mêtinkaran li gor rewş û demê tên guhartin û divê xebat û têkoşîna dij-zînatkarî û mêtinkariyê jî li gor dem û rewşê were guhartin ku bikaribe zora wan bide û wan li nav rake. Li gor dîtina me, di rewşa îro de em dikarin bi temê li ser bingeh û hîmê welatparêziyê hemu hêzên gel bikin yek û bi yekdestî dijî neyaran ala serxwebûnê bilind bikin. Di demo îro de ku ramanên rengareng di têkoşîn û xebatê de destekî pola dilîzin, nabe ku evana bibin ûşt ango sedema jihev dûrketin û parçebûna hêzên gel. Herçend ku cudabûna ramanan divê hebe û heye jî, lê bingehê van gişan welatparêzî ye. Evana hemu li ser hîmê welatparêziyê hatine avakirin. Jiber ku welatparêzî hezkirîna gel û welêt e. Bi tenê ew kesê ku li gel û welatê xwe hez dike, dikare têkoşîna serdestî û serxwebûna wan bike. Paraztina berjewendiyên aborî bi tenê nikarin bibin bingehê têkoşînek herhe. Ev têkoşîna, bi serketina armanca aborî dikare were rawestandî... Em di welatparêziyê de elifbaya xebat û têkoşîna rizgariya hemû gelên bindest dibînin. Em welatparêziye pêşverûtî dinasin. Ma gelo ew kesê ku bi mal û giyanê xwe berê xwe dide reya gel û welatê xwe, ne pêşverû ye? Gava ew ne pêşverû û şoreşger be, kî ye yê ku pêşverû û şoreşger?..

Em baweriya xwe bi hêza gel dihênin û ne bi parçeyek ji gel... Neyar hewl-dide ku hêza me qels bike û me bike hezar parçan. Herwaha gel û welatê me kirin çar parçe û em xistin bin ziman û çandine renga-reng... Ma gelo divê em jî bibin alîkarên wan? Em ne bawer in ku ramanek nûjen hebe vê bipejirêne... Ev hemû bîr û baweriyên ku hene, dixwazin gelê xwe bighînin jiyanek xweş û bilind. Di nav van ramanan de welatparêzî ciyekî bingehî û bêhempa digire. Welatparêzî yekdestiya gel diparêze û hêza netewî bikardihêne...

Jiber ku gelê me bin destên neyar, mêtinkar û mêtîngehkaran bi zaneyî hatiye bi şûnda hiştin, her waha di warê her gavavêtînek pêşda jî her li dûv gelên cîran mane. Gava em bala xwe berdidin bûyerên salên dawîn, nemaze yên piştî 1975, em bi gengazî dibînin ku bîr û baweriyên civakî û aborî di nav xortên Kurd de, bi taybetî di nav xwendekaran de dest bi cihgirtin û belavbûnê kirine. Ev bîr û baweriyên ku ji bona xortên me nûhatî bûn, bi dehan salan berî vê di nav gelên din de belav bû bûn û têkoşîna wan hatibû dayîn û her jî têtê dayîn...

Ta ku lingên neyar li ser xaka Kurdistan neyêne kişandin, desthelatî û karbidestiya wan neyête helweşandin, dê em di her gavavêtînek pêşda, an jî pêşverû de her li dûv wan bimînin û em nikarin bibin xwediyê serdestî, azadî û serxwebûna xwe. Ev jî bi tenê li ser pêkhatina sazî û rêxistinene bi hêz, yên ku bikaribin bi yekdestî dijî neyaran serî hildin û wan bavêjin derveyî sînorên welêt... Vê yekdestiya han jî bi tenê hevpariya ramana welatparêzî dikare pêk bîne, ger na, bi ramanên çînparêzî tucaran yekdestî û hêzeke destpola nayête

pêkanîn. Jiber ku her çînarêzek dê berjewendiya çîna xwe biparêze û yên din dijî xwe bibîne û her waha navçînên ku hene jî... Ev jî giyanê dijminatîyê di xwe de vedîşêre û diparêze...

Li ser reya welatparêziyê, ku cudabûnê nake nava çînan û bi derxistina neyaran ji Kurdistan, nîrê mêtîngehkarên heldiweşîne, berjewendiya gelemper tête parastin...

Gelên bindest, yên xwenas, tucaran nikarin bibin nijadperest an jî nijadparêz. Bi tenê ew gelên serdest û serbixwe dikarin vê ramana kirêt bihewînin. Jiber ku di ramana nijadperestiyê de bilind dîtina gelê xwe û nizim dîtina gelên din heye. Azadî û serxwebûna gelên din nayête naskirin. Ewana mafxur in, êrişkar in û dûrî rûçikên merovtiyê nin...

Nabe ku merov gotina "Welatparêziyê" bi ya nijadperestiyê ve girêde, an jî tevlehev bike, an jî ya giringtir welatparêzan ji şoreşgeran cuda bike û bi çavekî nizim li wan binêre. Weke ku di pirsdarkê de tête gotin, BÎ TEN EMPER-YALÎST DÎKARÎN vê tawanbariyê bikin! Jiber ku welatparêzî dij-emperyalîzm e, dij-mêtinkarî û mêtîngehkariyê ye...

Ew gotara jor, ya berî deh salan xweş didê xûyakirin ku berê xortên me bi çavekî kirêt li "welatparêziyê" dinêrîn, lê îro hemu xortên me li wê xwedî derdikevin, xwe ji welatparêzan welatparêztir dibînin. Ser de jî dixwazin xwe û gelê Kurd bidin bawerkirin ku ew her welatparêz bûn û ewna yên mayî "dikîşînin ser rêza welatparêziyê"!

Ma gelo emê kinga bibin rastgo û rastbêj! Devavêtina welatparêz û şoreşgeran çî havilê û destkewtinê ji bo gelê me yê bindest dide û dihêne? Qet! Tenê dibe sedema nerindî, hevduêrketin û dijberiyê.

(1) Dengê Yekitiyê, Kovara Yekitiya Demokratên Kurdistan, Sal 1/1983, hêjmar 2.

pejirandin: kabul etme, **gotar:** makale, **havl:** ürün, meyva. **xwebêj:** mana, **serwestkirin:** ikna etme, **doz:** dava, **tevger:** hareket, **duberikî:** ikilik, **pêwestî:** vazîfe, **berjewqendî:** menfaat, **kefteleft:** mücadele, **nijadperestî:** ırkçılık, **çînarêzî:** sınıfçılık.

GELİŞEN MÜCADELE VE BEKLEYEN GÖREVLER

Uluslararası durumda meydana gelen çok yönlü değişimler nedeniyle siyasal ve toplumsal olaylarda ciddi bir hareketlilik ve küreselleşme gözlemlenmektedir.

Daha önceleri iki blok arasındaki hassas siyasi ve askeri güç dengelerine dayanan ilişkiler nedeniyle daha ağır işleyen kimi siyasi süreçlerin; yeni uluslararası ilişkiler ağının örülmesiyle ciddi bir hareketlilik ve etkinlik kazandığı gerçeği, günümüzün önemli bir karakteristiğini oluşturmaktadır. Böyle olunca da, siyasal ve toplumsal sorunların artık eski modellerin kalıplarına dayanan araç ve mekanizmalarla çözümlenmesi olanaksızlaşmaktadır.

Günümüzdeki değişimin bu temel özelliği, doğal olarak ülkemizdeki siyasal ve toplumsal gelişme süreçlerini de ciddi boyutlarda etkiliyor.

19. yüzyılın başlarından günümüze değin, oluşa gelen Kürt ulusal başkaldırı hareketleri, uluslararası güç odakları tarafından mevcut dengeler nedeniyle sürekli olarak gözardı edildiğinden, bu durum Kürt sorununun tarih sahnesine çıkışını ve halkımızın kendi geleceği hakkında özgürce söz sahibi olması sürecini de geciktirmiştir. Bu gecikme, ancak çok ağır kültürel, siyasal ve toplumsal tahribatların sonucunda telafi edilebilmiştir.

Kürt ulusunun gelişmesi hiç kuşkusuz ki, her ulus için olmazsa olmaz koşul olan "Her türlü sağlam ve özgür gelişmenin temel koşulu, ulusal kölelikten kurtulmaktır." esasına dayanıyor.

Halkın tarihine, kültürüne, kimliğine saygı gibi evrensel ve genel insani ilkelere dayanan normlar, toplumda militarizmi üreten, yaygınlaştıran egemen devletler tarafından sürekli yok edilme durumuyla yüzyüze bırakılmıştır.

Oysa günümüzde, dünyanın değişen koşullarından hareketle gündeme gelen yeni çözümler bağlamında; Kürt hareketinin bölgede ve diğer uluslararası ilişkilerde, manevra marjını yükselten çok farklı siyasal ve toplumsal değişimler yaşanmaktadır. Kürt hareketi, tarihinde ilk kez bu ölçeklerde uluslararası siyasal platformlara taşınıyor. Bölgede oluşan yeni dengeler itibarıyla sorun, ilk kez sürekli gözetilen ve önem atfedilen bir siyasi unsur olma özelliği kazanıyor.

19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarındaki Kürt özgürlük hareketinin, bölgedeki büyük güç merkezlerinin "büyük" çıkarlarına rahatlıkla feda edilmesi ve buna paralel olarak bu çıkarlar çerçevesinde Birinci Dünya Savaşı ertesinde, Kürdistan çoğ-

*Türkiye'de
demokratikleşme
ve istikrarın
önkoşulu,
Kürt sorununun
siyasal
çözümünden
geçmektedir.
Kürt halkı temel
ve vazgeçilmez
haklara sahip
olmadan ve
bunlar teminat
altına alınmadan
ülkenin
demokratikleşmesi
yolunda
adım atmak
mümkün değildir.*

rafyasının yeniden parçalanması dikkate alınır, günümüzdeki değişimin önemi daha da artmaktadır. Özetle; Kürt sorunu artık uluslararası siyaset sahnesindeki yerini almıştır denilebilir.

ÇÖZÜME GİDEN SORUNLAR VE ARTAN RİSKLER

Dünyadaki önemli güç değişimleri, özellikle de eski Sovyetler Birliği'nde ortaya çıkan yeni durumun beraberinde getirdiği siyasi harita değişikliği, İran ve Türkiye'yi bölge sorunları üzerinde iddialı olma hevesine itmştir. Her ne kadar Doğu-Batı denkleminin bir tarafının kısmen etkisizleşmesiyle oluşan yeni güç dengeleri bağlamında, Türkiye'nin vazgeçilmez misyonu sarsılmış ve 21. yüzyılın bir "Türk asrı" olacağı hayalleri yanında, "Adriyatik'ten Çin'e" kadar böbürlenmesi hüsrarla sonuçlanmışsa da, son gelişmeler Türkiye'yi İran'ın yanında yeni siyasi ve ekonomik etkinlikler oluşturma çabası içine sokmuştur. Her iki ülke de, Orta-Asya kartlarıyla hem kendi aralarında bir rekabete, hem de bölge ülkeleri ve batıyla ilişkilerin de daha güçlü bir pozisyon elde etme çabasıdadır. Bu iki ülkenin "mega stratejilerine" koşut olarak Kürt halkının mücadelesi de yeni boyutlar kazanmaktadır.

Daha önce Irak'ın Kuveyt'e müdahalesiyle ortaya çıkan yeni bölgesel durum, Kürt hareketini ülkesinin bir parçasında egemenlik kurma noktasına yükseltmiştir. Kürt Federe Hükümeti, Kürt halkının seçimle ve özgür iradesiyle demokratik bir yapılanma sürecinde en temel sayılabilecek gelişmeyi sağlamış ve uluslararası ilişkiler planında etkinlik sağlama olanaklarına kavuşmuştur.

Hiç kuşkusuz ki, bu tarihsel gelişme Kürt hareketinin kendi iç dinamiği yanında, özgül konjonktürün sağladığı olanaklarla gerçekleşmiştir.

İşte bu durum, ulusal hareketin önüne umut verici, avantajlı, geniş olanaklar yanında, büyük tehlikeler ve riskler de koymuştur.

Güney Kürdistan'daki "de facto" hiç kuşkusuz ki, başta Saddam yönetimi olmak üzere Ankara ve Tahran'ı kısmen de Şam'ı gerek iç politikaların oluşması gerekse birbirleriyle olan ilişkilerinde ciddi kaygılara sürüklemektedir. Giderek etkinlik ve istikrar kazanan bir Kürt Federe Devlet statüsünün bölge coğrafyasında yeni dinamikleri harekete geçirerek, bölgeye yeni siyasi bir profil kazandıracığı endişesi, bu güçlerin ortak bir Kürt politikası etrafında birleşme sürecini -kendi aralarındaki tüm çatışmalara rağmen- başlatabilir. Bu kapsamda -gerçekleşme şansı az olmakla birlikte- yeni Bağdat Paketi arayış serüvenlerine tanık olmamız şaşırtıcı olmamalıdır.

Bu olasılıklar karşısında, genelde Kürt Hareketinde meydana gelen gelişmeler daha duyarlı değerlendirmeleri gerektirmektedir. Yukarıda değindiğimiz Güney'deki gelişmelerin yanısıra yetmişli yıllardan bu yana kazandığı siyasi ve toplumsal boyutlar itibarıyla Türkiye gündemini ağırlıklı olarak Kürt sorunu oluşturmaktadır. Özellikle son yirmi yılda toplumsal dinamiklerin harekete geçtiği, giderek etkin olmaya başladığı bu süreç, günümüzde önemli adımların atılmasını gerektiren bir aşamayı vurgulamaktadır.

Kürt hareketi ilk kez şimdide değin kendisini sürekli olarak Ortadoğu'nun bunalımlarında boğmaya çalışan sömürgeci ülkeler tazyikini sınırlı da olsa aşmış görünmektedir. Sorunun uluslararasılaşma özelliğine kavuşması bu bağlamda kayda değer bir önem kazanmaktadır.

Kürt ulusunu egemenlikleri altında tutan, sürekli baskı ve militarizm üretmeye kurulanmış olan bu rejimler, dünyadaki tüm önemli alt-üst oluşlara rağmen kendi içlerinde hiçbir demokratik açılıma niyetli görünmeyen bu sistemler, aksine daha otoriter, daha baskıcı olmaya yönelmişlerdir.

Örneğin Türkiye’de yetmiş yıldır bir sonuç vermediği halde ısrarla sürdürülen, militarist yöntemlerle bir ulusun varlığına son verme anlayışının günümüzde gelip vardığı nokta tek kelimeyle çözümsüzlüktür. Türkiye’deki özel savaşı daha da azgınlıştırıp kurumlaştıran ve onun bugünkü yürütücüleri olan DYP-SHP hükümeti de, kendisinden öncekileri aratmayacak bir bağınazlık ve şovenizmle Kürt halkına karşı sınır tanımaz suçlar işlemektedir. "Kürt realitesi"nin yaşama geçirilmesiyle ilgili olarak devlet ve toplum yapısında hiçbir değişiklik yapılmadığı gibi, devlet terörü ve şiddet giderek kurumlaştı. Şiddet, terör ve zulmün kurumlaştırılmasıyla devletin Kürt sorununa ilişkin stratejisi, "Kürt realitesi"ni tanımaya değil, bu realiteyi yok etmeye yönelik bir anlayışa dayanıyor. Bu anlayışın sonucu olarak tüm insani, hukuksal ve uluslararası anlaşma müeyyidelerini pervasızca çiğneyerek, Kürdistan’da sınır tanımaz bir zulüm uyguluyorlar. Bu nedenle de halk kitlelerine yönelik imha edici saldırıların, işkencelerin, "faili meçhul" cinayetlerin boyutları gittikçe artıyor.

Kürt politikasını, Genelkurmay’ın brifinglerinde çizilen stratejilere göre yürütmekle yükümlü olan bu günkü hükümet, Kürt sorunundan kurtulmanın son çaresini "askeri çözüm"de bulmaktadır.

Oysa ki, Türkiye’de demokratikleşme ve istikrarın önkoşulu, Kürt sorununun siyasal çözümünden geçmektedir. Kürt halkı temel ve vazgeçilmez haklara sahip olmadan ve bunlar teminat altına alınmadan ülkenin demokratikleşmesi yolunda adım atmak mümkün değildir.

"Kürt realitesi"ni red temelinde orduya ihale etmekte herhangi bir beis görmeyen güçlerin, her iki halkın da geleceğini kararttıkları muhakkaktır. İktidarıyla, muhalefetiyle, medyasıyla -ki bunların büyük çoğunluğu birer törer kurumu durumuna gelmiştir- Kürt halkına karşı düşmanlığı, bir isteri düzeyine çıkararak akıl almaz bir kör ırkçılık ve şovenizmi yayarak iki halkın arasına kan duvarları çekmek istemektedirler.

Gerçekte bu gün Kürdistan’da sürdürülen savaş, sadece Kürt halkının değil, genel olarak Kürt ve Türk halklarının sorunudur. Türk halkını büyük ekonomik ve siyasi baskılar altına alarak sürdürülen bu kanlı içsavaşın faturasını, Türk halkı daha yoksullaşarak, daha acı çekerek ödemektedir. İki halkın ortak çıkarı bu dökülen kanın durması ve hakkaniyete dayanan bir barışın teessüs etmesindedir.

PKK tarafından tek taraflı ilan edilen şartlı ateşkese devletin cevabı, hiçbir ciddi demokratik ve kültürel yapısal değişikliğe gerek görmeden, askeri operasyonları sürdürerek terör ve zulmü arttırmak olmuştur. Şimdiye değin "PKK terörü" nitelemesiyle Kürt sorununu bir terör sorunu olarak lanse etme çabaları ise milyonlara varan halk kitlelerinin ulusal kurtuluş sürecine katılmasıyla ters tepmeye başlamıştır. TC devleti ateşkes sürecindeki tutumuyla bir gerçeği yeniden kanıtlamıştır. Kürdistan’da terörün ana unsuru devletin kendisidir.

Kürt varlığının kabulü dahi, TC’nin üniter devlet meşruiyet zeminini inkar anlamına geleceği kompleksi, devleti sürekli çözümsüzlük üreten bir mekanizmaya dönüştürmüştür.

Gelinen aşamada Kürt hareketinin, yaşamsal bir dönemecin kavşağında olduğu bir gerçektir.

YENİ DÖNEM-YENİ GÖREVLER

Bu dönemin en önemli özelliği, hiç kuşkusuz Kürt politik hareketlerinin ve değişik siyasi çevrelerin birbirlerine en fazla ihtiyaç duydukları olgusudur.

Ulusal hareketin başarısızlığının simgesi haline gelen bölünme ve dağınıklık, sorunların giderek ağırlaşması ve küreselleşmesi ile birlikte mutlak surette giderilmesi gereken bir sorun haline gelmiştir. Sorunun çözümü, ilk planda bu gerçeğin tüm taraflarca kabulünü gerektirmektedir.

Taraflara ilişkin tanımlamamızın kapsamı salt politik partilerle sınırlı olmaktan ziyade, Kürdistan'da örgütler dışında kalan henüz örgütlü bir yapıya kavuşmamış toplumsal kesimleri de içine almaktadır. Bu büyük çoğunluğun da birlik sürecine kendi enerji, coşku ve düşüncelerini katması anlamındadır.

Hiç şüphesiz ki, mutlaklaştırılmış tek görüş, tek ideoloji ile sınırlandırılacak bir birliği, toplumumuzun çoğulcu yapısına uyarlamanın olanağı yoktur. Ve bu gerçekçi bir tutum da değildir. Sorunu, daha geniş perspektiflerde daha sağlıklı ve etkin platformlarda bir çoğulculuk ve çok seslilik anlayışının temel teşkil edeceği birliktelikler olarak düşünmek gerekir. Ayrıca bu anlayışın egemen anlayış haline gelmesi, tüm otoriter ve diktatoryal eğilimlerin törpülenme ve etkisizleştirilmesi bakımından da bir zorunluluk arz etmektedir. Sessiz çoğunluğa bir takım fikr-i sabit düşünceleri dikte ettirmekten öteye, onları konuşturacak ve karara katılımlarını sağlayacak çözümler üretmek gerekmektedir.

Çünkü çok daha geniş bir toplumsal zemine dayanan ulusal kurtuluş mücadelesi, siyasi bileşim olarak ciddi farklılıklar taşıması nedeniyle; toplumun özgürlüğünden yana olan tüm toplumsal kategorilerin harekete kazanılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu, Kürt sorununun tüm boyutlarıyla kavranılıp mücadelenin ileri hedeflere varmasını sağlamak için de bir gerekliliktir.

Bazı siyasi hareketlerin göreceli güç farklılıklarını fazla idealize etmeleri ve bunu bir anlayış olarak, toplumun şu anda ihtiyaç duyduğu yakınlaşma ve birlik sürecinde vazgeçilmez bir avantaj olarak görmelerinin siyasi sorumlulukla fazla bağdaşır bir tarafı yoktur. Böylesi bir anlayışa sahip olanları, eski deyimle "vaziyetin vahametini idrak" etmemelerine yorumlamak gerekmektedir. Toplumda gelişmenin ve müdahalenin dinamiğini çok yönlü olarak görmek icab etmektedir.

Politik hareketlerin yanısıra, ulusal kurum niteliği taşıyan oluşumların amaca ilişkin olarak üstlendikleri fonksiyon ve çabaları küçümsememek, onlara gereken değeri vermek zorunludur. Kürt ulusal sorununun bu günkü boyutlara varmasında en küçük görünen aksiyonun dahi çok büyük gelişmelere katkı yaptığı bir gerçektir. Siyasi ve toplumsal süreçler, bu tür değişik toplumsal alanlarda gelişip büyüyen katılımlarla etkinleşmektedir.

Ancak, gerek politik yelpazede olsun, gerekse kültürel kimlik sorunlarına yönelik kurumların oluşmasında olsun daha fazla politik katılımı sağlamak için yetki ve sorumluluğu daha geniş kesimlere dağıtmanın yol ve yöntemlerini bulmalıyız. Çünkü bu tür bir çoğulculuğu ve katılımcılığı dışlayan tüm hegemonik anlayışlar, niyet ne olursa olsun, sözkonusu kurumların etkisizleşme ve dejenere edilmesi amacına hizmet eder.

Henüz kendisini klasik sol retorikinin etkisinden kurtaramamış olan bazı siyasi grupların kendi dışındakilerin sınıf kalıplarını kıran, alabildiğine genişlemiş bir toplumsal tabanla uyum sağlayabilme ve onları motive etme anlayışını gericilik ya da milliyetçilikle tanımlama savlarını yirmi milyon insanın dilini özgürce konuşamadığı, kültürel-demokratik hiçbir hakkını kullanmadığı bir coğrafyada, üzerinde fazla durulmaya değmez bir düşünce enkazı olarak görmek gerekir.

Kürt yurtseverliğine tekabül eden milliyetçiliğin, Kürt toplumsal formasyonundaki

yerini, egemen ulus milliyetçiliği ile ya da ırkçılıkla özdeşleştiren anlayış, Kürt toplumdaki reel güç dengelerini değerlendirememeye gibi bir eksiklikten kaynaklanıyor. Kaldı ki Dünya'da değişime paralel olarak kavramlar da değişiyor. Milliyetçiliğe farklı tarihsel kesitlerde farklı anlamlar yüklenilmiştir. Kürt milliyetçiliğini dünün kalıplarıyla ve ölçüleriyle açıklamak mümkün değildir.

Sorunların alabildiğine ağırlaştığı bir dönemde, sorunu, tüm boyutlarıyla kavrayıp mücadelenin ileri hedeflere varmasını sağlamak hiç kuşkusuz ki önemli bir politik yetkinlik ve uyanıklığı gerektiriyor. Çünkü politika üretmede, toplumsal dengeleri kurmada, birçok toplumsal unsurun olası etkilerini gözardı etmenin siyasi riski alabildiğine büyüktür. Kendisini siyasal önderliğe adayın siyasi bir yapının, ayrı ayrı çıkarlar etrafında birleşmiş milyonlarca insanın ortak istemlerini temsil eden bir konumda olması gerekir. Bu formasyona ulaşmayan herhangi bir siyasi hareketin, iddialarında daha mütevazı ve daha gerçekçi olması lazım. Çünkü siyasal ve toplumsal hedefler ile siyasal yapılanma arasında bir uyum ve denge sözkonusu değilse, amaca ulaşmada ortaya çıkacak engelleri aşmak da zorlaşır.

Bu gerçeklikten hareketle, Kürt ulusal hareketinin önünde birikmiş yığınla sorunun çözümünde en belirleyici faktör; mevcut güçlerin siyasal bir otorite etrafında birleşmesidir.

Kürdistan'daki objektif ve subjektif koşullar dikkate alındığında, şimdilik başkaca da bir çözüm yolu görülmemektedir. Ulusal otorite, Türk devletinin Kürdistan'da yürüttüğü kanlı uygulamada acı çeken tüm toplumsal güçleri harekete geçirmek ve temsil etmek zorundadır. Bu politik perspektif, ulusal güçlerin sosyal tabanını alabildiğine genişleten ve ulusal özgürleşmenin karşıtı olan güçlerin etkinliğini daraltan bir çözümün yoludur. Bu günkü reel durum, Kürdistan özgürlük hareketinin hedefleri itibarıyla, bir dizi sınıf ve toplumsal tabakanın çıkarlarının çakıştığını göstermektedir.

CEPHELEŞMEDE GÖZETİLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Bir süredir Kürt örgütlerince yürütülen ortak bir siyasi cephe kurma faaliyetleri, yukarıdaki belirlemelerimiz kapsamında ciddi eksiklikler taşımaktadır. Kürdistan'da devrimin yakın stratejik hedefinin anti-sömürgeci ulusal demokratik karakteri, cephe unsurlarını oluşturan sınıf ve katmanların ortak çıkarları ve talepleriyle belirlenmelidir.

Cephe'nin kendisini salt örgüt olarak tanımlayan gruplarla sınırlı tutmasındaki mantık, daha önceleri çok denenmiş olan güç ve eylem birliği platformlarında da görüldüğü gibi, çözümsüzlükleri tekerrür ettirme riskini taşıyor.

Asıl sorun geniş halk kitlelerinin mobilizasyonudur. Yoksa, irili ufaklı bir yığın örgütün -ki bunların tüme yakını kendilerini Marksist sol olarak tanımlıyorlar- Kürdistan toplumsal formasyonunda sol örgütlenmenin sınıfsal temelini marjinal bir yekûna teka-bül ettiği gerçeği gözönüne alınırsa, sorunun vehameti daha iyi anlaşılır.

Sol örgütlerle sınırlı cephe, güçbirliği ya da değişik platformlarda bir araya gelme anlayışı, geçmişte tanık olduğumuz ve gelişme şansı alabildiğine sınırlı olan bir sonuca tekabül ediyor.

"Bu ülkede kendisini sosyalist, devrimci ya da yurtsever olarak tanımlayan kişi benim partilim olmak durumundadır" şeklindeki monolitik anlayış aşılmadan ve yerini "kimse benim partilim olmak zorunda değildir" şeklindeki katılımcı ve çoğulcu anlayışa bırakmadan, çağdaş ve özgür iradeye dayanan etkin mücadele platformlarını yaratmanın koşullarını yakalamak mümkün değildir. Önceki bölümlerde üzerinde durduğumuz

tek parti, tek şef, tek ideoloji saplantısının mutlak surette aşılması gerekir. Bu zorunluluk kendisini merkez gören örgütlerin dışında kalan toplumsal ve siyasal güçlerle diyalog geliştirme kanallarının açılması bakımından da önem taşımaktadır. Bu oluşum sağlanmadığı müddetçe grupların giderek tekkeler durumuna düşmesi kaçınılmazdır. Çünkü çoğulculuk ve katılımcılığa yer vermeyen her anlayış, sonuç olarak totaliter ve despotik bir yapıya dönüşmek durumundadır.

Bu nedenle toplumsal planda etkisizleşmeye yol açan bu anlayış ve yöntemlerin, cephe çalışmalarına taşınmaması konusunda alabildiğine duyarlı olmak gerekmektedir.

Bu gün Kürdistan'da mevcut örgütler dışında kalan, kendi düşüncelerine, inançlarına ya da anlayışlarına uygun bir örgütsel yapı göremeyen, ancak halka karşı yürütülen terör ve baskılara da sessiz kalmayan yurtsever kesimlerin, yürütülen cephe çalışmalarında temsil edilmemeleri büyük bir hata ve eksikliklerdir.

Örgütlerin bu konudaki gerekçeleri her ne kadar "kim kimi temsil edecek" görüşüne dayandırılıyorsa da, yeri geldiğinde ihtiyaç duyulan platformlarda bunların, üstelik aynı örgütler tarafından bulunup hemen ortaya çıkarıldıkları da bir gerçektir.

Bütün sorun bu konuda daha fazla politik katılımı sağlamak için, daha etkin bir toplum gücü yaratmak için duyarlı ve sorumlu davranmaya bağlıdır. Çünkü toplumsal bir konsensüs yaratmak, bunu başarmayı gerektiriyor.

Örgüt fetişizmi yaratan kesimler, sözkonusu olan bu çevrelerin yürüttükleri siyasal, sosyal ve kültürel faaliyetlere karşı da alabildiğine bağnazlık ve karalama içindedirler. Ayrıca bu kesimlerin kendi sorunlarıyla ilgili karar süreçlerinin dışında kalmalarını kabul etmeleri de beklenilmemelidir.

Cepheleşme sürecinde gözardı edilmemesi gereken en önemli prensiplerden bir tanesi de gerek cepheye katılan örgütler arasında olsun gerekse toplumun halihazırda cephe çalışmaları dışında kalan kesimlerine yönelik olsun, çatışma ve düşmanlığa yolaçacak ve güçlerin toparlanmasına sekte vurabilecek her türlü karalama, söz ve eylemden kaçınmak olmalıdır. Tersine güvenin, yakınlaşmanın, dostluğun ve birlikte mücadelenin koşullarını ve ortamını yaratmak ve güçlendirmekte hassasiyet elden bırakılmamalıdır.

Cephe ya da benzeri bir siyasi otoritenin oluşmasında birinci derecede gözetilmesi gereken unsur; halkın özlem ve taleplerine cevap verecek doğru ve etkili politikalar ve çözümler üretebilmektir. Gündemdeki acil ve pratik sorunların çözümünü sağlayacak siyasi zemini yaratmaktır. Çok ileri makro hedeflerde anlaşıp, önümüzde çözüm bekleyen sorunların küçümsenmesi ya da ertelenmesine neden olabilecek anlayış ve mantığın hızla bırakılması gerekiyor. Çünkü tespit edilen hedeflerin gerek ulusal gerekse uluslararası boyutlarının kavranılıp mücadelenin sağlıklı bir zeminde gelişmesini sağlamak hiç kuşkusuz ki önemli bir politik yetkinlik ve uyanıklığı gerektirmektedir. Ulusal sorunun bölge, dünya ve Kürt halkını egemenlikleri altına alan ülke sorunlarıyla, ekonomik, sosyal ve politik plandaki ilişkileri doğru bir tarzda kavranmadan çözüm üretmenin, doğru ve etkili politikalar tesbit etmenin mümkün olmayacağı bilinmelidir.

Burada üzerinde önem ve titizlikle durulması gereken noktalardan bir tanesi de Kürt hareketlerinin bölgedeki ülkelerle ilişkilerinde zaman zaman ortaya çıkan kimi olumsuzluklara neden olan sorunlardır.

Bölgedeki kaygan ve istikrarsız siyasi konjonktür nedeniyle farklı ülkelerde ilişki içinde olan farklı grupların zaman zaman Kürt ulusunun genel çıkarların kendi özel ilişkileriyle çatışma noktasına gelmesi karşısında takındıkları tutum, bazen kimi gruplar arasında silahlı çatışmaya varan vahim sonuçlara neden olmaktadır. Bu halkın mücadelesi ba-

kımından giderilmesi alabildiğine zor olan tahribat ve acılara yol açmaktadır.

Oysa, içinde bulunduğumuz süreç, Kürt hareketinin kendi iç sorunlarıyla uğraşma yerine, enerjisini ortak düşmanın üzerine sürmesini gerektirmektedir.

Bunu klasik tanıma uyarlısarak, özel çıkarları ulusal çıkar düşüncesine tabi kılmaktır.

Bu sonuçlara varmayı ayrıca zorunlu kılan bölgesel plandaki son siyasi gelişmeleri de gözden kaçırmamak gerekir. Ortadoğu'da İsrail ile Filistin Kurtuluş Örgütü (F-KÖ)'nün karşılıklı olarak birbirlerini tanımalarının bölgede ciddi etkilerinin olması kaçınılmazdır. Bu gelişmenin, doğal olarak Kürt sorununun daha kapsamlı boyutlarda tartışılmasına ve çözümü konusunda bazı güç merkezlerini zorlayacağına kuşku yoktur. Kürt sorunu bundan böyle, bölgenin gündeminde daha fazla yer alacaktır. Kürt sorununun çözümünde şiddeti ve inkarı tek ilke ve çözüm yolu olarak gören ülkelere karşı uluslararası platformlarda daha etkin siyasi ve diplomatik etkinlikler yaratmak gerekecektir. Bu platformlarda ciddi bir güce ulaşmanın ilk koşulu ise, Kürt Hareketinin kendi içindeki eşgüdümünün belli bir sistematığe ve temsili bir yapılanmaya kavuşmasıdır.

Bu bağlamda, tüm politik güçlerin ulusa karşı sorumlulukları giderek artmaktadır.

PKK'NİN GÜNEY KÜRDİSTAN POLİTİKASI VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

PKK'nin Güney Kürdistan ve diğer parçalardaki siyasal yapılanmalara bakış açısı günümüzde de önemli bir handikap oluşturmaya devam ediyor. Çıkışından itibaren PKK'nin kendi dışındaki herkese karşı düşmanca ve uzlaşmaz bir tutum izlemesi, Kürt ve Kürdistan tarihini kendisi ile özdeşleştiren tutum geliştirmesi hem Kürt hareketi arasında kurulması gerekli dayanışma ve kardeşlik koşullarının oluşmasını güçleştirmiş, hem de Kürtlerin ortak bir siyasal dil ve ortak değerler yaratmalarının önünü tıkamıştı.

Kürtler arasındaki iletişimsizliği kuşku yok ki sadece PKK'nin yanlışlarıyla açıklayamayız. Bu, objektif bir değerlendirmeye maz. PKK dışındaki Kuzey Kürdistanlı yapılanmaların PKK'yi değerlendirirken içine girdikleri subjektivizmin de sözü edilen yanlışlarda rolü vardır.

Kürt hareketi bir bütün olarak başından beri komplocu değer yargılarıyla donanmıştır. Buna da Stalinizm ve öncülleri, Kemalizm ve toplumsal geriliğimizin katkıları olmuştur. Dünyayı ve Kürdistan'ı, kendi dışımızdaki olayları komplo teorileriyle açıklamak, her taşın altında ABD emperyalizmi, CIA, MİT, MOSSAD ve işbirlikçilik aramak, komploculuğun boyutlarını göstermesi açısından ilginç değil mi?

Kuzey Kürdistanlılar 80'de "hanyayı Konya'ya" gördüler. Kendi dışlarında da yurtseverler, sosyalist ve demokratlar olduğunu anlamaya başladılar! Bütünüyle olmasa bile bu konuda önemli bir yol alındı. Kuşku yok ki Hevgirtin-PDK'yi oluşturan kesimlerin dışında kalanlar, gerekli çıkarsamaları yapıp radikal adımlar atamadı. Kürt hareketi bu gününü ve dününü acımasızca sorgulamak gibi tarihsel bir görevle karşı karşıya bulunuyor. Bunu yapamayanlar şimdiden yolda kalmaya mahkûmdur.

PKK için tarihten ders çıkarsama hiçbir zaman sözkonusu olmadığı gibi tarihten ve yaşanılanlardan ders çıkarma adı altında tarih iğdiş edildi. Tarih ters yüz edilerek komploculuk, yaşamın biricik yolu haline getirildi. PKK içinde bitip tükenmek bilmeyen "ajanlık" kampanyaları, yılda en az bir ke-re yapılan tasfiyeler canalcı noktalardır. PKK'nin kısa bir süre vazgeçtiği izlenimi veren politikalarına "mal bulmuş mağrubi" gibi yeniden dört elle sarılması bazı şeyleri yeniden tartışmayı gerekli kılıyor. PKK Mart ayından itibaren diğer kesimlerle bir diyalog içine girdi. Kafalarda yarattığı zihin karmaşasına karşın, bu desteklenmesi gereken bir adımdı. Kimse de desteklemekte ikircikli bir tutum geliştirmede. Abdullah Öcalan'ın Talabani ile girdiği dostluk ilişkileri de mem-

*Kürt hareketi
bu gününü ve
dününü
acımasızca
sorgulamak gibi
tarihsel bir görevle
karşı karşıya
bulunuyor.
Bunu
yapamayanlar
şimdiden
yolda kalmaya
mahkûmdur.*

nuniyet yarattı. Ancak PKK'nın son yayınları, bizzat Ali Fırat imzasıyla yayınlanan yazılar, PKK'nin bu kısa sürelik sevinci de Kürtlerin kursağında bırakacağını gösteriyor.

PKK Güney Kürtleri'ni işbirlikçilikle suçlamaya ve yeni bir çatışmanın doğmasına yönelik beyin yıkamaya yeniden başladı. Gizlemeye bile gerek görmeyecek denli bir pervasızlıkla cephe çalışması içinde olduğu yapılanmaları "işbirlikçilik"le suçlayan seviyesiz yaklaşımlarına geri döndü! Bu olumsuzlukların, başlayan cephe çalışmalarını olumsuz olarak etkileyeceği açıktır. Bu nedenle de PKK'yi eleştirip, uyararak kaçınılmaz oluyor. Dünyanın çivilerinin yeniden çakılmaya başlandığı bu dönemde Kürtlerin geçmişte yaptıkları yanlışları yeniden yapıp, anlamsız bir kördöğüşün içine girmelerine Kürt ulusu daha fazla tahammül edemez.

YANLIŞLAR KOMEDYASI

PKK'nin yeniden ricat ettiği çizgi ancak yanlışlar komedyası olarak açıklanabilir. Çünkü tarih tekrar yinelendiğinde trajedi, ikincisinde ise komedi olur.

Şimdi bu komedyaya bakalım. Nedir bu komedyası?

PKK'nin tek yanlı ateşkesinden sonra Kürt Hareketi, hızla biraraya geldi. PKK, PSK, Hevgirtin-PDK yakınlaşması, cepheleşmenin önünü açtı. PKK Avrupa'daki kitle toplantılarında "Bizim irademiz dışında da olsa başka örgütler de vardır" çizgisine geldi. Ortak yürüyüşler yapıldı. Güney Kürdistan'a ilişkin PKK, daha olumlu bir dil kullanmaya başladı. Ancak bunlar uzun sürmedi. Fısıltı gazetesi aracılığıyla PKK tabanına "Bunlar işbirlikçiydi, şimdi devrime kazanıyoruz" mesajı pompalanmaya başladı. Öcalan daha Mart ayında mektup yazıp övgüler yağdırdığı Mesut Barzani'ye karşı "işbirlikçilik" gibi kıymeti kendinden menkul karalamalara başladı. "Yeniden savaşmaktan" söz eder oldu. Bunların hayra alamet olmadığını belirtmek ve sorumlularını uyararak gerekiyor.

Daha önce de yazmıştık, Kuzeydeki cephe çalışmalarının zayıf noktası PKK'nin Güney'e bakışıdır. PKK eski çizgisine dönerse, diğer yapıları, kuyrukçusu görme gibi bir hat izlerse bu çalışmalar sabote edilmiş olunur. PKK bu nedenle ulusumuzun çıkarlarını hiçe sayan politikalarından vazgeçmelidir. PKK'nin "stratejik müttefiklerinin" düşman olduğunu kavramadığı sürece bunu yapması da olanaksız görünüyor. Ateşkesin bitirilip "Terörist" kozunun devletin eline verilmesi düşündürücüdür.

Bingöl olayının Avrupa'daki ortak yürüyüşlerden bir gün öncesine denk getirilmesi tesadüf müdür? PKK lideri ilk günden bu olayı üstlenmiş, ateşkesin bittiğini açıkladığı basın toplantısında ise "Böyle olmasaydı daha iyi olurdu" demiştir. Olay bununla açıklanabilir mi? Aynı günlerde TC ile Suriye arasında su görüşmeleri vardır ve Suriye masadan memnuniyetsiz ayrılmıştır. Ünlü İngiliz gazetesi Financial Times, Ağustos ayında bu konuda şu değerlendirmeyi yapıyordu: "Mayıs'ta yapılan kısa süreli ateşkese, Suriye'nin Fırat Nehri'nin sularının dağılımı konusundaki görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlanması katkıda bulunmuştur."

GÜNEYDEKİ KAZANIM VE PKK

Güney Kürdistan'daki statüye bir günde varılmadığı, yüzyıllık bir mücadele, kan, acı, gözyaşı ve emek sayesinde gelindiği biliniyor. Kürtler kendi kendilerini yönetme hakkını lütufla değil, akıllı ve dünyadaki dengeleri dikkatle gözeterek aldılar. PKK ve eski misak-ı millicilerin dışında herkes bunu böyle kabul ediyor. Saddam'a, Tahran'a, Şam'a göre Kürtler "Emperyalizmin uşakları"dır. PKK de Güneyli ve Doğulu kardeşlerimize bunları yakıştırıyor. Bizi egemenlikleri altında tutan dört devlet ve versiyonları "Çekiç Güç"e karşı çıkıyor. PKK de karşı çıkıyor. Akli bağında her Kürt bu tutumu sor-

gulamak zorundadır.

Kürtler neden hep başkalarının askeri oluyor? Neden Arap'tan daha Arap, Müslümandan daha Müslüman, Şii'den daha fazla Şii, Marks'tan daha fazla enternasyonalist? Bir parça Kürt olsak, kendi perspektifimizle dünyaya bakmasını öğrenebilsek bu durumda olmayız. PKK dışındaki Güneyli ve Doğulu kardeşlerimiz de bu yanlışları yaptılar, birbirlerini kırdılar, belleklere "Bırakuji" gibi uğursuz bir sözcük bıraktılar. Ama yanlışlarını yinelememe gibi bir olgunluğa varmasını da bildiler. Peki, PKK neden bir yanlış yüz kez yapmakta inat ediyor, bunu anlamak mümkün değil.

80 sonrası İ-KDP ve YNK'nin PKK'ye lojistik desteği, teknik yardımı ve Filistinlilerle ilişki kurmasında büyük yardımları oldu. Protokoller yapıldı.

PKK'nin ilişkileri İran, Irak ve Suriye ile kalıcılaştı, taktikle açıklanamayacak boyutlara ulaştı. Kürtlerle olan ilişkileri ise tırpanlanıp tahrip edildi. PKK'nin herhangi bir Kürt örgütüyle geçici bir ittifaka bile sahip olmaması PKK'nin niteliği ile ilgilidir. Güney Kürdistan'daki Kürt otoritesini tanımayıp, kardeş kavgasına neden olunmasını anlamak için PKK'nin niteliğinin kavranması, üç devletle ilişkilerinin boyutunun bilinmesi gerekmektedir.

PKK başından beri Kürt hükümetine karşı düşmanca bir politika izlemekte bir sakınca görmedi. TC'nin sınırötesi hareketlarına zemin hazırladı. Şam'ın otoritesine karşı gösterdiği titizliliğin onda birini Kürt hükümetine göstermedi. Kamışlı'yı içine alan bir savaş hükümetini değil de, özgürleştirilmiş Behdinan bölgesinde hükümet kurma hesapları içine girdi. Körfez Savaşı boyunca Saddam'la olan ilişkilerinden dolayı ve TC'nin de Kuzey'den Bağdat'a cephe açmaması için Güney sınırlarından Türk karakollarına yönelik herhangi bir saldırıda bulunmadı. Ancak güneyde Kürt otoritesi oluştuktan sonra TC'nin sınırötesi hareket yapmasına zemin hazırlayan saldırılar gerçekleştirdi. Bunu herhangi bir sorumlulukla açıklamak mümkün değildir. TC, 80 sonrası da PKK gerekçesiyle Güney Kürdistan'a saldırmıştı. PKK saldırıları nedeniyle TC, 91'den sonra defalarca saldırıda bulundu. Bunlardan ikincisi 11 Ekim 91'de gerçekleştirildi. 20-26 Ekim 91 tarihli "Yeni Ülke"ye göre saldırıda beş köy bombalandı, 3 KDP'li peşmerge, 9 köylü katledildi, 55 kişi yaralandı, PKK'lı gerillalar ise bir zarar görmedi. Yani PKK vurup kaçtı, ceremesini de Güneyliler ödedi. PKK, Kürt hükümetinin uyarılarına, hatta yalvarmalarına kulak tıkayıp Saddam için gösterdiği duyarlılığı göstermedi. Kürt hükümeti İran ve Türk saldırılarının maddi zeminini ortadan kaldırmak için 1992 Nisanında İ-KDP ve PKK ile görüşmelere oturdu. İ-KDP gerekirse kamplarını bile kapatacağını söyleyip askeri aktivitelerini askıya alırken, PKK tutumunda değişiklik yapmadı. Güney'de 15 Mayıs 92'de yapılacak seçimler öncesi ilginç bir zamanlamayla sınırdaki Işıkveren ve Taşdelen karakollarına saldırılarda bulundu. Bunun üzerine TC yeni bir hareket başlattı ve seçimler de bu belirsizlikten ötürü "mürekkebin silinebilir olduğu" gerekçesiyle ertelendi. Daha sonra (17 Mayıs) seçimler yapıldı. Kürt hükümetinin ilk başbakanı PKK'nin tavrını şöyle değerlendiriyordu. "Esas mesele, PKK'nin peşmerge faaliyeti Irak hududu üzerindedir. Oradan Türkiye içine yöneliyorlar. Türkiye son kez bize yaptığı bildirimde 'biz tek bir şey istiyoruz: Ya PKK'yi hudut bölgesinden kendiniz uzaklaştırırsınız veya biz operasyon için Irak Kürdistanı'na asker göndeririz', dedi. Biz de yabancı hiçbir gücün Irak Kürdistanı'na girmesini istemiyoruz. Bundan dolayı, PKK'den askeri eylem yapacaksa, Türkiye içinde yapmasını istedik. Biz de yıllarca askeri faaliyet yürüttük, ama biz Türkiye veya İran'a gidip oradan eylem yapmadık. Kürdistan'da idik. Eğer onlar siyasi çalışma amacıyla Irak Kürdistanı'nda kalmak isterlerse bizim için hiçbir sorun yoktur. Ancak sınır üzerindeki askeri faaliyetler bize sorun yaratıyor. Bizim

bölgelerimizin bombalanmasına yol açıyor. Halkımız ölüyor, yolumuz kapanıyor. PKK'nin yaptığıyla Irak'ın siyaseti çakışıyor. Çünkü Irak, Türkiye'ye hudut güvenliğini ancak Irak'ın sağlayabileceğini kanıtlamaya çalışıyor. Böyle olunca Türk hükümeti sınır güvenliğini sağlamak için Irak'la anlaşmak zorunda kalacak." (Kürdistan Pres, sayı 93, 30.9.92).

TC de sınır ötesi hareketlerde dikkat edilirse hep I-KDP'nin kontrolündeki bölgeleri bombalayıp PKK ile KDP arasında bir çatışmaya zemin hazırlamaya çalışıyordu. PKK ve başka bazı kesimler de bu beklenti içindeydiler. Saddam Güney'de istikrarın olmadığını kanıtlamak için Bayan Mitterand'a suikast yaptırıyordu. İran, Türkiye ve Suriye Güneydeki oluşumu yok etmek için birlikte davranıyordu. Ayrıca Türkiye PKK'nin güçten düşürülmesi için özel bir çaba içindeydi. Dolayısıyla Kürtlerin düşmanları galibi olmayan Kürtler arası bir kavgadan çok şey bekliyordular. "Kürt Federe Devleti"nin kuruluşundan kısa bir süre sonra başlayan kardeş kavgasına geçmeden önce PKK'nin Güneye karşı uyguladığı ambargolar ve Ömer Sadık adlı cahşın öldürülmesi ve PKK'nin bu konudaki kışkırtıcı tutumunu gözden geçirmek istiyoruz.

PKK'NİN AMBARGOSU

Körfez Savaşından sonra Birleşmiş Milletler, Saddam yönetimine yönelik bazı yaptırımları içeren kararları yürürlüğe koydu. 688 sayılı bu karara göre Saddam elindeki nükleer silahları ve bunlara ait programları BM denetiminde imha edene ve BM kararlarına uyana dek, ekonomik ve askeri ambargo başlattı. Bu karardan dolayı, yaşın yanında kuru da yandı. Kürtler bir yandan Saddam, İran, Suriye ve Türkiye'nin ambargosuna maruz kalırken diğer yandan da BM ambargosundan direkt olarak etkilendiler. Uluslararası yardım kuruluşları tarafından gönderilen yardımlar da Bağdat üzerinden gönderildiği için Kürtler bu yardımlardan da yeterince yararlanamadılar. Akaryakıt, yiyecek, sağlık gereksinimlerinin karşılanmasında Kürtler, büyük güçlüklerle karşı karşıya kaldılar. Türkiye de daha önce bölgelere katkısı oluyor diye sessiz kaldığı sınır ticaretini engellemeye başladı. Bu da Güney ekonomisini önemli ölçüde etkiledi. Kürt hükümetinin en büyük gelir kaynağının Habur Gümrük Kapısı'ndan elde ettiği gelir olduğu dikkate alınrsa, PKK'nin koyduğu ambargonun Kürtler için ne anlama geldiği daha iyi anlaşılır. Başlangıçta kimsenin inanmak istemediği ambargo, Temmuz 1992'de PKK tarafından resmen üstlenildi. Temmuz ayındaki ambargo sırasında 7 kamyon ve 2 otobüs yakıldı, bir şoför de öldürüldü. ERNK Ortadoğu Temsilçiliği ambargoyu resmen üstlendi: "Bazı yolların kesildiği ve ulusal kurtuluş ordumuz tarafından kontrol altına alındığı doğrudur. Bunun acil ve haklı nedenleri vardır." (Sayı 33, 9-15 Ağustos 1992 Yeni Ülke).

Burada yorumu okuyucuya bırakıp dönemin Şırnak Valisi Mustafa Malay'ın 24 Temmuz 1992 günü Habur Gümrük Kapısı'nda basına söylediklerini aktarmak istiyorum: "Kuzey Irak'taki gelişmelerden rahatsızız. Burayla yapılan ticaretten hoşnut değiliz ama ticaretin bölge halkı için önemli olduğunun da farkındayız. Şimdi memnunuz. Kürtler kendi kendilerine ambargo uyguluyor."

PKK ambargo ayıbını sürekli üzerinde taşıyacaktır. Ne Stalinizm, ne Baasizm, ne PKK'nin medet umduğu Faik Bulut gibi kaşarlanmış İttihat Terakkiciler, ne de Kıbrıs'ın işgalinde Türk Genel Kurmayının karargahında mekan tutan Yalçın Küçük'lerin mahareti bu ayıbı ortadan kaldıramaz.

PKK, Çekiç Güç konusunda da başından beri olumsuz bir tutum izlemiş, Türkiye Solu'nun ve Arapların gönlünü hoş tutmak için zaman zaman tehditler savurmuştur. Bu politikasındaki dış etkiler gün gibi ortadadır. Sözümüne Kürtleri temsil için mecliste

hasbelkader bulunma "şerefine" nail olan bazı vekiller "Çekiç Güç"ün görev süresinin tartışıldığı toplantılarda aleyhte oy kullanarak bu uğursuzluğa ortak olmuşlardır.

HER ŞEY KÜRTLÜK ADINA, KÜRT DÜŞMANLIĞI İÇİN...

Dünyanın herhangi bir yerinde bir yaprak bile kımıldadığında, PKK hemen bunu kendisiyle ilişkilendiriyor. Güney'deki oluşumu boşa çıkarmak için yaptığı manevralar bunun bir örneğidir. Örneğin şu PKK'nin ulusal meclisini ele alalım. PKK Avrupa'da yapılan siyasal çalışmalara hemen "işbirlikçilik" damgasını basarken, kendisi Avrupa'da ciddiliği bile tartışılır bir "ulusal meclis" seçimine gitmiştir. Bir milyon kişinin oy kullandığı Güney'deki seçimler Kürtleri temsil edemez ama her biri 3-4 kez oy kullanan kendi rakamlarıyla 100 bin kişi pekâlâ tüm Kürdistan'ı temsil edebilir. PKK seçim yaptı da ne oldu? Herhangi bir değeri var mıdır? PKK Meclisinin Başkanlığına getirilen M. Selim Çürükkaya'ya göre vardır. Geçtiğimiz günlerde PKK tarafından yeniden "ihamet" sandalyesine oturtulan (Geniş bilgi için Serxwebun'un 140. sayısında Rıza Altun imzalı yazıya bakılabilir) Çürükkaya, "Meclis Başkanı" olduktan sonra şöyle diyordu: "Eğer bir ulus kendi kurumlarını yaratmamışsa, bunun için gerekli çabaları harcamıyorsa, o ulus özgür bir ulus değil, köle olmaya mahkûmdur." (Berxwedan, sayı 147, 15 Mayıs 1992).

Bu örnekten de anlaşılacağı üzere maddi yaşam, PKK'yi bu konuda da mahkûm etmiştir. Öyle bir meclis düşünün ki başkanı bir yıl geçmeden "hainliğe" terfi ediyor.

PKK'NİN STRATEJİK DOSTLARI

Bu kadar güce, bu kadar haklı bir mücadeleye ve azımsanamayacak bir kitle desteği ve örgütlülüğe karşın PKK bu yanlışları niye yapıyor? Bu canalıcı sorunun kanımca belli başlı iki yanıtı vardır: Birincisi; PKK'nin örgütlenme ve komplocu ideolojisi, ikincisi ise Irak, Suriye ve İran'la olan ilişkileridir. Birincisinin zamanla aşılacağına inanıyorum. Ancak ikincisinin aşılması en azından bu aşamada mümkün görünmüyor. Çünkü PKK'nin "taktik" olarak öne sürdüğü bu ilişkiler kalıcılaşmıştır. Burada üzerinde düşünülmesi gereken iki soru vardır: 1- PKK, diyelim ki güç biriktirmek için belli bir dönem bu ilişkilere mecburdu! Gerekliliği örgütlülük ve güce ulaştıktan sonra PKK neden bu kamburdan kurtulmak istemiyor? 2- Dünyanın herhangi bir yerinde veya Kürdistan'da anti-sömürgeci ulusal demokratik bir mücadele nasıl olur da kendi ulusuna hükmedenlerle bir dostluk geliştirebilir? PKK hangi çapıyla düşman arasındaki çelişkilerden yararlanacaktır? Diğer parçalarda yaşananlar bunun ibret verici yanıtlarıyla doludur.

Kaldı ki PKK'nin Kürt ulusunun ortak düşmanlarıyla olan ilişkileri taktik değil stratejiktir. Bunlar iddia değil, bizzat Öcalan tarafından kabul edilen gerçeklerdir. PKK lideri, Perinçek ile yaptığı röportajlarda "Suriye, İran ve Irak bizim stratejik müttefiklerimizdir" diyordu. Bu iki devletle ilişkileri çok açık. Bağdat'la olan ilişkileri de PKK lideri, Rafet Ballı ile yaptığı röportajda doğruladı: "R. Ballı: -Bağdat'ta büronuz var mı? Öcalan: -Irak'ta da var diyelim. Eğer bazı dostlarımız varsa orada da var demektir." (Kürt Dosyası, Rafet Ballı, sayfa 254).

"Vejin" grubu lideri Mehmet Şener de öldürülmeden çok önceleri yazdığı broşürlerde Körfez Savaşı'nın en kritik günlerinde PKK yetkililerinin Bağdat'ta günlerce bir otel odasında BAAS'çıları beklediklerini, Güney Kürtlerinin dağlarda kendileriyle karşılaşmalarında "vebalı görmüş" gibi kaçtıklarını yazdı.

YNK 1992 Ağustos'unda Irak İstihbaratı'ndan ele geçirilen belgeleri kamuoyuna da-

ğitti. Bu bölgelerde bu kirli ilişki tüm çıplaklığıyla bulunuyor. (13 Ağustos tarihli AL HAYAT gazetesi ve Daily News de bu belgeleri yayınladı.)

PKK bu iddiaları yanıtlamadı. ERNK Ortadoğu Temsilciliği'nin 9-15 Ağustos 1992 tarihli Yeni Ülke'de yayınlanan açıklamasında "YNK iddialarını MİT kaleme aldı" denerek konu geçiştirildi.

SADIK ÖMER OLAYI

PKK ile Güney Kürdistan ilişkilerini gerginleştiren olaylardan birisi de Sadık Ömer adlı kişinin öldürülmesini, PDK-YNK çatışmasına dönüştürmek isteyen PKK'nin kışkırtıcı tutumuydu. Şimdi bu olayın gelişimine bakalım. Sadık Ömer daha önceden defalarca uyarılmış, ancak O, Irak, Suriye ve TC yararına çalışmalarını sürdürmüştü. Bu şahıs 91'deki caşş affından yararlanmıştı. (Daha geniş bilgi için Armanç gazetesinin 1992 Eylül tarihli 131. sayısındaki Zınar Kesteyi imzalı yazıya bakınız.) Sadık Ömer 29 Haziran günü Zaxo'nun Dorker köyünde cezalandırıldı. Sadık'ın mensup olduğu Sindi aşireti veya başka karanlık güçler de misilleme olarak KDP'nin Dahok-Musul sorumlusu Şefik'i tanksavarla öldürdüler. PKK ve basını ise Sadık Ömer'i "yurtsever, devrimci, YNK'lı ve PAK'çı olduğunu yazdılar. İşte bazı örnekler:

"Sadık Ömer katledildi. YNK sorumlusu Sadık Ömer Sindi aşiretine mensuptu. Aşiret ileri gelenleri Sadık'ı katledenlerin MİT ile ilişki içinde olan KDP'liler olduğunu ileri sürdüler. Cinayetin Sadun Mufti tarafından planlandığını belirttiler." (Yeni Ülke 23 Haziran-4 Temmuz 1992).

"... Güney Kürdistan'da ilkel milliyetçiler ihaneti ve iflası oynuyorlar. 29 Haziran günü Sindi Aşireti'nin öndé gelenlerinden Sadık Ömer, KDP ihanet şebekelerince kurulan pusuda katledildi." (Berxweden sayı 149, 15 Temmuz 92).

"... Sindi Aşireti'nin reisi olan Sadık Ömer'in KDP tarafından katledilmesi, Talabani'nin bu önemli adam için sessiz kalması, işin yukarıdan planlandığını belirtiyor." (12-18 Temmuz, Yeni Ülke, Kani Yılmaz, Ortadoğu'dan Mektup, sayfa 6).

PKK'nin aksine Talabani, Sadık Ömer'in kendi adamları olduğunu yalanladı ve YNK-KDP çatışması bekleyenlerin beklentisini kursaklarında bıraktı.

İYİ NİYET ÇABALARI BOŞA GİDİYOR...

PKK'nin bütün kışkırtmalarına karşın, Güney Kürdistan Hükümeti soğukkanlılığı elden bırakmayıp, sorunları diyalogla çözmeye çalıştı. Meclis Başkanı Cevher Namık'ın anlatımlarına göre, PKK kendileriyle görüşmeye giden YNK'lı Noşirvan'a "gerekirse gelir Hewleri alır, Barzani ile Talabani'nin kulaklarından tutar atarız" deme pervasızlığını göstereceklerdi. Derken Federe Kürt Devleti kuruldu ve kuruluş bildirisinde PKK sağduyuya davet edildi. PKK olumsuz tutumunda diretince, galibi olmayan bu kara sayfa açıldı. PKK, Güney Kürtleri ile Kuzey Kürtleri kan davası sokmaya çalıştı. Suriye ile Saddam'ı kapıştırıp düşmanlar arası çelişkilerden yararlanma becerisini bir türlü gösteremeyen PKK, Kürtlerin iç dinamiklerini heder etmekte ne kadar mahirleştiğini bir daha gösterdi. TC de hem Güney'deki kazanımları yok etmek hem de PKK'yi güçten düşürmek için arayışta bulamadığı fırsatı yakalamış oldu.

Bu olaydan bir yıl sonra PKK aynı çizgisine geri döndü ve KDP'nin Türkiye ile birlikte operasyonları yürüttüğünü iddia etmeye başladı. İlginçtir, TC tankı ile topu ile 3 Ekim günü yeniden Dahok'u bombaladı. Kürt Federe Devleti'nin 2. kuruluş yıldönümünde ilginç bir rastlantı değil mi?! Türkiye yine bombalıyor, PKK de yeniden saldırı için basın yoluyla zemin hazırlamaya çalışıyor.

Tüm bunların tesadüf veya dencyimsizlik olduğunu söylemek isterdik. Ancak, PKK daha başından Güney'deki oluşuma karşı birilerini sevindirecek şekilde açıktan cephe almıştı. Öcalan'ından Mustafa Karasu'ya ve Çürükkaya'ya dek, tüm PKK ileri gelenleri açıklamalarında kin kusuyorlardı. Birkaç satırbaşına göz atalım: "Güney seçimleri halkın özlemlerini yansıtmıyor... Bu koşullarda ortaya çıkan seçimlere iyimser bakmak ancak bir aldatmaca olur." (Yeni Ülke sayı 27, 4 Temmuz 1992, Mustafa Karasu).

"Kürt hakim sınıfları tarih boyunca yabancı güçlerin Kürdistan'daki Truva atı rolünü oynamışlardır. Celal Talabani ve Mesut Barzani türlerinin son örnekleridir." (Yeni Ülke sayı 45, 1-7 Kasım 1992, Selim Çürükkaya).

Türkiye, Rusya'daki Yeltsin ve karşıtı güçlerin "Rus Rületi" oynama alışkanlığını demokratik kurallara tercih edip birbirlerine girdikleri bir dönemde dikkatleri çekmeyen iki şey yaptı: Önce yine PKK gerekçesiyle G. Kürdistan'a saldırdı. Ardından da bu kez Ecevit'in yerine "Mehmetçik" İsmet Sezgin'i, Demirel'in içeriği açıklanmayan iki mesajını "anti-emperyalist" Saddam Hüseyin'e götürdü.

Kürt düşmanları, misak-ı milliciler, dünyaya kör gözleriyle bakan sözümona "Kürtler" sevinirler. Sayelerinde süreç yine Kürtlerin aleyhine işleme sinyalleri vermeye başladı. Gündümlü "resmi gazete" İsmet'in Bağdat seferini "es" geçti.

Ve bir şey daha: İsmet, Kürt bebeklerini öldüren kurşunların menziline değil...

Yukarıda PKK'nin Güney Kürdistan'a ve Kuzey Kürdistanlı diğer yurtsever güçlere karşı belleklerden silinmeyen hatalı tutumlarına geri dönmesi endişe vericidir. PKK ne yaparsa yapsın bu konudaki inandırıcılığını yitirdiğini anlamalıdır. Kürt ulusu arasına ni-fak tohumları ekmek şimdiye dek kimseye bir şey kazandırmadı, bundan sonra da kazandıramaz.

Kürt Politikasında İleri Bir Adım : ULUSAL CEPHE

Kuzey Kürdistanlı siyasal güçler 20 Haziran 1993 tarihinde yaptıkları bir kamuoyu açıklamasıyla bir araya geldiklerini, ulusal bir cephe için görüş ve karar birliğine vardıklarını duyurdular. Kamuoyu açıklaması metninde de kelime kelime yazıldığı gibi "bu tarihi bir buluşmadır ve Kürt halkının yıllardır varolan büyük beklentisidir." Bu kelimeler, atılan bir adımın abartılmış sunuluşunu ifade eden kelimeler değildir. Kuzey Kürdistanlı siyasal güçlerin geçmişte, ulusal güçlerin tümünü kapsamayan kısa ömürlü birkaç birlik girişimini saymazsak birbirlerinden kopuk ve ayrı duruşları uzun yılları kapsıyor. Artık her örgüt kendi başına olmak ve diğerlerinden uzaklaşmak için epey yol almıştı. 1980'li yıllardan önce başlayan, ortalarında doruğa çıkan ve günümüze kadar süren düşmanlıklar, çatışmalar ve rahatsız edici noktaya varan gerginlik de herkesçe biliniyor. Buna birçok konuda ayrı anlayış, yorum ve tutum farklılıkları ile Kürdistan'ın diğer parçalarındaki mücadelelere bakış da eklenirse, Kürdistanlı siyasal güçlerin buluşmasının ve ulusal bir cephe için karar birliğine varmalarının tarihiliği ve niçin Kürt halkının büyük beklentisi olduğu anlaşılır.

Bu adımı atmaya başaran Kürdistanlı siyasal güçlerin, başlattıklarını başarıyla sonuçlandırabileceklerine ve geleceği olan uzun ömürlü bir cephe ortaya çıkaracaklarına güvenimi belirterek cephe ile ilgili bazı düşüncelerimi sıralamak istiyorum.

Çalışmaları hızla süren ulusal cephe girişimi, ulusal birliği kapsayan bir düzeydedir. Bunu Kuzey Kürdistan zeminini ölçü olarak ve onunla sınırlayarak söylüyorum. Şu anda cephe çalışmalarının dışında kalmış veya bırakılmış, büyük küçük tek bir örgüt yok. Bunun ülkemizin kuzey parçasında yaşayan halkımızın iradesini tam belirleme noktasında önemi büyük.

K. Kürdistanlı örgütlerin birbirleriyle ilişkilerinin en azından 1980'den bu yana iyi olmadığını her Kürt biliyor. Özellikle de PKK ile diğerlerinin aralarının bozuk olduğuna herkes yakından tanık. Bu bir yan. Diğer yandan 1992 yılında kongrelerini yapan birkaç örgüt ve partinin kongre kararlarının ve mesajlarının dışında parti ve örgütler arasında Mart 1993'e kadar cepheye giden yolda bir sinyal diyebileceğimiz pratik bir girişim görmüyoruz.

İşte böyle kopuk ve gergin ilişkilerden, beklenmedik ve kısa bir zamanda tüm örgütlerin yer aldığı bir cephe çıkıyor ortaya. Hangi koşullar ve faktörler bu süreci hızlandırdı sorusunun cevabına girmeden bu bir sürpriz oldu diyebiliriz.

Bu cephe keskin fonksiyonel olmamalıdır. Nedir fonksiyonellik? En başta kendi içinde işlemektir. İhtilafsız birlik ve işleyiş. Görevini yapmaktır, işgörürlük düzeyini yakalamaktır. İcraatında başarılı olmaktır sonuçta. Garantisi olmasa da açık söylemek gerek. Adı çok kısa bir zamanda ölü doğmuşa çıkan bir cepheyi hiçbir insanımız bu gün istemez.

En önemli özellik de örgütlerin, örgüt kaygısıyla değil, ulus kaygısıyla hareket etmiş olmalarıdır. Anlaşılan, tartışılan "kim Kürt halkına ne diyor, ne vermek istiyor" değil, "Kürt halkının istediği nedir, biz ne diyebiliriz, ne yapabiliriz"dir. Ulusa bağımlı kalınmıştır. Birkaç kutuplu dünyada, şu veya bu devlete bağımlı hareket etme koşullarında bunu başarmak olanaklı olmazdı. Kürt örgütleri birbirlerini ve Kürt ulusunu dinlemiştir diyebiliriz artık.

Henüz erken de olsa, bu cepheden beklenenleri şimdiden sıralarsak yararsız olmaz.

Bu cephe kesin fonksiyonel olmalıdır. Nedir fonksiyonellik? En başta kendi içinde işlemdir. İhtilafsız birlik ve işleyiş. Görevini yapmaktır, işgörürlük düzeyini yakalamaktır. İcraatında başarılı olmaktır sonuçta. Garantisi olmasa da açık söylemek gerek. Adı çok kısa bir zamanda ölü doğmuşa çıkan bir cepheyi hiçbir insanımız bu gün istemez.

Fonksiyonellik, kendi içinde pürüzsüz işleyişin yanında rolünü oynamaktır aynı zamanda. Toplum için, toplumun hareketi için rolünü oynamak. Cephe, Kürt toplumunun ve onun tüm katmanlarının, sürecin beklediği görevlerini kavrama ve algılamalarında etkili olmalıdır. Hareket etmeleri için dürtü olmalıdır. Onları ilerlemeleri gereken yolda cesaretlendirmelidir. Cephe, her alanda kendisini hissettirdiğinde ve işlevinde randıman gösterdiğinde, iyi bir düzeyde fonksiyonelliğe ulaşmıştır, denilecektir. Kürt halkının içinde bulunduğu ciddi durum, cepheden bu kadar başarı beklemeyi gerekli kılıyor.

Bu cephe toparlayıcı olmalıdır. Şu anda bütün Kürdistanlı siyasal güçleri içine almakla bunun adımını atmıştır. Kürt toplumunun kendi içindeki bölünmüşlüğü ve dağınıklığı, toparlanmaya ihtiyaç duyar durumdadır. Cephe, yalnız politik örgütlerin yer bulunduğu bir platform değil, örgütlü olmayan politik kişi, aydın ve çevrelerin, her sınıf ve tabakanın mensuplarının da yer bulduğu, kendisini ifade ettiği bir platform olmalıdır. Cephe programında, sözü edilen kesimlerin çıkar ve taleplerini formüle etmek yetmez, onları cepheye üye etmek, iş ve görevlere katılmalarını olanaklı kılmak gerek. Böylece halkımızın gücünü cephede birleştirme ve onun eylem yeteneğini geliştirerek birlikte aksiyon gösterme şansına varılacaktır.

Bu iç toparlayıcılığa paralel olarak, dış ilişkilerde ve diplomatik çalışmalarda varolan dağınıklığı da toparlamak gerek. Her Kürt örgütünün ve çeşitli Kürt çevrelerinin ayrı ayrı kendi kanallarından kurdukları dış ilişkiler elbette sonuçta bir tek yere, Kürt halkına sunuluyor. Ancak bu ayrı ayrı kanallara, verdikleri değişik, yer yer de birbiriyle çelişen mesajları eklenince, karışıklık meydana geliyor. Cephe, dış politikada, uluslararası platformlarda da ulusal kurtuluş mücadelesini temsil etmeli, temsil edecek yetenekte olmalıdır. Bu noktada başarılı oluşun önkoşulu, Kürtlerin dış politikasını belirleyecek kurum ve organları oluşturmak ve temsilde tek sesle hareket etmektir.

Bu cephe çözücü olmalıdır. Çözüm problemle ilgili bir olaydır. Kürt hareketinin pek çok sorunu vardır ve cephe kendi birliği içindeki bütün partilerle bu sorunları bir takım içinde çözüme kavuşturmak zorundadır. Birinin çözümü bir diğerinkine yardımcı olacaktır. Şimdi burada, aslında iki önceki paragraf içinde ifade edilmesi gereken ama önemi bakımından ayrı işlenmesinde yarar olan bir alana işaret etmek gerek. Demokratik örgüt ve faaliyetler alanı. Bir ulus olan Kürtlerin değişik ve çok sayıda politik parti ve örgütlerinin bulunması doğaldır. Hiç kimse Kürtlere çok sayıda partisi bulunduğu için, parçalanmış, bölünmüş bir ulus demeyecektir. Değişik ideolojik ve politik eğilimler, değişik parti ve örgütlerde ortaya çıkacaktır ve bizde de ortaya çıkmıştır. Bu anlaşılır. Ancak aynı alanlarda, aynı meslek ve cinsiyet dallarında değişik demokratik örgüt ve kurumların bulunması anlaşılır değil. Kürt parti ve örgütleri Kürtleri ayrı yapılar içinde örgütlenmeye zorlamıştır. Her örgüt kendi çizgisinde ve yine sadece kendi üye ve

dostlarını bir araya getirerek dernek kurmuş, o derneklerle de federasyonlar veya kendi üyeleriyle başka yapılar oluşturmuştur. Bunun için Kürtlerin aynı faaliyet ve çoğu zamanda aynı coğrafya alanında birkaç derneği, federasyonu, aydın, sanatçı, kadın, gençlik, öğretmen birlikleri ve örgütleri vardır. İşte yine bu nedenledir ki ulusal-demokratik örgütlerimiz yığınsallaşamamaktadırlar.

Bu manzaranın ortaya çıkışında Kürt politik örgütlerinin suçlu olduğunu kabul etmek gerek. Çünkü koşullar bizleri buna götürmüş olabilir. Ama bu, bunun böyle devam etmesinin gerekçesi olamaz. Cephe teknik çalışmalarını bitirip çalışma takvimine yönelmeye başladığında, bu alandaki eksikliği ortadan kaldıracak, çözücü aynı zamanda demokratik alandaki toparlayıcılık rolünü ortaya koymalıdır.

Bu cephe önleyici olmalıdır. Kürt kitlelerinin, dost çevrelerin ve Kürtlerin mücadelesine dayanışmada bulunabilecek yerli-yabancı politik güçlerin, bu cepheden en önemli bir beklentisi de cephenin bazı şeyleri önleyebilmesidir.

Örgütler arası düşmanlıklara, ölümle biten saldırılara, kendi muhalif ve muhalefeti ni düşman görme mantıklarına hepimiz şahit olduk. Kendi insanlarımıza yer yer zor ve şiddetin, korku ve tehditin dayatıldığını yine insanlarımız örnekleriyle anlatıyorlar. Bunlar üzücü ve anlamak da zor. Cephe, bunların geçmişte kalan olaylar olduğu kanısını vermelidir.

Ayrıca silahlı mücadele bazen hedef olmaması gereken yere kadar uzanmakta, hedefe girmemesi gereken yere kadar genişlemektedir. Bu çok tehlikelidir ve ulusal kurtuluş mücadelesine vereceği zarar da büyüktür. Türk devletiyle Türk halkını, karakol veya kışlayla bir Türk köyünü, bir silah deposuyla bir tarihi yapıtı, asker-sivil devlet güçleriyle sivil halkı çok iyi ayırt etmek gerek. İkincilere sıklıkla kurşunumuz, atılacak bombamız olmamalı.

Eklenmesi gereken bir nokta da şu: Eskiden beri egemen güçlerin, kendi somutumuzda TC'nin, etnik ve dinsel ayrılıkları kullandığına ve çatışmalara vardırıldığına işaret ederiz. Savaşı yaygınlaştırmak ve geniş katmanları savaşa çekmek için biz aynı yolu izleyemeyiz. Türkiye'nin güney ve batı şehirlerinde sivil Kürtlere yönelik saldırılar, Erzin-can-Malatya-Maraş hattındaki gelişmelerden korkmak gerek. Bu gün henüz halklar savaşıyor ve cinayetler toplumsal boyutta değil. İki halkın savaşıyor, savaşın devletle Kürtler arasındaki bir boyutta kalması lehimize değildir. Cephe, tehlikeli gelişmelere giden yolları kesmeli ve izleyeceği politika ile tehlikeli gelişmeleri önlemelidir.

Son olarak cephenin, üzerinde düşünüp geliştireceği ve yöneleceği çeşitli mücadele biçimleri vardır. Ulusal Kurtuluş Mücadelesi, yalnız silahlı mücadele değildir. Cephe de salt bir silahlı mücadele cephesi değil, demokratik ve barışçıl çözüm biçimlerini de geliştirmeye çalışan bir cephe olmalıdır. Ülkemizde akan kan, halkımızın çektiği acı, yıkım ve zarar durdurulmak zorundadır.

Duyurusunu beklediğimiz cepheye, çalışmalarında ve yüklediğimiz bu ağır görevlerin üstesinden gelmesi yolunda başarılar dileriz.

İRAN-KÜRDİSTAN DEMOKRAT PARTİSİ GENEL SEKRETERİ MUSTAFA HİCRİ İLE BİR GÖRÜŞME

Bu görüşme İran-Kürdistan Demokrat Partisi'nin (25.8.93.te) Koysancak'taki genel karargahında Kürtçenin Soranca lehçesinde yapılmış daha sonra Türkçeleştirilmiştir.

HEVDEM: Sayın Mustafa Hicri, Partinizin değerli Genel Sekreteri Dr. A. Kassemlo'nun gerici İran rejimi tarafından katledilmesi sonrası yine değerli bir yurtsever ve Kürt aydını Seîd Şerefkendi genel sekreterliğe getirildi. Seîd Şerefkendi'nin de yine kirli bir yöntemle İran gerici yönetiminin cellatlarıncı katledilmesi sonrası partinin başında sizi gördük. Nisbeten daha genç olunuz, Kuzey'de fazla tanınmamanız dolayısı ile soruyorum, kendinizden biraz bahseder misiniz, kimdir Mustafa Hicri?

M.HİCRİ: Teşekkür ederim. İran'ın Batı Azerbaycan eyaletinde doğmuşum -ki burada Kürtlerle Azeriler iki halk bir arada yaşar-. İlk okulu doğduğum yerde okudum, daha sonra orta öğrenim için Urmiye'ye (Rızaiye) gittim. İki yıl sonra Tahran'a yüksek eğitim için gittim, orada Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirerek memleketim Negadeh kentine dönerek İran'daki toplumsal harekete kadar (Şah karşıtı ayaklanma) orada öğretmenlik yaptım. İran'daki rejim değişikliğine kadar Negadeh'te öğretmenlik yaparken aynı zamanda Şah diktatörlüğüne karşı da mücadele içinde idim. İran Şahı'nın devrilmesini müteakip İ-KDP'nin kendini açığa vurması ile de partiye girip parti saflarında mücadeleye devam ettim. Partimizin 4. kongresinde -ki 1980 yılında Mahabad'ta toplanmıştı- parti merkez komitesine seçildim. Yaklaşık altı ay sonra da PB üyeliğine seçildim. O günden bu yana İ-KDP'nin Polit Büro üyesi olarak mücadele devam etmekteyim. Dr. A. Kassemlo'nun şehit edilmesinden sonra parti genel sekreterliğine getirilen Seîd Şerefkendi ile birlikte parti genel sekreter yardımcısı olarak seçildim. Yine S. Şerefkendi'nin İran gerici rejimi tarafından hunharca şehit edilmesinden sonra MK.'nin ilk toplantısında İ-KDP'nin genel sekreterliğine seçildim.

HEVDEM: Sayın genel sekreter, biraz da İ-KDP'den bahseder misiniz, partiniz ne zaman kuruldu? Nasıl kuruldu?

M.HİCRİ: İ-KDP 1945 yılında J.K. (jyanewey kurd) örgütlenmesinin temeli üzerinde ölümsüz, Qazi Muhammed ve bazı arkadaşları tarafından İran-Kürdistan Demokrat Partisi ismi ile oluşturuldu. Bilindiği gibi ilk Kürt cumhuriyeti Mahabad Kürt Cumhuriyeti de aynı yıl kuruldu ve yine bilin-

diği gibi bu cumhuriyet sadece 11 ay yaşayabildi. Ölümsüz şehit Qazi Muhammed öncülüğünde kurulan Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin desteksiz kalması nedeniyle, İran askerî güçlerinin saldırısı sonucu Mahabad'ın işgali ve başta Qazi Muhammed olmak üzere hükümet önde gelenleri ile bir kısım akrabalarının tutuklanması sonucu yıkıldı. Daha sonra da bu kahraman öncülerin idam edildikleri de biliniyor.

Mahabad'ın yıkılmasından bu güne kadar -ki 46 yıldır- partimiz mücadelesine devam etmektedir. Bazen yer altında çok yoğun baskı ve güçlüklerle, bazen güçlü bir kadro ve kitlelikle birçok güçlüğü yenerek, bazen örgütlülüğü zayıflayarak, darbeler yiyecek ve birçok belalardan geçerek bu güne kadar gelmiştir. Özellikle İran'da İslamî yönetimin iktidara gelmesi ile partimizin verdiği mücadele kitleler içinde büyük taban buldu. 1979 yılında İslamî yönetimin İran genelinde yaptığı referanduma yine İran genelinde karşı çıkan tek parti idik ve o seçime (referandum) katılmama kararı ile reddettik. Biz onlarca yıldır İran'da demokratik bir yönetimin oluşması için mücadele vermekteyiz, bu demokratik yönetim içinde Kürtlerin kendi haklarına gerçek bir otonomi veya demokratik bir federasyon ile kavuşabileceklerine inanıyor ve onun kavgasını veriyoruz.

HEVDEM: Şu andaki durumunuz nedir, siyasî ve askerî çalışmalarınız hangi aşamada?

M.HİCRİ: Sorunun bir kısmına önceki bölümde cevap verdim. Biz özgür bir seçimle bölge insanının (Kürdistan) kendi yöneticilerini seçerek geleceği üzerinde söz ve karar sahibi olmasını istiyor ve onun mücadelesini veriyoruz.

Partimiz İslamî yönetimin iktidara geldiği günden bu yana -ki bu 14 yıldır-, çok yoğun bir savaşımın içindedir. Düşman 14 yıldır bize karşı çok yoğun bir saldırının içindedir. Ne yazık ki bu güne kadar iki genel sekreterimizi alçakça oyunlar ve hunharca yöntemlerle katletmeyi başardı. Yine bu güne kadar, 5.000 dolayında parti kadro ve üyemizi 40.000 civarında sivil Kürt insanını vahşice katletti. 270 köyümüz devletçe boşaltıldı. Bütün bu insanlık dışı saldırılara rağmen devlet bizi -partimizi- ve halkımızı yıldırmadı ve bir tek geri adım da attıramadı. Direnişimizi kıramadı.

Bildiğiniz gibi geçen Nisan ayından bu yana gerici İran yönetimi Irak Kürdistan sınırları yakınlarında kümelenen kamp, hastahane, okul ve benzeri tesislerimiz yoğun bombardımana tâbi tutulmaktadır. Bu bombardımanlarda her türlü top ve uçaklar kullanılmakta iken pêşmerge güçlerimiz ülke içlerinde yoğun bir faaliyetle askerî ve siyasî alanda çalışmalarını sürdürmekte, düşmana ağır darbeler indirmektedir. Kürt halkı partimizi tanıyor ve ona güveniyor. Sadece Kürdistan'da değil İran genelinde de partimiz tanıyor ve demokrasi güçleri tarafından güveniliyor. Taşıdığımız siyasî ahlâk ve prensipler partimizin sadece İran Kürdistanı'nda değil tüm parçalarda, özellikle Irak Kürdistanı'nda, -ki onlarla yoğun siyasî ilişkilerimiz var- oldukça sevilme ve güvenilmektedir. Bu siyasî ahlâk ve ilkelerimiz bizi dünya devrimci ve demokrasi güçleri karşısında da sevilip güvenilen bir güç haline getirmiştir.

Bizim tüm Kürdistanlı yurtsever parti ve örgütlerle -özellikle de Irak Kürdistanı güçleri ile- olan diyalog ve ilişkilerimiz İran yönetimini ürkütmektedir. Bu iyi ilişkiler ve tabii ki bizim varlığımız onların saltanatı için büyük tehlike oluşturmaktadır. İşte bunun için bizi diğer parça Kürtleri ile birbirimize düşürmek için her türlü oyun ve tezgâhı kullanılmaktadır. Ancak ne güzeldir ki tüm enerjilerini kullanmalarına rağmen bunu başaramamışlardır, başaramayacaklar da...

HEVDEM: Sizin bildiğim kadarı ile Avrupa ülkelerinde ciddi bir gücünüz ve bir çok devletlerle iyi ilişkileriniz var. Avrupalı devletlerin de karşı olduğu gerici İran yönetimine karşı nasıl bir destek almaktasınız veya ABD ve söz konusu ülkelerle ilişkileriniz na-

sıl?

M.HİCRİ: İran İslam Cumhuriyeti'nin bölge ülkelerine kendi rejimini ihraç etme çabası, devlet terörü yaratması, demokrasi ve insan hakları karşıtı tutumu, demokratik ülkeler tarafından mahkûm edilmekte ve benimsenmemektedir. En önemlisi de İran rejimi Ortadoğu ülkelerinin tüm ileri kazanımlarına karşı bir tutum sergilemektedir.

Bu demokrasi karşıtı tutum ve devlet terörü yapması nedeniyle başta ABD olmak üzere tüm batılı ülkeler İran gerici rejimine karşıdır. Partimiz ise rejimin bu siyasetine karşı İran'da bu siyasete karşı temel bir muhalefet odağı olarak görülmektedir ki partimizin demokrasi ve insan haklarına karşı güvenilir tutumu da bize yönelik sempatinin ana kaynağıdır. Bu konuda diyebiliriz ki biz batılı ülkelerle hemfikiriz, onlarla aynı düşünceye (insan hakları ve demokrasi) sahibiz. İşte bunun için özellikle ABD ve diğer Avrupa ülkeleri İ-KDP'ye özel bir önem vermektedirler diyebiliriz. Demokratik bir gücün, gerici, mezhepçi ve diktatöryal bir güce karşı desteklenmesi anlayışı ile benimseniyoruz.

Batılı devletlerle bu yakınlığımızdan dolayı halkımızın kazanımlarını çoğaltmak ve mücadeleyi boyutlandırmak için daha yakın bir ilişkiye girmeli, olabildiğince destek alıp yararlanmalıyız. Çünkü İran rejimi bölgedeki en büyük Kürt düşmanı güçtür. Birkaç ay önce Avrupa'ya yaptığım seyahatten çıkardığım kadarı ile gelecekte bu ilişkilerimiz daha da güçlenecek ve boyutlanacaktır ki gerici rejimi yavaş yavaş geriletebilelim ve yok edebilelim.

HEVDEM: Bize Kürdistan'ın diğer parçalarındaki mücadeleden de biraz bahsedebilir misiniz? Diğer parçalardaki mücadele ile ilişkiniz nedir, nasıl değerlendiriyorsunuz?

M.HİCRİ: Kürt sorunu yalnızca İran'ı ilgilendiren bir sorun değil. Bu sorun Ortadoğu'da Kürdistan'ı kendi aralarında paylaşmış olan tüm devletlerin hatta tüm Ortadoğu'nun sorunudur. Tüm bu devletlerde -Kürdistan'ı paylaşmış olan- yıllardan beri merkezi hükümetlere karşı Kürt halkı yoğun bir savaşım içerisinde.

Yüzyılın başından beri Kürt ulusu ulusal hakları için şu veya bu parçada sürekli savaşım içerisinde olmuştur. Bu savaşımında Kürtler, her ne kadar başarıya ulaşmamışlarsa da merkezi hükümetler de Kürt halkının mücadelesini asla bastıramamış ve sorunu istedikleri doğrultuda çözememişlerdir. Bunu kendi istemleri doğrultusunda çözmelerinin imkânı da yoktur, ta ki Kürtler kendi ulusal haklarına kavuşuncaya kadar. Tabii ki her parçanın kendi özellikleri oluşmuş ve bu özelliklerine uygun çözümlere kavuşmak durumundadır.

Bizce İran Kürdistanı için çözüm, demokratik bir İran'da otonom veya federal bir yönetimdir. Biz şu anda ne İran Kürdistanı için ne de birleşik bir Kürdistan için bağımsızlığın koşullarını görmüyoruz. İran Kürdistanı için Kürt halkının kendi kaderi hakkında söz sahibi olduğu ve İran bütünlüğü içinde çözümler aramaktayız. Ve bence diğer parçalarda da Kürt halkı ulusların kendi kaderlerine kendilerinin yön vermesi koşulu ile buldukları ülke çerçevesinde birlikte yaşama yolunu seçmelidirler. Kürt halkı seçeceği yönetim biçimi konusunda razı edilmelidir. Bölgede barışın ön koşulu Kürt halkının kendi geleceği hakkında söz sahibi olması ile mümkün olabilir. Bölge barışı ve sükûnet için Kürt sorunu çözümlenmelidir.

HEVDEM: Peki İslâmî rejim Kürt sorununu sizin bahsettiğiniz düzeyde çözmeye yanaşır mı, ya da İslâmî yönetim altında nasıl otonom veya federatif bir çözüm mümkün olabilir?

M.HİCRİ: Hayır. İslâmî rejim bırakalım ulusal azınlıkların haklarını tanımaya, bundan çok daha küçük ve basit demokratik adımlar bile atmaya yanaşamaz, çünkü tabiatı-

na aykırıdır. Bu sistemin özü varlığı itibarı ile demokrasiye karşıdır, onun varlığına tahammül edememektedir. Demokratik bir yönetimin ön koşulu olan ulusal sorunun çözümü ancak demokratik bir yönetimle çözülebilir. İslamî yönetimin varlığı ile bu sorun halledilemez. Bu rejim ortadan kaldırılmalıdır.

HEVDEM: Sayın Genel Sekreter, okuyucularımıza ve Kuzey Kürdistan'da yaşayan Kürt halkına bir mesajınız veya iletmek istediğiniz özel bir şey var mı, varsa nedir?

M.HİCRİ: Diğer bölgelerdeki Kürt kardeşlerime şunu özellikle belirtmek isterim ki 13 Marttan bu yana İran yönetiminin askerî ve sivil kamplarımıza yönelik saldırıları ile hakkımızda yaydığı olumsuz propagandanın, partimizin zayıfladığı ve İran devletine karşı direniş gücünün kalmadığı yönündeki söylemin aslı yoktur. Kardeşlerime belirtmek isterim ki gerici rejimin yaptığı saldırılar sadece Irak Kürdistanı'ndaki yoksul Kürt köylerini yıkmaktan, onları yerlerinden etmekten ve onların hayatlarına -canlarına- kıymaktan ibarettir. Partimizin ne siyasî, ne diplomatik ve ne de askerî gücünden hiçbir zayıflama olmamıştır. Bu çağdışı rejimi yıkmaya yönelik mücadelemiz tüm şiddeti ile devam etmekte, ülke zemininde rejime ağır darbeler indirilmektedir. Rejimin yalana ve kendi korkularına dayanan asılsız propagandalarını boşa çıkarmaktayız. Onların sonunu yakınlaştırmaktayız. Tüm kardeşlerimize özgürlük dileği ile selamlar...

HEVDEM: Sayın Genel Sekreter bizimle görüşmeyi kabul ettiğiniz ve okuyucularımızı aydınlattığınız için teşekkür ederim.

M. HİCRİ: Düşüncelerimi aktarma fırsatı verdiğiniz için ben teşekkür ederim.

TÜRKİYE'DE HAK VE ÖZGÜRLÜKLER SORUNU, KÜRTLERİN ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ VE DEP...

(I)

İnsanlık tarihinde, tabii (mutlak) hak ve özgürlükler uğruna mücadele önemli bir yer tutar. İnsanlık, bu mutlak ve değişmez hakların yerli yerine oturtulması, genel ve eşitlikçi bir düzeyde geçerliliğinin sağlanması ve kurumlaşması için büyük sıkıntılara katlanmıştır. Bu sıkıntılar ve mücadeleler, zaman zaman iyi ürünler vererek ve zaman zaman da yenilgilerle sonuçlanarak bu günkü düzeye ulaşmıştır. Yerküresinde, geri kalmış bölgeler ile, gelişmiş bölgeler arasında insan hakları açısından bir karşılaştırma yapıldığı zaman, geri bölgelerdeki insan haklarının içler acısı, dramatik bir durum yarattığını görmek mümkündür.

İnsan hak ve özgürlüklerinin günümüzde vardığı düzey, değişim ve dönüşüm sürecine tabi olmakla birlikte eski ile mukayese edilemeyecek kadar ileri, "netleşmiş" bir düzeyi göstermektedir. İnsan hak ve özgürlükler platformu, yerel bir sorun olmaktan çıkarak uluslararası bir sorun haline gelmiştir. Bu düzeyde, insan hak ve özgürlüklerinin denetimini ve yeniden gerçekleşmesini sağlayan, güçlü uluslararası platformlar, örgütler ve onların güçlü savunucusu temsilciler ortaya çıkmış durumdadır. Bu bağlamda, siyasi yönetimler, devletler ve sınır tanımaz pervasız diktatörler, insan hak ve özgürlük ihlallerini eskisi kadar kolayca yapamamaktadırlar.

Dünyanın sosyalist ve kapitalist bloklar şeklinde ikiye bölündüğü koşullarda, iki sistemin temsilcilerinin, birbirlerini, insan hak ve özgürlükleri konusunda büyük suçlamalarla karşı karşıya getirdikleri, unutulmaz bir olgu olarak hafızalardadır. Bu iki sistemin soğuk savaş koşullarındaki karşılıklı düşmanca tutumlarının ve birbirlerini altetmek istemelerinin; insan hakları konusunda büyük bir bulanıklığı da yarattığını söylemek yanlış olmaz. Durum böyle olunca, insan hak ve özgürlükleri konusunda büyük bir kaosun ve demagogik bir ortamın da yaratıldığını, rahatlıkla görmek mümkün.

Soğuk savaş nedeniyle, insanların, muhalefet güçlerinin kendi yerlerini tayin etmede fazla seçici ve bilinçli hareket ettiklerini söyleyebilmek de zordur. Bundan dolayı, çoğu zaman insan hak ve özgürlüklerinin savunucusu iddia edilen

*T.C.'nin kurulduğu
günden itibaren;
insanın en doğal
haklarından olan
kendi geleceğini
belirleme, düşünme,
örgütlenme özgürlüğü;
yaşama hakkı ve
basın-yayın hakkı gibi
İnsan Hakları
Evrensel
Beyanamesi'nde
belirlenen temel
haklar
önemsenmemiştir.*

güçlerin, çok büyük insan hak ve özgürlükleri ihlallerine sebep olduğunu pratik yaşam gösteriyordu: Buna rağmen, varolan dogmatizm, körükörüne tarafkırılık, doğruyu görmeye engeldi.

Şu gerçeği tespit etmek gerekir ki, iki sistemli soğuk savaş koşullarında, insan hak ve özgürlüklerinin ihlalleri konusunda kapitalist sistem ve onun bünyesindeki devletlerin siyasi yöntemlerinin, secerelerinin fazla temiz olmadığı, kabul gören bir görüştü. Bu nedenledir ki, uluslararası düzeyde muhalefet güçleri (işçi sınıfı ve emekçi hareketler, halk hareketleri ve sivil muhalefet hareketleri, ulusal hareketler, sosyalist ve komünist hareketler), kapitalist sistemin karşısında bir yerde duruyorlardı. İnsan hak ve özgürlüklerinin ihlallerinin sadece ve sadece kapitalist ülkeler tarafından gerçekleştirildiğini söyleyip duruyorlardı. "İçi beni yakar, dışı eli yakar" sözünün somutlaştırdığı gerçeği görmezlikten geliyorlardı. Bundan dolayı, sosyalist ülkelerdeki insan hak ve özgürlükler ihlalleri görüleliyordu. Bunda büyük bir "haklılık" da vardı. Çünkü, sosyalist ülkeler kapalı bir kutu durumundaydı, sistemde neler olup olmadığı konusunda bilgi edinileliyordu. Ayrıca, kapitalist sistemin eklentileri devlet ve siyasi yönetimlerin baskı politikalarından dolayıdır ki; Sosyalist ülkelerde bu konuları atlamayı ve yine sosyalist ülkelerdeki insan hak ve özgürlükleri ihlallerinde "af edici", "toleranslı" ve "duyarsız" davranmayı gündemleştirebiliyordu. İşin doğrusu, soğuk savaş dönemi "it iziyle at izinin karıştığı" bir dönemdi. O dönemin kördüğüşünün hafızalardan silinmesinin de olanağı yoktur.

1990 yılının sonlarına doğru, ikili sistemin ortadan kalkması ile birlikte; soğuk savaş döneminin kaos ve bulutları çok doğal olarak aralanmaya başladı. "Takke düştü kel göründü" misali, herkesin ve her iki sistemin ne olduğu, geleceğe nasıl baktıkları netlik kazandı. Soğuk savaş döneminin kavram kargaşası yavaş yavaş ortadan kalkarken; o dönemin sabit fikirliliklerinde de değişmeler oldu. Denilebilir ki, sorunlara bakışta tam anlamıyla bir yeni bilinç sıçraması gerçekleşti. Her sorun yeniden sorgulanmaya başlandı. Çoğu eski ideolojik ve felsefik değerlendirmeler yok olmakta, kıymet-i harbiyelerinin de olmadığı gerçeği ortaya çıktı. Her halükarda herkesin yeni bir dönemin başlangıcı diye tanımladığı, ama ABD temsilcilerinin "yeni dünya düzeni" dedikleri bir süreç başladı. Bu sürecin, en belirgin özellikleri; a) demokrasi, b) insan hak ve özgürlüklerinin değer kazanması, c) ulusal azınlıkların kültürel bir zenginlik kabul edilmesi ve onların haklarına saygı, d) serbest piyasa ekonomisine rağbet olarak öne çıktı.

Soğuk savaşın "kapalı kutu" haline getirdiği dünya, tamamıyla olmasa bile büyük bir oranda açılmış oldu. Bu süreçte sosyalist ülkelerin daha da "kapalı bir kutu" oldukları insanlığın bilincine çıktı. Ayrıca, sosyalist ülkelerde demokrasinin olmadığı, insan hak ve özgürlükleri ihlalinin çok büyük ve derinlikli olduğu belirlendi.

Böylece, demokratik rejim ve demokrasinin, yaşam biçimi olmasıyla; insan hak ve özgürlüklerinin iyileştirilmesi ve işlerliğe kavuşturulmasının, birbirleriyle doğrudan bağlantılı bir sorun olduğu da, eski bakış açılarının dışında bir doğru olarak açığa çıktı. Bilindiği gibi, diktatörlük ve özellikle de komünist diktatörlük ya da işçi sınıfı, halk diktatörlüklerinde; insan hak ve özgürlükleri konusunda gerekli iyileşmelerin yapılabileceği ve yapıldığı, bu konuda ihlallere rastlanılmayacağı gibi bir saplantılı görüş vardı. Oysa sistemin ortadan kalkması ve başka bir deyimle "kapalı kutunun" açılması, bu görüşün ne kadar yanlış ve "tarafkır" kör bir görüş olduğunu açığa çıkardı. Özcesi, bir elitin, bir partinin, bir sınıfın hükmettiği siyasî rejimlerde; her türlü diktatörlüklerde insan hak ve

özgürlükleri konusunda gerekli iyileşmelerin gerçekleşmesinin olanaksızlığı ortadadır. Bundan dolayıdır ki, "en olumsuz, kötü işleyen demokratik bir sistem ve rejim bile, en demokratik olduğu iddia edilen diktatörlüklerden daha iyi ve insanî rejimlerdir."

Ayrıca, bu gelişmelerden, insan hak ve özgürlükleri açısından bir başka ciddi sonuç çıkarılabilir. O da, devletçiliğin ve bürokratik yapılanmanın güçlü olduğu; devletin yaşamın değişik alanlarına müdahale etme hakkını pervasızca kendisinde gördüğü, başka bir ifade ile devletin müdahale ve girişim alanlarının genişlediği; özel girişimciliğin zayıf ya da yok olduğu ülkelerde, insan hak ve özgürlüklerinin fazlasıyla ihlal edildiği ve edileceğidir. Bu önemli sonuçta, insan hak ve özgürlüklerinde iyileşmelerin demokrasiye uzanan bir sorun olduğunu ve birey insiyatifinin genişlemesinin, devletçiliği zayıflatacağı; insan hak ve özgürlükler konusunda daha güçlü savunma mekanizmalarını yaratmanın olanaklılığını da göstermektedir.

İki sistemin sönmesi sonucu dünyanın tekleşmesine rağmen, insan hak ve özgürlükleri konusu, ciddiyetini koruyor. Özellikle de dünyanın geri kalmış ve orta gelişmişlikteki devletlerinde; eski sosyalist ülkelerde insan hak ve özgürlüklerinin ihlalleri dramatik boyutlardadır. Bu bağlamda, Türkiye orta gelişmişlikteki bir ülke olarak, insan hak ve özgürlükleri planında çok yönlü ve çok kapsamlı bir sorunla karşı karşıyadır.

TÜRKİYE'DE İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ - KÜRTLER...

Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) devleti, Osmanlı imparatorluğunun mirasçısı ve bir anlamda doğrudan uzantısı olarak ortaya çıkmış bir devlettir. T.C. devletin Osmanlı imparatorluğunun mirasçısı ve devamcısı olması nedeniyle birkaç önemli konunun saptanması gerekir. Bu saptamalar, aynı zamanda devlet yapılanmasının ana karakteristik özellikleri, toplumun bileşimi ve karşılıklı ilişkileri; insan hak ve özgürlükleri ve demokrasi konusunda da gerekli ip uçlarını vermektedir.

Bu göze batan ana tespitlerden biri: Osmanlı imparatorluğu, büyük bir toprak parçası üzerine oturmaktaydı, padişahın hükmü, hem toprak parçası olarak ve hem de imparatorluk bünyesinde yaşayan halk topluluklarının çok renkliliği açısından büyük bir çaplılığı gösteriyordu. T.C. devletin kuruluşu, birçok ulusun Osmanlılardan bağımsızlaştığı, padişahın iktidarının hem toprak ve mülkiyet olarak hem de halk topluluklarının sayısı açısından küçüldüğü; Türklerin millet olarak varolma yokolma sürecini yaşadıkları bir döneme denk düşmektedir.

Elbetteki büyük bir imparatorluğa hükmetmekten, varolma ve yokolma aşamasına gelen ve bunun mücadelesi içinde olan bir milletin ve yöneticilerinin, durumu kurtarmasından sonra; kendisini koruma ve kendisini korumanın ötesinde eski hükümler sınırlarına dayanma duygusu ve istekliliği, doğal olarak daha saldırgan ve müdahaleci olmalarını gösteriyordu. T.C.'nin kuruluşundan sonra iktidar olanların, hem kendi milletindeki insanlara ve hem de diğer milletlerdeki insanlara karşı tutumlarını bu duygu belirlemiştir. Bu duygu, saldırgan, hak ihlallerini bir yaşam tarzı haline getiren bir yapılanmaya yol açmıştır.

Göze batan ikinci özellik: T.C. devleti, Osmanlı imparatorluğunun merkezi feodal geleneğini, yeni koşullara uyarlı bir halde devraldı. Osmanlı imparatorluğunda, iktidar, padişahın ve ailesinin elindeydi. İmparatorluğun bütün topraklarının ve ülkenin en değerli yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin sahibi, tanrının da temsilcisi olarak padişahı.

T.C. devletin kuruluşundan sonra, her ne kadar halifelik-padişahlık kaldırılmışsa da, onun yerine; M. Kemal'in tartışmasız liderliğinde Kemalist elit geçmiştir. Padişah tanrı adına tüm insanların temsilcisi idi, M. Kemal de, Türk milletinin babası Atatürk olarak, tüm Türk milletinin ve Türkiye'de yaşayan diğer milletlerdeki insanların iradesinin yerine ikame oldu: Onlar adına sınırsız müdahalelerde bulunmayı, "astığım astık, kestiğim kestik" yasasına uygun bir biçimde "kutsal görevlerini millet adına" yerine getirdi. Her ne kadar, T.C. sınırları içinde yaşayan insanlar özgür irade sonucu M. Kemal'e böyle bir hak tanımamışlarsa da ve böyle bir seçim yapmamalarına rağmen, "kerameti kendisinde menkul gören bir şeyh ve diktatör" gibi, M. Kemal'de ikameci bir anlayışla bu sonsuz hakkı elde etti.

Ortaya çıkan sonuç: M. Kemal ve onun elitinin, devleti ele geçirmesi ve bu araçlarla yaşamın her alanında müdahale etmeyi rahatlıkla sürdürmesi olmuştur.

Göze batan üçüncü özellik: Osmanlılar döneminde başlayan, bütünüyle Osmanlılara ait olmayan bir özellik de; sivil ve asker bürokrat aydınının eliyle geliştirilen Avrupailik. Tabi Osmanlıların, son dönemlerinde, Avrupalılarla işbirliği içinde olması, bir biçimde Osmanlılık özelliği olarak da devam etti. Bu sürecin sonucu olarak, T.C. devletin yöneticileri ve en başta da M. Kemal, devleti, yeni "demokratik", çağdaş, laik vb. gibi ilerici dünyanın rasyonelleriyle çakışan tanımları almada da kendi anti-demokratik ve insanî olmayan muamele ve uygulamalarının bir örtüsü, diğer yandan da baş belası bir sorun: T.C. devletini uluslararası düzeyde sorgulayan bir unsur olmuştur.

Bu ana özellikleri devralan, yeni ve ilerici dünyanın tanımları ile kendisini tanımlayan T.C. devleti, devletçi, bürokratik ve diktatorial bir biçimde yapılandı. Başından beri olmasa bile, belirli bir aşamadan sonra "sopa ve havuç" politikası ana bir politika olarak günümüze kadar da belirli revizyonlardan geçirilerek temcit pilavı gibi sunuldu.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bir yandan küçülmenin ve iktidar darlaşmasının getirdiği kompleksin sonucu, kendisini koruma psikolojisi ile saldırgan; diğer yandan Türk milletinin (tabi ki diğer milletleri de içine alacak biçimde) iradesi yerine kendisini ikame eden M. Kemal Paşa ve onun çevresinin, ataerkil dönemin baba özelliğiyle, döven, söven, cezalandıran, kimseyi dinlemeyen, hak ve hukuk tanımayan; kanunî ve hukuksal sınırlandırmayı sadece görünümde, ilerici dünyaya karşı gösteriş olsun diye uygulayan bir anlayış, bilgilenmek, bilgilendirmek araştırma-inceleme hakkı, insan hak ve özgürlükleri konusunda çok pervasız davranmıştır.

T.C.'nin kurulduğu günden itibaren; insanın en tabi haklarından olan, kendi geleceğini belirleme, düşünme, örgütlenme özgürlüğü; yaşama hakkı ve basın-yayın hakkı gibi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde belirlenen temel haklar, önemsenmemiştir: Bu konuda çok katı sınırlandırmalar, uygulamalar getirilmiştir.

T.C.'nin bu yapılanmasından dolayı, ileri sürülen her görüş, ortaya çıkan her sosyal ve siyasal yapılanma; insan hak ve özgürlüklerinin gereği olan davranışlar, T.C. yöneticileri tarafından rejime, cumhuriyete, devlete karşı eylemler olarak değerlendirilip, şiddetle bastırılmışlardır. M. Kemal ve eliti, kendi eliti içinde olan ve daha sonra kendilerine ters düşen unsurlara karşı bile, çok amansız davranışlar göstermiş; binbir türlü komplo ve entrikalarla onların yok edilmesi ve ortadan kaldırılması yoluna gitmiştir. Bunun sonucudur ki, M. Kemal ve eliti, her şeyi sahiplenmekten dolayı; "demokrasi ve komünizm bu memleketi gelecekse biz getiririz" gibi gülünçlüklere düşmüşlerdir. Ama

teslim etmek gerekir ki, "her şeyde bir parça tuzumuz olsun" ve "her şeyi kontrol altına tutabilelim" yaklaşımıyla, kendilerine göre bir demokrasi, sosyalizm ve sol anlayış yaratmada başarılı olmuşlardır.

T.C. devletin tek partili ve şeffik dönemi, hak ve özgürlükler açısından en karanlık dönemi simgeliyor. Bunun için de, varolan parti (CHP) ve şefin (M. Kemal Paşa) anlayışı dışındaki her örgütlenme ve düşünce yapısı; şiddetle bastırılmış, onun sahipleri hapislere atılmış ve katledilmişlerdir.

Kürtler ve diğer millî halk toplulukları açısından durum daha da trajediktir. Kürtler'in her haklı hak talebi ve bunun için yapılan örgütlenmeler üzerine kanlı biçimde gidilmiştir. Bu hak taleplerinin bir halk direnişine ve silahlı bir ayaklanmaya dönüşmesinin sonuçları çok çok korkunç olmuştur. Koçgiri, Şeyh Sait, Dersim, Ağrı, Sason vb. gibi silahlı halk ayaklanmalarından sonra; Kürt insanının hak ve özgürlükleri en şiddetli biçimde ayaklar altına alınmıştır. Kürt milletinin hak ve özgürlük taleplerinin karşılığı: Gözyaşı, ölüm, köy yıkımları, kitlesel katliam Jenosid, darağaçları ve maddi-manevi tahribattır... Kürt halkının bir kez daha belini doğrultmaması, ulusal hak ve özgürlükler talebinde bulunmaması için, büyük bir yok etme hareketi... Bu büyük imha hareketinin akabinde gelen büyük sessizlik, sorunun trajedik boyutlarını göstermeye yetiyor.

Çok partili döneme geçildiği zaman, bireysel hak ve özgürlükler alanında görece belli gelişmeler olmasına ve Türk insanı özellikle bunlardan yararlanmasına rağmen; Kürt insanının hak ve özgürlükleri yine şiddetle bastırılmıştır. 1960 yılına gelirken ve dünyada çok köklü değişimler (1990'lara geldiği gibi) gündeme gelirken; bağımlı ulusların büyük bir kesimi bağımsızlıklarına kavuşurken, yine Kürtler'in hak ve özgürlük taleplerine; örgütlenme arayışlarına verilen cevap: Bu işlerle uğraşan Kürtler'in ve özellikle aydınlarının tutuklanması, işkence görmesidir. 1959'da, Kuzey Kürdistan'daki 49'lar olayı bunun en somut örneğidir.

T.C. devleti iç ve dış gelişmelerin zorlamasıyla çok partili "demokratik" sisteme geçiş yapmak zorunda kalırken, darbeler hastalığına tutulmuştur. Bu darbe hastalığı, T.C. devletin kuruluş gününden itibaren, yapısal olarak kazandığı ve yukarıda da belirlediğim devletçi ve bürokratik ana özelliğın ordu tarafından sahiplenerek, sürdürülmesidir.

Türkiye'deki üç darbe (27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 Darbeleri) de, devlet ve sosyal sistemin sıkıştığı ve darboğazlara girdiği; bunalımların şu veya bu nedenle derinleştiği koşullarda bir "kurtarıcı melek" görevini yüklenmiştir. Her dönemin özelliklerinin farklılığı, darbe sonrasında, değişik sonuçlara hukuki-sosyal-siyasal düzenlemelere yol açmıştır. Bunun yanıbaşında her darbe kendi "meşruiyetini" ortaya koyacak tutumlar sergilemiştir.

1960 darbesi dönemindeki iç ve uluslararası özellikler, darbe sonrasında ilerici yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamıştır. 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri doğrudan toplumsal ve Kürt ulusal muhalefetine karşı geldiğinden, ortaya çıkan yasal düzenlemeler tümünden anti-demokratik, faşizan ve diktotaryal; hak ve özgürlüklerin sınırlandırıldığı yasal düzenlemeler olmuştur.

Ama bütün bu darbelerin ortak özelliği, halkın iradesine rağmen, ordunun yönetime müdahalesidir: T.C. devletini kurtarma operasyonlarıdır. Sonuçta, hak ve özgürlükler açısından meşru olmayan ve iktidarın zorla eldeğiştirmesi olaylarıdır.

1960 sonrasındaki iç ve dış gelişmeler, bireysel hak ve özgürlükler konusunda daha

bir genişleme getirmesine rağmen; bu genişleme, Kürtler'in hak ve özgürlükleri konusunda doğrudan bir etki yapmadı. Bu dönemde de ve sonraki yıllarda da; Kürtler'in kendi kaderini kendisinin tayin etmesi, örgütlenmesi ve kendisine özgü düşünce sistemini yaratması ve yaşama hakkı gibi temel haklar, tanınmamıştır. Kürt ve Kürdistan ismi kullanılarak örgütlenmeye müsaade edilmemiştir.

Ancak Kürtler, sistemi, yasaları ve mevcut siyasal ortamı zorlayarak, kendi hak ve özgürlüklerini kullanmaya çalışmışlardır. Bunun sonucu olarak, Kürtler T.C. içinde kendi ulusal hak ve özgürlüklerini bir biçimde dile getirmişlerdir. Kürt ve Kürdistan ismi kullanılmayarak, o zamanlar Kürtler'in örgütü olan DDKO'yu kurmuşlardır.

1970'den 80'li yıllara gelindiğinde de Kürt ve Kürdistan isimli tüm örgütlenmeler, yasal olmayan bir biçimde, gizli biçimde kurulmuşlardır. Bu güne kadar, Kürt ve Kürdistan isimli örgütlenmeler, ne yazık ki ancak ve ancak gizli koşullarda örgütlenme alanı bulmuşlardır. Bu örgütlenmelerin bedeli de ağır olmuştur. Tutuklanmalar, işkenceler en iyi muamelelerden sayılır. Ölümlerden ölüm seçmek, pahalı olmayan bir bedeldir. Yine bu dönemde, bedeli pahalıca ödenmesi göze alınarak, ismi Kürt ve Kürdistan olmayan, Kürtler'in yığınsal demokratik karakterli örgütlenmeleri oluşmuştur: DDSK, ASDK-DER, DHKD vb. örgütlenmeler bunların somut örneklerini oluşturur. Ayrıca, o dönemde, Kürt sorununu tartıştıran dergiler, gazeteler yayın hayatına sokulmuş; yayın evleri kurulmuştur. O dönemde, Rızgari, Özgürlük Yolu, Kawā, Jina Nu, Tekoşin, Ala Rızgari, Roja, Welat gibi dergilerin Kürtçe ve Türkçe çıkmaları o dönemdeki zorlama ve fedakarlıkların bir ürünüdür.

1980 sonrası, çok karanlık bir dönem oldu. Bu dönemde askerler yönetimi ele geçirdiği zaman, Kürt ulusal demokratik muhalefeti ve Türkiye'deki toplumsal muhalefet gelişkin bir konum gösteriyordu. Darbenin görevi bunları bastırmaktı. Bunları bastırırken, karşısındaki gücün yapısından dolayı daha şiddetli davranmak ve daha sert uygulamalar yapmak zorunda kalmıştır.

Bu dönemde de, Kürt ve Kürdistan isimli örgütlenmeler daha sıkı gizlilik koşullarında varlıklarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Ama bütün baskı ve şiddet uygulamalarına rağmen, Kürt ve Kürdistan ismi taşımayan yığınsal demokratik örgütlenmenin karnallarının açılması için sistem ve yasal durum zorlanmıştır. Özellikle Kürt ulusal demokratik muhalefetinin ve uluslararası gelişmelerin etkisi ve zorlamasıyla. T. Özal tarafından T.C. devletinin Kürt konusundaki resmi politikasında değişikliklerin gündeme gelmesiyle Kürt sorununun güncel ve yasal platformlarda boyutlanmasına paralel olarak örgütlenmesi daha güncel bir olay olmuştur. İşte son yıllarda bu gelişmenin bir ürünü olarak Kürt isimli Enstitü ve Vakıf kurma girişimleri gündeme girmiştir. Ama bunların da yasal meşruiyetleri tescil edilmiş değil. Bu alanda bir hukuk savaşı devam etmektedir.

Ayrıca, Kürtler'in siyasî parti olarak örgütlenmesi sorunu da son yılların güncel sorunlarının başında yer aldı. Bu güncellik, T.C. devlet güçlerinin iradesine rağmen oldu. Bu güncel gelişme, Kürt ve Kürdistan ismiyle siyasî örgütlenme kanalını açamadı ve koşullarını tutucu bazı değerlerden, kişisel endişe ve çıkarlardan dolayı yaratamadı. İlerici Kürtlerin ve Türklerin ortak örgütlenmesi ve Kürt-Kürdistan ismini taşımayan bir örgüt biçimi olarak doğdu. HEP, bu gelişmenin bir ürünüdür. DEP'le de bu girişim yeni bir düzeyde yaşama koşullarını bulmaya çalışmaktadır.

HEP ve DEP sorununu gelecek yazımda ele alacağım.

DEĞİŞMESİ GEREKEN!

Kürt hareketi bu gün geçmişin tekrarından ve özellikle son yüz yılın özgün teorik perspektifinden de vazgeçmek zorundadır.

Kürt örgütleri, Kürt dilinin serbestçe geliştirilmesinden, kültürel özerkliğe kadar kazanımları, Kürtlerin bağımsızlığına hizmet ettiğini saptamak, bunlar için de mücadele etmek gerektiğini kabullenerek programlaştırmak zorundadır. Bu günkü tıkanıklığın önemli nedenlerinden biri bu politik çıkmazdır.

Türk devletinin, askerileştirerek dağa sıkıştırmaya çalıştığı hareketi sivilleştirerek, Kürtlerin insanî haklarını uluslararası ve demokratik kamuoyunun desteğini de arkasına alarak, yasal güvenceler altına almak daha olanaklı görünmektedir. Bunda ısrarlı olunmalıdır.

Siyaset, toplumlarda kendini ifade etme biçimlerini döneme uygun politikalarla açıklama ustalığını göstermek zorundadır. Eğer siyaset, dönemi açıklama yetisini kaybetmişse, sürece ilişkin yeni politikalar üretmemenin yaratacağı önemli problemlerle karşı karşıya kalır. Siyaset, kendilerini yenilemede yetersiz kalan ideolojilerin tersine, kendini yenileyerek döneme uygun politikalar üretmek zorundadır.

Her dönemin dayattığı sorunlara çözüm yöntemi yaratmak aynı zamanda politikacıların yetenekleriyle de ilgilidir. İdeolojilerin idealci kalıpları içinde hapsolmek, değişimlerin önünde yeni çözümler, yeni yöntemler bulup çıkarmanın zorlukları önemli derecede sorun çıkarır. Bu sorunları aşmanın yolu, çağın dayattığı değişimleri kavramadan geçer. Bu gün Kürt hareketi de çağın dayattığı yeni sorunlara, yeni çözümler beklemektedir. En önemlisi de Kürt siyasetçileri eskinin tekrarından vaz geçmelidir. Ayrıca çıkarlarının nerede olduğunu iyi tespit etmelidirler.

Bu gün açık olan bir şey var; Türkiye'de Kürt sorunu çağın dayattığı yeni çözümler beklemektedir. Bu çözümlere ulaşmanın gerektirdiği yeni politikalar saptanmalıdır. Elbette bunu söylerken de, ne istediğimizi bilmek ve açıklamak gerekmektedir. Türkiye'de Kürt sorunu tartışılmaktadır. Bu tartışmalarda esas olarak iki taraf vardır. Biri devlet, diğeri ise Kürtlerdir. Gerek uluslararası durum, gerekse Kürt hareketinin bu gün gelmiş olduğu boyut ve ulusal bilincin bu gün kavuşmuş olduğu düzey, sorunun çözümü yolundaki adımları hızlandırmıştır. Fakat Kürt örgütleri daha bu konuda bir netliğe kavuşmuş değiller. Yazıyı uzatmadan belirtmek istiyorum: Kürt örgütleri, Kürt dilinin serbestçe geliştirilmesinden kültürel özerkliğe kadar olan kazanımların Kürtlerin bağımsızlıklarına hizmet ettiğini saptamak, bunlar için de mücadele etmek gerektiğini kabullenerek çözümler üretmek zorundadır. Bu günkü tıkanıklığın önemli nedenlerinden biri, bu politik çıkmazdır. Bu demokratik istemleri, kitlelerin uğruna mücadele edeceği istemler haline getirerek, Türk devletinin

Kürtleri götürmek istediği çıkmaz sokağı, açık, meşru ve demokratik mücadeleyle açmak gerekiyor. Terörist olarak ilan edilmeye çalışılan Kürt hareketi, hem uluslararası düzeyde hem de iç kamuoyunda, yeni alternatiflerle güçlendirilerek, sorunun tıkanmasının nedeninin, Kürtler değil Türk devletinin kendisi olduğunun ilan edilmesinde bu gün önemli yarar vardır. Bunun için herkesin çaba harcaması gerekiyor.

Açıkça bu gün Türk devleti, Kürtleri bir kör döğüşüne çekmektedir. Hedefleri karartılmış bu kördöğüşünde Kürtleri yenmek istemektedir. Üzerimize düşen bu pravokasyonu boşa çıkarmaktır. Şu bilinmeli ki hedefleri karartılmış bir askeri mücadeleyle sorunlara çözüm bulmanın olanağı yok. Çağın dayattığı açık mücadele yöntemleriyle başarı kazanma şansı bu gün daha olanaklı görünmektedir. Kürt hareketi, bu konuda yeni politikalara ihtiyaç duymaktadır.

Türk devletinin çekmek istediği karanlıklarda mücadele sürdürmenin başarı şansı oldukça azdır. Kavranması gereken bir nokta da şudur: Kürt hareketini sırf askerileştirerek çözüm beklemek yanlıştır. Bu tıkanıklıktan kurtulmanın tek yolu bu gün dünyanın da "meşru mücadele" diye tanımladığı yöntemleri öne çıkarmanın Türk devletini daha da zorlayacağı açıktır. Bu politika değişikliği, Kürtlerin lehine olan çözümleri hızlandıracağı ve uluslararası desteği çoğaltacağı gibi, Türk devleti üzerinde sorunun çözümüne yönelik baskıları da çoğaltacaktır. Bu konuda ısrarcı olunması gerekiyor.

Bu gün Türkiye'deki ve Kürdistan'daki bütün kitle eylemlerinin siyasal talepleri olmak zorundadır. Kepenk kapatma, miting yapan kitlelerin, salt gerillayı desteklemek ya da olayları protesto etmek şeklinde değil; "Kürtçe konuşmak istiyorum", "bölge valiliğine hayır", "Kürtlerin yasal ve meşru haklarının uluslararası güvence altına alınmasını istiyorum", "Özel timin dağıtılmasını istiyorum", "Kürtçe radyo televizyon istiyorum" diyerek, siyasal istemleri bilinçlice karartılan kitle eylemlerinin siyasal istemleri belirginleştirerek ve bunlar için çaba harcadığını ilan ederek, Kürt hareketini eşkiyalılaştırmak isteyen Türk devletine gerektiği cevap verilebilir. Kitle eylemlerinde bu taleplerin öne çıkmasında önemli yararlar vardır. Türk devletinin askerileştirerek dağa sıkıştırmaya çalıştığı hareketi sivilleştirerek, Kürtlerin insani haklarını, uluslararası desteği arkasına alarak, yasal güvenceler altına almak daha olanaklı görünmektedir. Bunda ısrarlı olunmalıdır.

Yine, politika değişikliğiyle Kürt örgütleri illegal örgütlenmesinin gerekçelerini açıklayarak, sorumlusunun Türk devleti olduğunu, kendilerinin yasal hiçbir güvencelerinin olmadığını vurgulamak zorundadırlar. Ve istemlerine cevap verilmesi, kendilerini ifade edecekleri yasal ve meşru bir zeminin yaratılması için, dünyadan ve demokratik kamuoyundan Türkiye üzerinde baskı yapmasını istemelidir. Açıkça, korkmadan, cesaretle ifade etmek gerekiyor, biz uluslararası güvencelerle, Türkiye'de eşit ve anayasal güvencelerle örgütlenmek ve düşüncelerimizi yaymak istiyoruz. Ben o kanıdayım ki biz Kürtler, bu politikayla, Türk devletinin askeri çözüm politikasını sivil mücadele yöntemleriyle boşa çıkarabiliriz.

Mahatma Gandi'nin ülkesinde İngiliz emperyalizmine karşı yürüttüğü yöntemleri inceleyerek ondan sonuçlar çıkarılması yararlı olacaktır. Bunu söylerken Kürdistan'ın Hindistan olmadığını, bizim de Mahatma Gandi olmadığımızı biliyorum. Sivil mücadele açısından değerlendirilip incelenmesi gereken önemli bir örnek olduğu düşüncesindeyim.

Birçok konuda değişmek gerekiyor. Özellikle Kürt hareketi geçmişin tekrarından ve özellikle, son yüzyılın özgün teorik perspektifinden de vaz geçmek zorundadır. Tabularını parçalayarak kalıplardan kurtulmalıdır Kürt hareketi. Çağını doldurmuş ve günümüzü açıklamada yetersiz kalan, gerçekten çok, ideallerde kalan bolşevik modelden vazgeçmesi gerekiyor. Kürtler buldukları tarihsel anı aşmalıdırlar, bu tarihsel anı aşmadıkça kendi sorunlarına çözüm bulmaları mümkün değildir.

RADİKALİZM VE KÜRTLER

Kavga: Sorunlarını anlaşmalar yoluyla halledemeyen insanların, toplulukların, ayrı milletlerin vs. güçleriyle halletmeye kalkışmalarının bir yöntemidir. Bu yöntemde ilk çağlardan beri günümüze kadar değişik tip ve çapta silahlar kullanılmıştır.

Silah: Güç olarak birbirlerine üstünlük sağlamaya çalışmanın en etkin araçlarından birisidir. Kılıç ve baltalarla savaşmanın zamanı çoktan geçtiğinden savaşan tarafların sayıca üstünlüğü artık pek bir şey ifade etmiyor. Çünkü teknik, binlerle ifade edilen kitleleri bir anda yok edecek bombaları (silahları) üretme gücüne ulaşmıştır.

İnsanlar doğaya karşı mücadelelerinde silah kullanmışlar. Sözcüme, açlık, barınma ihtiyaçlarını karşılamak için doğada katliam düzeyinde tahribat yaratmışlardır. Tabii ki bunu yapmaya insanı zorlayan nesnel şartlardı. Ve insanların bu yaptıkları doğaldı.

Doğadaki mücadele ve bu mücadelenin sonucunda insanların dışındaki hayvanların ölümleri insanlarınki ile aynı olmasa bile günümüzdekiyle bazı benzerlikler teşkil ediyor. Örneğin ortama ve şartlara uyum sağlayamayan canlıların ölmesi, elenmesi ve güçlülerin yaşaması gibi. Bunun bilimdeki adı doğal seleksiyondur.

Diğer canlılara kıyasla küçük olan insanın, doğayı ele geçirmesi (hükmetmesi) onun örgütlü işler geliştirmesi, kazanımlara sahip çıkmasının sonucunda olmuştur.

Bu doğa ve canlı ilişkisinin karmaşıklığını çözmeye çalışmak benim işim değildir elbette. Kürt halkının yıllardan beri maruz kaldığı katliamlar, sürgünler, kendi içindeki hanlar ve her şartta ölümler ister istemez, acaba Kürtlerde seleksiyon mu geçiriyorlar? sorusunu getiriyor aklıma.

Ama bununla beraber unutulmaması gereken çok önemli bir şey var ki o da Kürtlerin, sömürgecilerin yıllardan beri dayattığı sömürge konumunu, şartlarını kabul etmemeleridir. Her zaman kendi varlıklarını hissettirmiş, mevcut rejimlerin korkulu rüyası olmuşlardır zamanla. Tıpkı Şeyh Sait isyanında tıkanan devletin, ordunun başındakilerden biri olan Başbakanın istifası gibi. Ne yazık ki tarih boyunca yaşadığı verimli cennet gibi toprakları, dış saldırılara karşı, asker milletlere karşı savunmak zorunda bırakılan Kürtler, sömürgecilik rüzgârlarından fazlasıyla nasibini almış ve hâlâ yok edilmek istenen varlığına karşılık savunma amacıyla silaha sarılmıştır. Bu yüzden kavga, kavgada silah, Kürtlerin yaşamının

*Ve biz Kürtlerin
galiba silahlı
mücadelenin
politik mücadele
ile paralel
olarak
hatta politik
mücadelenin
istemlerine cevap
şeklinde
geliştirmeyi artık
öğrenmeliyiz.
Aksi takdirde
kör silahların
adres sormayan
kurşunların
ortama hakim
olacağını görmek
falci olmayı
gerektirmiyor.
Bunun da
yıkımdan başka
Kürt halkına
kazandıracak
hiçbir şeyi yoktur.*

anlamı olmuştur. ŞERÊ ÇEKDARÎ JİYANA KÛRDAYE

Kürtler kavgalarıyla, şehitleriyle kendilerini yeni dünyanın gündemine sokarken, aynı zamanda silahlı mücadelenin bir milletin açısından ölüm-kalım, varlık-yokluk savaşı olduğunda meşruluğunu tartışmasız bir şekilde dayatıyor. Bu yüzden radikalizmin artık gereksiz olduğunu savunan tek tek kişiler olmak üzere parti düzeyindeki görüşlerinde Kürtlerin tarihini tekrar gerçekçi bir gözle değerlendirmeleri ve hâlâ Kürt denilen varlığın yok olmamasının nedenini sormaları gerektiğine inanıyorum.

Kürt halkının silahlı mücadelesinin, tam bağımsızlığa kadar kutsal, doğal ve vazgeçilmez bir hak olduğuna inancım tam olmakla beraber Kürtlerin radikalizme istekleriyle başvurmadıklarının, unutulmaması gerektiğine inanıyorum.

Silah Kürtlerin yaşamının anlamıdır dedim ama silahın yanlış kullanıldığında tamir edilmesi güç tahribatlar yaratabileceği de unutulmamalıdır. Özcesi; hedefi bulmak için göz-gez-arpacık yetmez. Buna aklın eklenmesi, şuurun eklenmesi gerektiğine inanıyorum. Aksi takdirde kör kurşunlar çocuk, bebek, yaşlı, kadın denmeden vururken bir milletin varlığı olduğu yerde yokluğunu da getirebilir.

Tabii ki egemen devletlerin politikaları belirleyici oluyor. Ve Türk devleti, sivilizasyonu Kürt sorununu askere havale etmiştir. Türk ordusu, özel timi, polisi, köy korucusu, kontr-gerillası, özel ordusu vs. Kürdistanı tahrib ediyor, yakıyor, yıkıyor, öldürüyor, faili belli cinayetlerle özel savaşı boyutlandırıyor. Batman'da bir milletin iradesiyle seçilen vekilin vurulması başlı başına parlamenter yolların Kürtlere açık olmayacağı mesajını veriyor. Ve bir günlük gazetenin bir günlük manşetleri Kürt halkının dramını göz önüne seriyor. Şırnak: Açlığın diğer adı-Şırnak, Uludere, Beytuşşebap'ta gıda ambargosu, Yüksekova: harap kent. Bu örnekler yüzlerce doğaltılabilir. Ama tek cümleyle Kürdistan insansızlaştırmak isteniyor demek doğrudur ve nettir. Göç, sürgün ettiriyorlar ve gidilen yerde rahat vermiyorlar.

İşte 21. yüzyıla az kala Kürtler anlaşma yoluyla kendi haklarını alamıyorlar. Demokratik yollar kapalı. Kürt halkı istese de istemese de bir savaşın içinde. Bu anlamda yaratılan bir karmaşık ortam içinde savaşan tarafların savaş kurallarına uyması gerekiyor. Siviller hedef seçilmemeli, savaşmak istemeyen gençlerin askere gitmeme, protesto etme gibi hakları olmalı ve her iki taraf da saygı göstermeli. Okullar yakılmamalı sonra da okullar karakol oluyor deyip yaygara koparma hakkını kendilerinde gösterenlerin gaflette olduklarını görmeleri gerekiyor.

Ve biz Kürtlerin galiba silahlı mücadelenin politik mücadele ile paralel olarak hatta politik mücadelenin istemlerine cevap şeklinde geliştirmeyi artık öğrenmeliyiz. Aksi takdirde kör silahların adres sormayan kurşunların ortama hakim olacağını görmek falcı olmayı gerektirmiyor. Bunun da yıkımdan başka Kürt halkına kazandıracak hiçbir şeyi yoktur.

Her şeye rağmen Kürdistan ulusal kurtuluş, demokrasi mücadelesi önemli bir aşamadan geçiyor. Bir araya geliniyor, cephe çalışmaları sonuçlanmak üzere. Bunlar elbetteki Kürt halkının lehine pozitif tavrılardır, ama geçmiş aşamalardan başlayarak her aşama iyi değerlendirilmeli, dersler çıkarılmalı ve hatalar tekrar edilmemelidir. Tekrarlanan hata sömürgeci ve uşaklarının tuzağı demektir. Bu tuzak katliam, sürgün ve yıkım demektir.

Dört parçada sömürgeciler Kürt sorunu olduğunda dokuz yıllık savaşlarını bile unu-

tarak kardeş olduklarını hatırlayıp dostluk anlaşmaları yapıyorlar. Misak-ı milliden sonra sevgili komşularının huzuru kaçmasın diye onların da sınırlarının bozulmaması için ne gerekiyorsa yapıyorlar. Biri diğerinin korumacılığını yapıyor. Ve nihayet Kuzey Kürdistan'da köy boşaltmalar, köy yakmalar, yıkmalar, ambargolar artık günlük hayatımıza girdi. Yapılan en vahşi cinayetler tüyler ürperticiliğini yitirdi. Öldürdükleri insanların kulak, burun, göz koleksiyoncuları türüyor. Manyaklar, sapıklar ve hastalar ordusu oluyor. Ama her şeye rağmen şunlarla bitirmek istiyorum yazımı. Dünyada Kürt halkı kadar ulusal-demokratik haklarını almada gösterilen inadı, fedakarlığı ve direnişi zamanın uzun şeridi itibarıyla da hiçbir halk gösterememiştir. Dünyada hiçbir halk Kürt halkının özgürlük için verdiği bedeli bu kadar ödemedi.

ÖZGÜRLÜK ve BAĞIMSIZLIK bu halkın hakkıdır. Bu hakkı almak için bütün araçlar meşrudur.

KONGRA PDK-Îraqê "AŞITÎ, AZADÎ, DEMOKRASÎ"

● Kongra Partîya Demokrat a Kurdistanê Îraq 10 roj ajot. Partîya Yekgirtin û PDK-I hevgirtinek çêkirin û bûn partîyek. Rêxistinê Ali Sincarî (Hizbî Demokratî Îştiraqê Kurdê Sûriyê) û rêxistina Celîl Feylî (Tevgera Îslamî Fêylî) jî beşdarî PDK bûn.

● Xeynî PKK'ê hemû rêxistin û partiyên Kurd ji hemû beşan beşdarî kongrê bûn. Gotarê serokê Hevgirtin-PDK Hemreş Reşo bi alaqaçekî mezin hat guhdarî kirin. Gotarê Reşo li radyoyan jî hat veşandin.

● Ji bo "Komîta Giştî" 37 kes hatin helbijartin. Mesud Barzanî bû serokê Partiyê. 2167 ninewerî deng dan. Helbijartin sê roj ajot.

● Bilî rêxistinên Kurd gelek kesên biyanî ji DYA û Ewropa jî beşdarî kongrê bûn. Roja yekemîn Îbrahîm Ehmed jî gotarek kir.

Hewlêr-London (Hevdem): Kongra (mutemera) 11. Partiya Demokrat a Kurdistanê Îraq dinavbera 16-26 Tebax ê de di bin şîarên "aşitî, azadî, demokrasi" çêbû. Kongre bi girêdanîya sersala 47. damezrandina PDK-I diroja 16 Tebax ê de dest pêkir. Ev kongra yekemîneke ku PDK-I ê di rewşekê azad û axakî rizgarbûyî da kongra xwe çêkir. Bi rastî ev jî ji bo her kurdekî dilşahîyekî girînge.

Kongre ji aliyê Kak Mesud Barzanî hat vekirin. Barzanî di gotara xwe de behsa rewşa Kurdistan, tevgera Kurdistana Başûr kir û bitaybetî li ser yekbûnê rawestiya.

Cihê Kongrê rengarenk bû û endam û alîgirên PDK-I, endamên Yekgirtin, bikêf bûn. Dostên Kurd jî li hemberî ev dilgeşî dilşa bûn.

Bilî PKK ê piraniya rêxistinên Kurd; ji Bakûr, Beşûr, Rojhilat, ji Sovyeta kevn, ji Sûriyê û gelek ji Ewropa hatibûn. Dinav mêvanan da mebûs û senator ê Ewropa û DYA (ABD) jî hebûn. Mam Celal Talabanî û Îbrahîm Ehmed jî li kongrê axifîn.

Serokê Hevgirtin - PDK Hemreş Reşo jî li kongrê axifî û axaftina wî li gelek radyoyan jî hat veşandin. Hemreş Reşo di gotarê xwe de cîhekî girîng da damezrandina hukumeta Kurdistana Başûr. Bela hemû kesan ji bo yekîtîya tevgera Kurdistan kişand.

Partîya Yekgirtin -ku di bin serokatiya Samî Evdîrehman de bû-bi PDK-I ê re yekîti çêkir û navê partî bû Yekgirtin- PDK-Î. Alî Sincarî jî rêxistina Hizbî Demokratî Îştiraqê Kurdê Sûrîyê belav kir û beşderî partîyê bû. Rêxistina Îslamî Fêylî jî her wisa kir.

2200 ninewer beşderî kongrê bûn û deng dan. Helbijartin sê roj ajot. Encama kongrê da. 37 kes ji bo Komîta Giştî hatin helbijartin. Ji wan 11 kes ji Yekgirtin, 24 kes ji PDK-I ê ye. Di nav 37 kesan dejinek, Şîrîn Îbrahîm jî heye.

Nêçirvan Barzanî û Elî Evdilla ji bo cîgirên Mesud Barzanî hatin bijartin.

KOMÎTA GIŞTÎ

Mesud Barzanî (Serok), Elî Evdilla (Cîgir), Nêçirvan Barzanî (cîgir), Roj Şaves, Cevher Namîk, Samî Abdurrahman, Hemê Hecî Mahmûd, Mulazim Yunus, Zaim Alî, Îzedin Bervarî, Hoşyar Zebarî, Azad Bervarî, Hamdî Şaban, Fransuva Harîrî, Françîs Yusif Şabo, Alî Sincarî, Kerîm Sincarî, Celîl Fêylî, Şevket Şêxyezîdîn, Dr. Kemal Kerkûkî, Qadir Qadirî, Fazil Mûtnî Mîranî, Dr. Zercis Qadir Cebbarî, Mulazim Şivan, Sêyîd Kaka, Omer Botanî, Omer Osman, Salah Delû, Brûsk Şaves, Mulazim Kerîm, Dervêş Axa, Abdolezîz Tayîp, Nîzametîn Gulî, Arif Teyfûr, Mesûd Salihî, Muhemed Mela Qadir, Abdullah Agirîn, Şîrîn Îbrahîm.

MEKTEBA SÎYASÎ

Samî Abdurrahman, Nêçirvan Barzanî, Hoşyar Zebarî, Fazil Mutnî Mîranî, Mulazim Yunus, Roj Şaves, Hecî Mahmut, Îzedin Bervarî, Dr. Dervîş, Mulazim Kerim.

DAXUYANÎYA DU PARTÎ

Berê kongrê PDK-Î. û Yekgirtin belavokek derxistin. Wê belavoke de fikrê "sistemêkî federalî, demokrasî û parlemanî" hat daxwazkirin.

Bi kurtî belavokê de ev tiştana dihat gotin:

"... Armanca milletê Kurd ê têkoşer serbestî, demokratî û jîyanekî xweş e. Xelkê Îragê dixwazin ku diktatorîyê ji bin bixin û sistemêkî federalî, demokrasî û parlamenî awa bikin. Ji bo vê yekê divê em pir bi dîqet tevgera xwe bimeşînin.

(...)

Her du partî ji nêzîkbûna fikrên wan destpêka sala 93'an de ketin nav danûsitan dinê. Ev her du partî biryar dan ku yek bibin û ev biryara ji bo qadir û pêşmergekên du partîyan jî bû xweşbûnek pir mezin.

Ceribandina milletê me û gelê cihanê hîşanê me dike ku rêya serketinê û pêşketinê ji yekbûnê derbas dibe. Ji bo vê sedemê em pir bi hirs ji bona xweşkirina, yekbûna tevgera xelkê me, bi taybetî yekbûna Berê Kurdistanî Îraqî, her wisa bi taybetî têkiliyên xwe bi YNK re xweştir bikin. Her wisa Muarazayê Îraqî xurt bikin.

Ev yekbûna pirsîyariyekî dirokîye. Em dixebitin ku astenga xelkê me û pirsên tevgera Kurd ji holê rakin. Em ahengekî aşîti, han, kar dayinin.

Em her wisa bîranîna Mustafa Barzanî dikin û wî wek mamosteyekî mezin qebûl dikin. Hevalên Barzanî kû şêhîd bûn Salih Yusufî, Azad Mustefa, Nurî Şaves û Îdrîs Barzanî birtînin.."

BARZANÎ NÎŞAN (MEDALÎYE) BELAVKÎR

Di kongrê da Mesud Barzanî, pêşmergeyên ku di sala 1947 an de li gel Barzanî yê nemir çûbûn Sovyetistanê "nişan" da ji bon wan. Ew kesên ku bi xwe yan jî ji aliyê zarokên xwe "nişan" girtine ev in:

Hamîd Berwarî, Resûl Faqî, Nadir Hewramî, Muhsîn Dizaî, Heso Mîrxan, Xalî Mihemed, Mihemed Îsa, Xezalê Mîrxan, Omer Axa Mihemed.

PKD-I: LÎ HEMÛ BEŞÊN KURDÎSTANÊ MAFÊN KURD HEYE KU DOZA TAYÎNKÎRÎNA QEDERA XWE BIKÎN

Komîta Navendî (Giştî) ya PDK-I roja 30 Tebaxê li Hewlêr ê daxuyanîyek çêkir. Daxuyanîyê PDK-I bi kurtî wisa ye:

"... Kongra partiya me yê 11. di bin şîarên 'aşîtî, azadî û demokrasî' di navbera 16-26 Tebax ê de pêkhat.

Ev Kongra yekemîneke ku li Kurdistan a azad çêbû. 2169 nûner beşdari Kongrê bûn û, deng dan. Bilî nûneran, ji Kongra DYA (senatoya ABD), ji welatên Ewropa, ji partiyên Tirkiyê, rêxistin û partiyên ji hemû beşê Kurdistan û rêxistinên mafên mirovî jî di bin statûya mevantîyê beşderî kongrê bûn.

Di Kongrê de 3 partiyên din beşdarî PDK-I ê bû û ev kongra bûn kongreyekî yekîti.

Di Kongrê de gelek biryarên girîng hat girtin. Jî wan biryarina hinek li jêr in:

1- Divê ehemiyetekî girîng ji bo çareserkirina asteng û dijwarîyên aborî bê dayîn. Ji bo çareserkirina pîrsa gel em xebat bikin. Divê parlamena Kurd û hukumeta Kurd hemû mafên gel garantî bike û jiyana wan parêze. Ji bo vê yekê em bangê ciwata navnetevî dikin ku bila ew ceribandina me yê demokrasî bînin ber çava û alîkarî bidin me; dive parastina gelê me bê domandin û pêwîste ew stratejiyê xwe biguherînin.

2- Em qîmet û giramî didin ji bo mafên mirovî ji bo hemu kesan û em ê zagonên hukukê bi cih bikin.

3- Em ê bi alîqetekî zor li malbata pêşmergea bidin.

4- Kogrnê me ji bo nûjen kirina bername (program) PDK-I û hevdemkirina partî, bûyerên ku li rojhilata navîn û li hemû cîhanê pêk hatiye girtiye berçava û gora 'sîstema nû li cîhanê' politikayekî bimeşîne.

5- Kongra PDK-I ji bo 'muarazata Îraq' piştgiriyê xwe nişan dike û ji bo hilweşandina dîktatoriya Saddam û rejîma yek dengî 'muarazata Îraqî'pêwîst dibîne.

6- Kongra me hemû mafên mirovî û çandî (kulturî) ji bo gelên din qebûl û garantî dike.

7- Kongra me hemu dewletên cîran ne avakirina cîrantîyekî baş daxwaz dike.

8- PDK-I bawere ku li hemû beşên Kurdistan mafê gelê Kurd heye ku doza tayînkirina qedera (self determination) xwe bikin.

Li Îraqê divê têkilîyên Ereb û Kurd li ser federalîzmê bimeşe. PDK-I dixwaze ku li beşên din (Kurdistan) jî pirsra Kurd bi awayekî aşitî û guftugoyê çareser bibe.

9- Kongre, gaziye ciwata navnetawî dike ku bila ew pirsra Kurdî nas bikin û ji bo çareserkirina wê bigrin rojeva xwe û rolek bileyzin.

10- Kongrê bangî ciwata navnetewî dike ku çavên xwe ji ser rejîma Saddam nekşînin û biryera YN ê (UN) ku ji bo Îraqê girtibû (biryara 688) ji bo Kurdistanê nêkarandin.

KÛRDÎSTAN DEMOKRAT PARTISÎ 11. KONGRE SONUÇ BİLDİRGESİ

Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) 11. Kongresi -Birlik Kongresi-, "Barış, Özgürlük, Demokrasi" sloganıyla 16-26 Ağustos 1993 tarihleri arasında, Irak Kürdistanı'nın başkenti Erbil'de yapıldı.

Kürt halkının geleceği bakımından taşıdığı önem gözönüne alınarak, bu kongre Özgür Kürdistan'da yapılan ilk kongre oldu. Kongrede Kürdistan'dan 2167 delege ve tüm dünyadan katılımcılar hazır bulundu. Kongreye katılanlar arasında ABD Millet Meclisi, T.B.M.M. ve siyasal partiler, Avrupa ülkeleri insan hakları ve kitle örgütleri ve bölgedeki diğer örgütlerden seçkin konuklar da yer aldı. Komşu ülkelerdeki Kürt hareketleri, dış ülkelerdeki Kürt örgütleri ve Irak muhalefeti de temsil olanağı buldu.

Kongre bir birlik kongresiydi ve diğer üç Kürt partisi ve grupları da kongrede yer alarak bağlarını KDP ile birleştirdiler.

Kongre, halkımızın günümüzdeki ve gelecekteki sorunlarını ele aldı. Aşağıdakileri de kapsamak üzere, kongrede çok önemli kararlar alındı:

1. Kürdistan'ın ekonomik sorunlarını çözmeye etkinliklerine daha fazla önem vermek; yurttaşlarımızın toplumsal refah düzeyini geliştirmek; toprak ve tarım sorununu çözmek. Kürt Parlamentosu ve bölgesel hükümete, bu sorunlara eğilmeleri ve tüm yurttaşların güvenliğini sağlamaları için yetki ve destek verilmelidir. Bu noktada kongre, BM ve uluslararası çevrelere (bu demokratik deneyimimize daha fazla yardım eli uzatmaları ve uluslararası koruma ve insanî yardım etkinliklerini sürdürmeleri çağrısında bulundu. Halkımızın dış kaynaklı yardımlara bağımlı duruma gelmesi yerine, kendi kendine yetebilecek duruma gelebilmesi için, (uluslararası çevrelerin) stratejilerini değiştirmeleri de bu bakımdan önemlidir.

2. Tüm yurttaşların insan haklarına saygı duymak ve hukuk sistemini korumak.

3. Halkımızın geleceği için kendilerini feda eden şehit peşmergelerin ailelerine (bakımlarına) özel dikkat göstermek.

4. Kongre; hepsi de partinin daha modernize edilmesi ve yeni dünya düzeyiyle yeni bölgesel ve uluslararası gerçekliklerle uyumluluk sağlanmasını amaçlayan birçok kararı Parti programı ve manifestosuna kabul etti.

5. Kongre; diktatörlükten kurtulmak ve birçok partili, Federal Demokratik Irak kurmak amacıyla, partinin Irak Ulusal Kongresi ve yönetimine ve Irak halkının mücadelesine tam destek verdiğini bir kez daha dile getirdi.

6. Kürdistan'daki azınlıkların kültürel ve yönetsel haklarını güvenceye almak.

7. Kongre, komşu ülkelerle iyi komşuluk ilişkileri kurulmasının önemini kavradı. Kongre ayrıca, Irak Kürdistanı'ndaki bu demokratik deneyimin, söz konusu ülkelerin ulusal güvenliğini hiçbir bakımdan tehlikeye sok(a)mayacağını vurguladı; tam tersine, bölgede sürekli bir istikrar ve güvenlik ortamına yol vereceğini vurguladı.

8. Parti, Kürt halkının Kürdistan'ın tüm parçalarında kendi geleceğini belirleme hakkının varlığına inanır. Kongre; Irak'ta Kürt ve Arapların ilişkilerinin federalizme dayanması gerektiğine inanır. Parti, diğer parçalardaki Kürt halkının iç işlerine müdahale etmeyecektir; ancak Parti, diyalog ve barışçıl girişimlerin her zaman daha iyi olacağı ve bunun kendileri ve ilgili oldukları hükümetlerce de desteklenmesi gerektiğine inanmaktadır.

9. Kongre uluslararası kamuoyuna; Kürt sorununu tanıması, gündemine alması ve soruna çözüm bulunması için üzerine düşen rolü yerine getirmesi çağrısında bulundu.

10. Kongre uluslararası kamuoyuna; Kürdistan'da seçilmiş yasal oluşumlarla ilişkide bulunabilecekleri yasal bir yapı/çatı bulmaları, uluslararası ablukanın kaldırılması sürecinin sağlanması için, Irak hükümetine baskı yapılması; ve Kürdistan'ın, BM Güvenlik Konseyi'nin 688 sayılı kararını güçlendirecek biçimde uluslararası ambargonun dışında tutulması. Kongre ayrıca; BM Güvenlik Konseyi'nin Irak'a karşı aldığı tüm kararların eksiksiz uygulanmasını destekler.

Kongre Kürdistan'da durum, Irak'ın komşu ülkelere karşı saldırganlığı ve bölgesel ve uluslararası konularla bağlantılı olarak, diğer birçok konuya da değindi ve kararlar aldı. Mesud Barzani oybirliğiyle yeniden Parti Başkanı olarak seçildi ve yeni merkez komite gizli ve demokratik oylamayla belirlendi.

Bu kongre halkımız tarafından, son yıllardaki en büyük olaylardan birisi olarak görüldü. Gerçekte, bu kongre Üçüncü Dünya'da bu güne dek yapılmış en üst düzey kongre durumundaydı. Ulusal basında yayınlanan, Üçüncü Dünya'nın politika tarihinde yeni bir gelişme olan kongre işlemleri ve tutanakları açık ve demokratik nitelikteydi.

Merkez Komite
Kürdistan Demokrat Partisi
Erbil-Irak Kürdistanı Bölgesi
30 Ağustos 1993

Kürdistan Demokrat Partisi-Avrupa Şubesi tarafından basılmış ve dağıtılmıştır.

HETA KENGÎ BÎ TÏRKÎ?

Li Kurdistana Bakur kovarek nu, "HEVDEM" meha îlonê de bi Tirkî, jiyana xwe dest pêkir. Ez dibêjim "bi Tirkî" ji bo ku ji bîst nivîsaran bi tenê çar jê bi Kurdî hatine nivîsîn. Ya herî xerab jî ew e ku serokê H.PDK Hemreş Reşo bi xwe jî di hevpeyvîna xwe de bi Tirkî mesaja xwe ji gelê Kurdê reben re bi zimanê dijminê wî rêdikê!!!... Hey wax, hezar carî heywax! Hindik maye ku Ahmedê Xanî yê gornbehişt jî gorna xwe rabe û bi TÏRKÎ bi gîrê û bangî siyasî û ronakbîrên Kurd bikê bêje "Ulan Kürtsen Kürtçe konuş", lê min ne behwere ku dîse hinek ji me Kurdên siyasî ji wê Tirkiyê jî tişteki fêhm bikin...

Min gelekî bi hişkî û bi rastî bi zaneyê wilo hişk dest bi vê nivîsara han kir. Nimûna serokê partiyê jî min dîsa bi zaneyî da. Ez dizanim ku Hemreş Reşo jî di vê behweriyê de ye û wî jiyana xwe bi têkoşîneke Kurdayetî domandiye. Bi vê nimûnê daxwaza min ew e ku li pêşiya me serokê partiyê bi xwe rêberiya vî tiştî bikê û eva ha bibe pîrensîbek şoreşgerî bikeve nava siyasîyên gelê Kurd de. Gelo kesî bihistiye ku Yaser Arafat bi zimanê hebrî ji mîletê Felestîne re mesaj rêkiribe?

Ew siyasî û ronakbîrên Kurd yên ku bi Tirkî dinivîsênin bi xwe dikevin nava dijayetiyeke de ku li dijî armancên wan yên siyasî bi xwe ye. Di vêde mebesta min ne tenê nivîskarên ku di "Hevdem" ê de dinivîsênin lê bi giştî ji bo nivîskar û siyasî yên Kurd re bi giştî ye. Ez gelekî baş dizanim ku piraniya wan bi Kurdî jî min baştir û rindtir dizanin. Ew di nava çend mehan de fêrî zimanê biyaniyan dibin. Lê zimanê xwe ji bo xwe û gelê xwe fêr nabin û bi karnayênin.

Di vê pîrsgirêke de dijayetiyeke heye; gelo siyasîyên Kurd di kar û armancên xwe de bi mebesta yarmetiya asîmîlekîrîna panzdeh milyon Kurdên Bakurê Kurdistan e, yan jî ne ew e gelo çiyê?

Bi a min mebesta wan ne yarmetiya asîmîlekîrîna gelê Kurd e, na tu car nikarim bahwer bikim ku pi çek jî ji vê armancê li cem wan hebê. Lê tişteke heye ku ev buye tradîsyonek (adetek) ketiye nava siyasî û ronakbîrên me Kurdan de. Tradîsyonek wek ku Kurd xwe kêr û qels dibîne, xwe û zimanê xwe û piçûk dibîne. Di rastiyê de zimanê Kurd li hember Tirkî û Farisî gelekî dewlemende û bi awayên cihê cihê jî ji van zima-

nan bihêztir û xurtire. Kêmasî bi xwe ne di qelsiya zimanê me de ye, lê em bi xwe bune xwedî kompleks (nexweşî) û bi van kompleksan dixwazin bi zimanê dijminê xwe liser gelê xwe yê belengaz bi vî awayê ku dijmin bi me re dike em jî xwe liser gelê xwe dixwazin ferz bikin.

Tê gotin ku êdî li bakurê Kurdistanê asîmîlasyon heta bi nava gund û zîngên Kurdan çuye, kal û pîrên Kurdan êdî bi gotinên Tirkî, Kurdiya xwe pîne dikin û bi Tirkiyek xerabbe jî daxwaz dikin ku bidin xuyakirin ku ew jî bi Tirkî di peyivin. Bi a min eva ha gelekî raste. Li paytexta vê herêmê îro referendûmek/dengdanek çêbibê wê piraniya runiştvanên Amedê Tirkî bi xwazin. Çima na? Rêberên wa bi Tirkî siyaseta xwe dimeşênin, bi Tirkî kovar û rojnaman derdixînin û civîn û civanokên wan bi Tirkî ne. Gelê feqîr û belengaz hew dikarê ferqa Tirk û Kurd bibînê. Gel ketiye bêhêvîtiyeke xerab de.

Ez dibêjim ku divê ev mentalîte/tradîsyon/adet werê guhertin. Pêşveçûna asîmîlesyona li bakurê Kurdistan ne tesadûfek e. Wek siyasî û ronakbîr me erkên xwe yên ku em pê dixwazin rabin bi metodek bi rêkûpêk pêk neaniye. Îro di nava sînorê dewleta Tirk de mecala xebatek siyasî û bi zimanê Kurdî meşandin mumkun e. Heger em vê çewtiya ha berdewam bikin di demeke ne dûr de emê li serê xwe bixin û bêjin, "hey wax, me çî bi xwe kir" lê gotinek pêşiyên Kurdan heye dibêjin ku; "stirihên poşmanan nayên".

Heger em ê bêjin me dewletek bi Tirkî divê, Kurdî nivîsîn an nenivîsîn wê çaxê ji bo çî şer, kuştin, talankirin, koç? Her kesê ku Kurdiya xwe anî zimanê xwe berde, şexsiyeta xwe bi yek Tirkî ve bigorê û qanûn û rêbazên dewleta Tirk qebûl bike, qet ferqa wî û hevvelatiyekî din î Tirkiyê tunîne. Ew mirov dikare bibe parlementer, doktor, xwedî mal û milk û ji demokrasiye dewleta Tirk weke Tirkekî istifade bigre. Bi a min hingî ev teqereq ne pêwîste. Gelê me li cîh û warên xwe wê vegerin wek Laz û yewnanên li heremên din mayî xwe asîmîle bikin û rûnin.

Ez bi xwe bi tu awayî nikarim vê encamê qebûl bikim. Yan em Kurdin û daxwazên me wê bi Kurdî bin an jî divê wek li jor jî min got rêyek din ji xwe re bibînin. Hevdem di rûpelê xwe yê düyemde dibêje ku em ê li dijî asîmîlesyonê bi xurtî rawestin. Gelo bi nivîsarên Tirkî? Hinek ji me behwer dikin ku çaxê em bi Tirkî binivîsênin wê Tirkê Anadolê bixwênin û wê me fehm bikin. Wê dilê wan bi me bi şewitê û bêjin de ji we re dewleta we. Eva ha bi yek gotinê "XEYAL E". ew kesê ku Tirkiya me dixwênin dîse Kurdên wek me nin. Belkî polîs û MIT ên Tirk jî me bi xwênin ji bo ku ew jî karê wane. Divê em bîn kontrol kirin ji aliyên wan ve.

Di dawiya vê nivîsê de dixwazim bala siyasî û ronakbîrên Kurd bi giştî û yên bakurê Kurdistanê bi taybetî bikêşênin ser vê pîrsgirêkê daku di daxwazên xawe yên siyasî de gelekî zelal û heşkere bin. Kurdistan nîve nîve vala buye. Yên mayî jî "Hevdem, Serxwebûn" ku bi tenê navê wan bi Kurdiye dixwênin. Ne dûre ku çend salên din terka van jî berdin û wek gelek kesên ku li Ewropa rûniştî "Hurriyet" bixwênin bibin tiştên din. Çend milyonên mayî bi hinek siyasetên zelal û vekirî bi armançek Kurd û Kurdayetî tîen xelas kirinê. Wext tenge û xebat pire. Tiştê mayî xelas bikin dîse wê têrê bike.

Bi hêviya şiyariyekê/reformekê û bi kêmayî bi hêviya giftugoyeke bi berfireh li ser vê pîrsgirêkê...

"DEVLET BÜTÜN İLİŞKİLERİMİZİ KESMEK İSTEDİ"

Geçtiğimiz ay içerisinde PKK birkaç Avrupalı turisti kaçırmıştı. Bunları daha sonra uluslararası kuruluşlar aracılığı ile serbest bırakmıştı. Kaçırılan bu turistlerden üç İsviçre vatanıydı. İsviçre’de bulunan arkadaşımız Y. Ararat, Dergimiz adına, arabuluculuk yapan delegasyondan SAH kuruluşunun İnfomasyon Bölümü Başkanı Bayan Marianne ROTH ile konuyla ilgili bir söyleşi yaptı. Söyleşiyi okuyucularımıza sunuyoruz.

Y.ARARAT: Seni arabuluculuk yapmaya iten nedenler neydi?

M.ROTH: Aslında ilk teklif bayan milletvekili Angelika Fankhauser’dan geldi. Çünkü kendisi benim İnfomasyon Bölümü Başkanı olduğum bir İşçi Sosyal Yardımlaşma Kurumu olan Schweizerisches Arbeiterhilfswerk (SAH)’in genel sekreteridir. Kendisi hem gruptan birilerinin yanında bulunması için, hem de kendisine dil konusunda yardımcı olabilmem için benim gelmemi istedi.

Bunun dışında ben Kürt sorununu aşağı yukarı 10 yıldır biliyorum. Kürt sorunuyla Amnesty International aracılığı ile tanıştım. Kürtlerin tarihi, gerçeklikleri benim ilgimi çekti. Zürih’te çıkan bir dergi vasıtasıyla Kürdistan’ın çeşitli yörelerini birkaç kere ziyaret ettim. Ayrıca turistlerin kaçırılması benim için bir sürpriz olmadı.

Y.ARARAT: Gidişinizde ve kaldığınız şehirde hangi zorluklarla karşılaştınız?

M.ROTH: İşin başından beri zorluk çektik. İsviçre Dışişleri Bakanlığı gidişimizi gizli tutmaya çalıştı. Sanırım bununla da Bern olayından sonra kötüye giden İsviçre-Türkiye ilişkilerine daha fazla zarar vermemeye çalıştılar. Fakat bize lojistik destek verdiler ve Ankara Büyükelçiliği aracılığı ile diğer sorunlarımızda bizi yalnız bırakmamaya özen gösterdiler. Türkiye’ye indikten sonra, hemen Ankara’dan itibaren polis kontrolüne alındık. Devamlı takip edildik. (Bu arada Ankara’da 7 kişilik resmi bir İtalyan Delegasyonu ile karşılaştık, bunlar bizim gizliliğimizi açığa çıkardılar.)

Van’a gittiğimizde ise, bir otele kapatıldık. Bütün ilişkilerimiz kesilmek istendi. Bulduğumuz otelde sürekli iki düzine polis bulunuyordu. Her hareketimizi kontrol ediyorlardı. Örneğin telefon etmek istediğimizde hemen gelip telefonu dinliyorlardı. Bize fax geldiğinde, bunu hemen alıyorlardı. Fotokopi makinesi olmadığı için de gelen faxları elle yazıyorlardı. Otel sahibinin dışında kimse ile görüşürülmüyorduk.

Otel sahibi de zaten kendilerinin adamı idi.

Van Valisi bize görüşmek için bir randevu vermişti. Beş kişilik bir delegasyon ile görüşmeye gittiğimizde, bizi kabul etmeyip zamanının olmadığını söylemiş. Biz bu olayı çok kötü değerlendirdik...

Y.ARARAT: Bu turist kaçırma eylemlerini nasıl değerlendiriyorsun?

M.ROTH: Turist kaçırma eylemi bir şeyleri kazanmak için siyasi bir araç değildir. Fakat diğer taraftan batılı ülkeler çok duyarsızlar. Yüzlerce Kürt ölse kimsenin umurunda olmuyor. Ama bir Avrupalının sadece burnu kanadığında dağ taş duyuyor. Batıların bu tutumları değişmeli.

Y.ARARAT: Basın, PKK'nin turistleri bırakacağını açıkladığı günler, devletin o yöreleri yoğun bombaladığını yazdı. Sen okuyucularımıza anlatır mısın?

M.ROTH: Bize bilgi vermek için gelen iki gazeteci tutuklanmıştı.

Bize gelen bilgiler devamlı iki taraflıydı. Örneğin; Anadolu Ajansı muhabirleri bize yanlış bilgi vermek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Fakat bombalamalar doğrudu. Bırakılan turistler, hatta onların bulunduğu kampın dahi bombalandığını, bombalamanın üç gün sürdüğünü söylediler. Onun dışında Kürdistan'da durum çok değişmiş. Örneğin; ben eskiden de birkaç kez Van'a gitmişim. Çok hareketli bir şehir idi. Şimdi ise akşam saat 9'dan sonra kimseleri caddede bulamıyoruz. İnsanlarda bir güvensizlik var. Her taraf polislerle dolu...

Y.ARARAT: Seninle beraber Van'a iki de milletvekili gitmişti. Sizler İsviçre Devletinden herhangi bir direktif veya yardım aldınız mı?

M.ROTH: Turistler kaçırıldıktan sonra Türkiye Hükümeti, İsviçre Hükümeti'ne Kürtlerle pazarlık yapmaması için baskı yaptı. Değindiğimiz gibi, İsviçre-Türkiye ilişkileri zaten Bern'de bir Kürt yurtseverinin Türkiye Büyükelçiliği önünde öldürülmesinden sonra kritik bir aşamaya geldi. İlişkilerin daha da kötüye gitmemesi için, İsviçre yönetimi bizim gidişimizi gizli tuttu. Bize herhangi resmi bir yardım yapmadı, fakat İsviçre Dışişleri Bakanlığı ve Ankara Büyükelçiliği bize lojistik destek sağladılar. Dışişleri Bakanı Cotti önceden olaya özel bir ilgi göstermeyeceğini açıklamıştı...

Y.ARARAT: İsviçre'de, hükümetin Kürtlere karşı tutumu nasıl?

M.ROTH: Böyle bir soruyu cevaplamak çok zor. Benim görebildiğim kadarıyla çok değişken. Kürtlerin mücadelesi 2-3 sene öncesine nazaran şimdi daha fazla anlaşılıyor. Türkiye ise bütün ilişkilerinde çok aroganz (kibirli) davranıyor. Türkiye yönetimi ile böyle bir konuyu tartışmak imkansız görünüyor. Şunu da belirtmek istiyorum: İsviçre Dışişleri Bakanı Flavio Cotti bir radyo konuşmasında Kürtler ile Türkiye yönetimi arasında arabuluculuk yapacağını açıklamıştı. Fakat barışçıl bir istem şu anda sadece Kürtler'den gelmektedir.

Y.ARARAT: Turistlerin serbest bırakılması kimlerin denetiminde oldu?

M.ROTH: Tamamen PKK'nin denetiminde oldu. Biz gerillalarla buluşmak için randevulaşmıştık, ki turistleri orada biz teslim alacaktık. Fakat bizim oraya gidişimiz güvenlik güçlerince engellendi. Dediğimiz saatte oraya gidemedik. Turistlere yolu tarif ederek uzaklaşmışlar. Turistler yola çıkıp vasıta ile Doğubeyazıt'a gitmişler, orada bizleri ve otelleri sorarken polis ile karşılaşmışlar. Polis o zaman onları gözaltına almış, sorgulamış ve dört gün çevre ile ilişkilerini kesmiş. Bu arada şunu da belirteyim: Turistler bizi bulamayınca İsviçre'nin Ankara Büyükelçiliğine telefon etmek istemişler, telefon numarasını bulamadıklarından, Almanya Büyükelçiliği üzerinden İsviçre Büyükelçiliği ile ilişkiye geçmişler. İsviçre Büyükelçiliği ise onlara önce bizi (Delegasyon) bilgilendirmeye...

lerini söylemiş...

Y.ARARAT: İsviçre kamuoyu turist kaçırma olayını nasıl değerlendiriyor?

M.ROTH: Kesin bir şeyler söyleyemeyeceğim. Fakat alışılmış rehin alma olayları gibi değerlendirilmiyor.

Y.ARARAT: Söyleşi için çok teşekkür ederim. Ayrıca söylemek istediğin herhangi bir şeyler varsa, söyleyebilirsin.

M.ROTH: Ben Kürtlerin sorunlarını her geçen gün daha yakından tanıyorum. Önümüzdeki günler içerisinde İsviçre Dışişleri Bakanlığı tarafından izlenimlerimizi aktarmak için davet edileceğiz. Ben orada Kürtlerin sorunlarını ve karşılaştığımız zorlukları kararlı bir şekilde anlatacağım.

Ve ben de teşekkür ederim.

DÎVÊ MERÎV XWE JÎ TÎRKÎ PÎR HEMET BÎKE

I. a) "*Baran kardeş*" û b) "*Baran'ın kardeşi*": Qasî ku ez têdigihêm, a pêşîn ji bo bangkirinê ye û ya dudan jî ji bo qalkirinê wek raweya xwedîtî ye. Hek tenê ji bo 'kardeş' be, ya herî baş a) *Kek Baran*, b) *Birayê Baran e. Kek*-li Kurdistana Bakur pirê caran ji bo *birayê mezin* tê bikaranîn, û di bangkirinê de, dibêjin *keko*. Lê li ya Başûr, di eynî wextê de, di bangkirinê de wek peyveke hurmet û dilovanîyê kar dike. Ew her dibêjin *kek* û ev her diçe di nav Kurdên bakur ên li Ewropa yên ku peywendîyên wan bi Başûrîyan re hene de belav dibe. Lê hek meriv *kek* bi kar nehîne, wê gavê *bara Baran* nabe. Divê di her du rewşan de jî, *Birayê Baran* be. Ji naveroka gişa peyvê meriv bi hêsanî dikane têbigihê ku yek bangkirin e û yek jî raweya xwedîtî ye: *Birayê Baran, tu çawa yî? (a: Baran kardeş, nasilsun?), Ferhat birayê Baran e. (b: Ferhat Baran'ın kardeşidir.)* Îcar dibe ku pirsar te ne tenê ji bo *kardeş* be û tu dixwazî di tevayê de hemberî yekê ji bo vê forma Tirkî bibî-nî: *Musa amca - Musa'nın amcası, Hava teyze - Hava'nun teyzesi, Apo arkadaş - Apo'nun arkadaş, hwd.* Wek ku min li jor jî got, yê ku her du rewşan jî hev cihê dike fonksiyona wan e; yek ji bo bangkirinê û yek jî ji bo raweya xwedîtî (iyelik). Ji ber ku di Kurdî de naveroka peyvê vê cihêtiyê dide, bi dîtina min hewce nake meriv jê re formeke wek Tirkî bibîne. Gava ku meriv li gotûbêjên gelêrî vedigere, meriv bi hêsanî vê cihêtiyê bi rengê *Kurdan dibîne. Wek; Merhaba, amojina Hewê. Amojina Hewê, tu çawa yî? Xaltika Asya, tu kengî hat?*, hwd. Ev, gava ku meriv bi yekî re dipeyive. Wek ku xuya ye, tu tevlihevîyê dernaxe. Lê gava ku meriv ji yekî re qala yekî dike, ango sê alî hebin: Yek dibêje, yek guhdarî dike û yek jî qala wî dibe. Di vê rewşê de, hek ev peyvik, *xal, ap, heval, hwd.* ji bo kesê sisêyan, ê ku tê qalkirin be, her du form dikanin wek hev bin û cihêti di vê ji naverokê bê derxistin, derdikeve jî.

- *Ma te apê Hadî dît?*

- *Erê, min dît.*

Di vê diyalogê de, qala kesê sisêyan tê kirin. Bê guman, ev her du kes ê bizanibin ku qala *Hadî'nin amca-*

Baran Rizgar

UYGULAMALI

KÛRTÇE DERSLERİ

DERSÊN KURDÎ

Diyalog	Gramer
Öykü	Uygulama
Atasözü	Sözlük
Alıştırma	Telaffuz

Xwendevanên me pirtûka Baran Rizgar, ji navnîşana me kanin bixwazin an bistînin.

mervantîyê tê bikaranîn û dibe ku ji yekî pirtir apê wî/wê hebe ku navê wî jî dibêje ku ji yê/yên din were cûdakirin.

Awayekî din jî heye: *Baranê xwarzê, Berzanê birazê*, hwd. Her weha *Xwarz-yê min Baran, Birazyê min Berzan*. Di navbeyna her du awayan de nuans heye û ev nuans bi Tirkî nayê dan.

Sedema ku min ev babet hinekî fereh girt ew e ku ez bibêjim ev peyvik di-kanin di Kurdî de pir fonksiyonel werin bikaranîn û divê meriv di vê bikaranînê de naverokê jî bide ber çav. Gava ku meriv sererast bi Kurdî dipeyive an jî dinivîse, hek Kurdî zimanê meriv ê zikmakî be, meriv bi hêsanî û bêyî ku li ser bifikire van forman bi kar dihîne; lê belê hek Kurdî ji zikmakî nehatibe hînkirin an jî meriv ji Tirkî wergerîne Kurdî, meriv carinan lê disekine. Hek werger be, divê meriv wergerandina naverokê derxe pêş û ji peyvik bo peyvik an jî form bo form wergerandinê dûr bisekine. Her hevoked (cumle) rewşekê dihîne zimên, divê meriv bibêje, gelo bi Kurdî ev rewş baştirîn çawa tê zimên. Teqez her werger dereceke çêjê (tam) kêr dike, meriv çiqas li naverokê (he-ta dendika naverokê) qonsantre bibe, meriv wê derecê ewqas kêr dike.

Bo Kurdî wergerandin, ji bo pêşdexistina bi Kurdî nivîsînê pir bikêr e. Me-

si an Hadi amca dikin. Ji ber ku ji bo axaftinek wanî, naskirina kesê sisêyan pê-wîst e, hek kesê sisêyan nas nekin, vê axaftinê nakin.

Heval jî her diçe bê te-wandin tê xebitandin. Wek ku Cegerxwîn dibêje: *Ey, he-val Robson*. Her weha *mamoste* û hin peyvikên din jî her diçe ji bo bangkirinê bê tewandin dihên bikaranîn:

Mamoste Baran hatiye.
(Baran öğretmen nabe lê Baran hoca dibe)

Mamosteyê Baran hatiye.
(Baran'ın öğretmeni)

Bijî Serok Filankes!

Serokê Filankes (Filanke-sin önderi)

Hey babet vebûye, ez dix-wazim li vir ji formeke din e bi van girêdayî jî kat bikim. *Apê Hadî û Apê min Hadî*. Di ya pêşîn de *ap* bo hur-metê tê bikaranîn, di ya du-dan de *ap* ji bo dannasîna

riv mecbûr dimîne ku bi ferehî li ser zimên bisekine, zanîna xwe ya zimên pêş-de bixe, pirtir peyvik û formên zimên hîn bibe. Bi dîtina min, a îdeal ew e ku meriv werger û rasterast bi Kurdî nivîsînê pevra bimeşîne. Ji bo wergerê bi dîtina min niqta ku min li jor got (naverok bo naverokê) û bê lez wergerandin girîng e. Xwendina roman, çîrok, helbest, kovar, hwd. ên Kurdî heke paralelî dema werger, ferheng, nivîsar, hwd. biçe, pir bikêr dibe. Gelek caran meriv li tiştê ku meriv lê aliqî ye rast tê û dibîne ku kesên din çî bersîv danê. Ji hêla din jî de hebûnan meriv a peyvik û biwêjan dewlemend dike. Di pêdexistina xwe ya Îngîlîzî de min jî wergerê pir îstîfade kir. Çer ku ez rêzimanê hîn bûm, min dest bi wergerandina nivîsarên jî kovarên wek "Times, Newsweek, hwd." kir. Pir dijwar bûn û bê guman wergerên min bê qalîte bûn, lê pir bi kêrî min hatin.

II. Lêkera "bûn", wek lêkera alîkar, bi lêkeran re an jî cûda tê nivîsîn?

Her çi qas ez li her derê rêzimana berê C. Bedirxan û hevalên wî derdixim pêş jî, di lêkolînên min de xuya bû ku hin qaîdeyên wan hevnegirtî ne, hin li ser rawêjên (varsayim) çewt hatine danîn û hin jî baş nehatine ravekirin. Bê guman ev jî gelek normal e, feqîran di çend şalan û di rewşên gelek dijwar de, karên ku xelk bi deh şalan û di rewşên gelek misaît de (dewlet, aqademî, hwd.) dikin pê anîne. Ji ber vê yekê jî pir normal e ku hin tişt kêm mabin. Gava ku meriv dide ber pêkanînen wan, meriv dibîne ku kêmasiyên wan ne pir girîng in. Lê ji ber ku yên ku piştî wan destavêtinê, qasî ji sedan dehê wan jî ne zana û erbabê karê xwe bûn, niqtên ku wan vala hiştin nehatin tijekirin û ji bervajî, ji sedemên şovenîzma devokî, hiştengî, hwd. valahî û kêmasiyên nuh hatin afirandin. Ez dixwazim berê bi giştî rêzimana C.B. wek bingehe were nas- kirin, dûre jî li ser kêmasiyên gotûbêj bîn kirin. Bi dîtina min jî vê rêyê pêve tu rê me xelas nake. Ji bo wê jî di nivîsên xwe de ez li ser kêmasiyên wan ew- qas nasekinim. Dîsa jî, min di pirtûka xwe de, di hin babetan de çend rexne girtibûn. Her weha, ez hewl dikim ku di hevpeyvînan de jî hin rexne û îkazan bikim. Lêkera bûn gava ku alîkar be, ew ê bi lêkerê re an cûda bê nivîsîn. Ji xwe ya ku ez li ser disekinim jî ev e. Pevra an cihê?

Lêkera bûn di sazkirina gişa deman de dibe alîkar:

<i>Ez dikevim</i>	<i>Ez Karker im</i>
<i>Ez ê bikevim</i>	" "
<i>Ez bikevim</i>	" "
<i>Ez ketim</i>	" "
<i>Ez diketim</i>	" "
<i>Ez biketima</i>	" "
<i>Ez ketime</i>	<i>Ez mamoste me</i>
<i>Ez ketibûm</i>	<i>Ez karker bûm</i>
<i>Ez ketibûma</i>	<i>Ez mamoste bûma</i>
<i>Ez ketibim</i>	<i>Ez mamoste bim</i>

n binxetkirî hemû kişandinên lêkera bûn in: *im* (demaniha piştî tîpeke bê-

deng), *me* (dema niha piştî tîpeke bideng), *bim* (bilanî), *bûm* (dema borîya têdayî). Bi dîtina min di serê gelek zimanzanan de, ev peywendîya *bûn* û gişa deman ne zelal e. Hek zelal wefe dîtin, lihevkirina li ser rastnivîsînê dê hêsantir bibe.

Îcar sedema pêwîstbûna pevne nivîsînê, ji xwe li jor jî xuya ye.

1) Li gora ku di gişa deman de bi lêkera bingehîn re lê nivîsîn û di *Dema Borîya Çirokî* de tu sedemên taybetî ji bocûdanivîsînê tune, divê di wê demê jî de pevne were nivîsîn ku a) qaîde hevgerî (tutarlı) be, b) rastnivîsîn bilaheq neyê diwarkirin.

2) Tîpa "i" fonksiyona pevgirêdanê/pevgihanê dibîne. ango ji ber ku du tîpên bêdeng li pê hev tên: *ket* û *bû/bûm/bûn*, tîpa *i* di navberê de tê nivîsîn ku wan bigihîne hev û li pê hev bilêvkinê hêsan bike. Îcar ku *bûm* cûdabûya, *i* pêwîst nedibû. *Keti* bi serê xwe bê nivîsîn, tiştêkî bê mane derdikeve. Tiştên cihê bên nivîsîn, di normalê de fonksiyoneke serbixwe hene. Ji vê jî diyar e ku, pevne nivîsîn pêwîst e.

Hevnegerîna vê qaîdê bandûr li rastnivîsîna Hawarê jî kiriye. Di hin cihan de, wan jî pevne nivîsîne:

"Xwîna min hişk bûbû" (pevne), Hawar, Hejmar 6, Rûpel 6, Sitûn 1

Ji bo vê meriv dikare bibêje du "*bû*" li pê hev in, lewra pevne nivîsîne. Lê ev nabe hêncet, ji ber ku "*bû*"ya pêşîn lêkera bingehîn e û ya dudan a alîkar e. Lewra di warê fonksiyonê de, tu cihêtî di navbeyna "*bû*"ya pêşîn û "*ket*"a di "*ketibûm*" de tune.

III. "Enstîtuya Kurdî", "Civaka Kurdî", hwd.

Peyva "Enstîtuya Kurdî" bi her aliyê xwe çewte. Tenê hek meriv wê bi wateya ku ev dersên zimanê Kurdî dide yan jî bi zimanê Kurdî mijûl dibe, bixebitîne, cihê xwe digire. Problem di çewt û bi teqlîd ravekirina peyvika "*Kurdî*" de ye. Di zimanê me de, peyvîkên wek *Kurdî*, *Tirkî*, *Îngilîzî*, hwd. zimanê Kurdan/Tirkan/Îngilîzan, hwd. dinimînin (temsîl dikin). Di naverokên wan de ji xêndî ziman tiştêk tune. Lê belê di zimanên Ewropayîyan de peyvîkên wek, *Kurdish*, *Turkish*, *English*, hwd. Sê wateyên bingehîn hene û naveroka wateya sisêyan pir fereh e.

Kurdish:

a) Zimanê Kurdî

b) Kurd

c) Di derheqê Kurdî/Kurdan de, bi Kurdî/Kurdan re alaquadar, yê Kurdan, hwd. Ya ku van wateyan gişan dide, paşpirtika "*-ish*" e. Ji ber vê yekê, di Kurdî de sê tişt dibin hemberîya van peyvikan. Û divê li gora naverokê, meriv ji van yekê hilbijêre. *Kudisch*: a) Kurdî, b) Kurd, c) yê Kurdan.

Bê guman, pîrên me gelek car bi Kurdî axaftin û pisporîya (uzmanlık) Kurdî tevlihev dikin û ji wan heye ku peyvika *Kurdî* bi tena xwe dibe hemberîya *Kurdish*. Ji ber vê yekê jî, bêtî ku li ser naverokê bifikirin *Kurdish Institute* weke *Enstîtuya Kurdî* werdigerînin. Li gora karên ku dikin, divê navê wan *Enstîtuya Ziman û Çanda Kurdan* be, îcar hek ji kurtkirinê hez dikin, dikanin bi kurtî

bibêjin *Enstîtuya Kurdan*.

Di Kurdî de, raweya xwedîtî karê rengdêran (sîfat) jî dike. Lewra, *yê/ya/-yên Kurdan* tenê nabe tiştê ku Kurd xwedîyê wan e, ew her weha tiştên ku min li jor di xala c) de rêz kir jî dide. Min ev di pêşgotina ferhenga xwe de rave kir, lê îcar jî naxwînin, bêyî ku pêşgotinê bixwînin rexnan digirin. Bi wêjên din jî, divê bi vî awayî bînin sazîkirin:

çanda Kurdan ne çanda Kurdî

civaka Kurdan ne civaka Kurdî

welatê Kurdan ne welatê Kurdî

xewna Kurdan ne xewna Kurdî (meriv dikane bi zimanekî din jî bibîne!)

zargotina Kurdan ne zargotina Kurdî

Lê belê tiştên tenê bi zimên re alaquadar:

Enstîtuya Kurdî

Dengên Kurdî

Elfabeya Kurdî

Dersa/dersên Kurdî vê gavê jî hewce tune ku meriv bibêje *dersên zimanê Kurdî*, ji xwe *Kurdî zimanê Kurdan* e.

Divê meriv xwe ji Tirkî pir hemet bike. Zimanekî naylon î li ser masê çêkirî û her weha pir teqlîdkirî ye; bê kok e. Zimanê *Weledên Gozê ye* (*Azadî, hejmar 62, rûpel 2, quncik*). Divê enternasyonalîzm nebe asteng ku meriv rastîya wan binase. Meriv rastîya wan binase û bikanibe teva wê (hek pêwîst be) ji wan hez bike, baştir e. Peyvikên wê bê dîrok in. Lewra hema teqlîd dikin. Ma gelo "Kürt Enstitüsü" çî wateyê dide. Ji xwe wan jî dev ji sîstema ziman, hwd. berdane, hema peyvikan li pey hev rêz dikin. Wek Olağan Üstü Hal Bölge Valisi, hek meriv "Valisi" jê derxîne, meriv wê gavê dibîne ku her tişt li hewa ye. Îcar gava meriv tiştên weha werdigerîne Kurdî, divê meriv pir dîqet bike. Kurdî esaleta xwe heye, bi kok e, peyvikên li hewa ranagire. Îngîlîzî 657.000 peyvik hene, Tirkî 40.000. Dîsa jî wergera ji Tirkîya Kemalê bêbav bo Kurdî, ji ya ji Îngîlîzî bo Kurdî diwartir e. Carekê, gava ku pêşkêşvanekî şevekê Gulîstan pêşkêş kir, got: Hevalê Gulîstan. Civat giş pê kenîya.

ŞAM'DA KÜRT MEZARLARI

Suriye'de Cezîre ve Çiyayê Kurmênc (Kürt Dağı) bölgele-
rinden sonra Kürtler'in en yoğun olarak yaşadığı yer Şam'dır.
Şam'da tahminen 250-300 bin kadar Kürt yaşamaktadır.
Zaten Şam ulusal bir mozaik oluşturmaktadır. Arap çoğunlu-
ğun yanısıra, Ermeni, Yahudi, Türk ve diğer azınlıkların,
toplumun önemli bir kesimini oluşturduğu görülür.

Şam'da bulunan azınlıklardan Kürt, Ermeni ve Yahudi-
ler; kendi oluşturdukları mahallelerde yaşıyorlar. Ermeni ve
Yahudilerin halk arasında Ermeni Çarşısı, Yahudi Çarşısı
olarak bilinen kendi çarşıları bile vardır.

Kürtlerin dağ sevdalısı olduğunu Şam'da da görmek
mümkün. Orada da dağı seçmişler... Şam'daki Kürt mahalle-
si Rüknettî, sarp bir dağ yamacında kurulmuş. O kadar
sarp ki, evler üstüstemmiş gibi bir görünüm veriyor. Yukarı-
daki evlere yaya gidildiğinde, insanın iki-üç kez soluklanması
gerekliyor. Nitekim, Osman Sebrî'yi ziyarete gittiğimizde iki
kez soluklanma gereğini duyduk.

Şam'da kaldığımız Nisan ayı boyunca, hemen hemen tü-
mü de Rüknettî'de oturan birçok yurtsever dostun konuğu
olduk. Suriye'de yaşayan Kürtlerdeki yaygın yurtseverliğe ve
siyasal bilince, diğer parçalarda rastlanılamayacağı iddiası;
bir abartma olmasa gerek. Davetlerine yetişmede zorlandığı-
mız bu dost insanların, davetlerine gitmeyi nasıl görev bildik-
se; bu gün hayatta olmayan tanınmış Kürt yurtseverlerin me-
zarlarını ziyaret de bir görevdi. Tanınmış yurtseverlerin
Şam'da bulunan mezarlarını tanıtmayı amaçlarken; ünlü ba-
zı Kürtlerin de mezarlarını tanıtmayı uygun gördük.

Selahaddin Eyyubi dışındaki ünlü Kürtlerin mezarları
Rüknettî Mahallesi'ndeki mezarlıklardadır. Selahattin Eyyu-
bi ise, meşhur Emevi Camisi'nin arkasında özel bir yerde
yatmaktadır. Turistlerin çokça ziyaret ettikleri türbede iki
sanduka (1. fotoğraf) bulunmaktadır. Soldaki beyaz mermer
lahit, Alman Kralı Wilhelm tarafından armağan edilmiştir.
Buna karşın Selahaddin Eyyubi, sağdaki mavi kırmızı örtülü
mezarda bulunmaktadır. Kral Wilhelm'in gönderdiği mezara
konulması dini açıdan uygun görülmediğinden; naşı, tahta
çerçevesi çinilerle yapılmış sandukada kalmıştır. Kral Wil-
helm'e de ayıp olmasın diye, armağan mermer lahit gerçek
mezarın yanına konulmuştur.

Kapının girişinde solda (2. fotoğraf) Selahaddin Eyyubi'nin
temsili bir resminin bulunduğu çerçevesi bir levha vardır.
Bu levhadaki yazı şöyledir:

*Selahaddin Eyyubi'nin huzurundasınız.
Saygılı durun!*

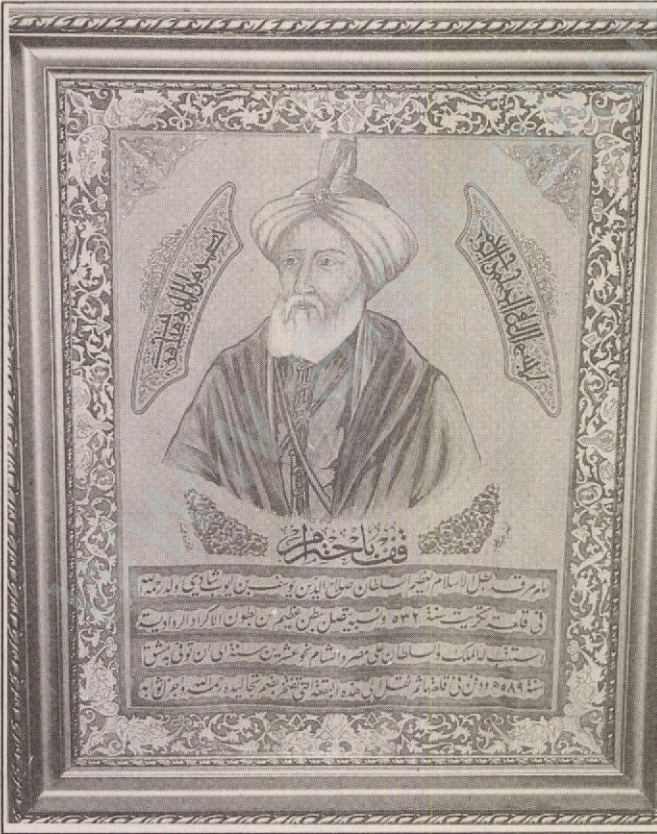
Fotoğraf: 1

Önünüzdeki ziyaret, Eyyüb Şadi'nin oğlu İslam Kahramanı Büyük Sultan Selahaddin Yusufundur. Allah'ın rahmeti ona olsun.

Hicri 532'de Tekriti'de doğdu. Ölümüne kadar yirmi yıl Mısır ve Şam çevresine hükmeden Selahaddin Eyyubi'nin soyu Kürtlerin en büyük ailesine ulaşır.

Hicri 589'da vefat eden Selahaddin Eyyubi'nin kabri Şaş Kalesinde bulunmaktaydı. Bir süre sonra Emevi Camisi'nin kuzeyindeki şimdiki yerine kondu.

Eyyubi Devleti'nin kurucusu olan Selahaddin Eyyubi, doksan yıla yakın bir süre Haçlıların elinde bulunan Kudüs'ü alışı ve Kudüs'ü geri almak üzere İngiltere, Fransa ve Alman krallarının oluşturduğu

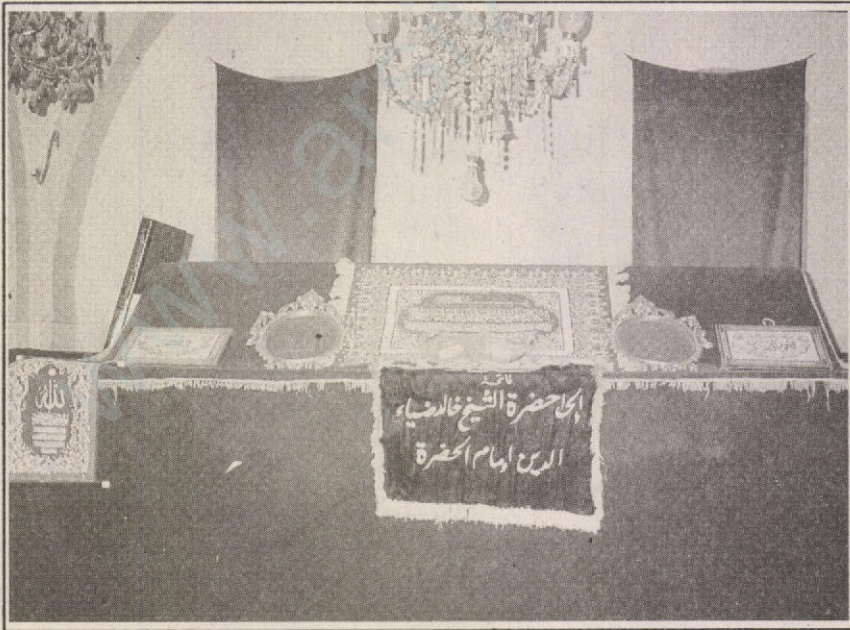
Fotoğraf: 2

Fotoğraf: 3

Haçlı ordusunu yendiği için dünyaca ün kazanmıştır. Şam'a gelen turistlerin çoğu Sela-haddin Eyyubi'nin türbesini ziyaret etmeden geçmezler.

Nakşibendi tarikatını Kürdistan'a yayan *Mevlana Xalid*'in türbesi, Rüknettin Mahallesi'ndeki Kürt mezarlığındadır. Aynı mezarlıkta Celadet ve Rewşen Bedirxan, Qedrî Can gibi ünlü Kürt yurtseverleri de yatmaktadır. Türbe, mezarlığın ortasında ve tepe üzerindedir (3. fotoğraf). Kardeşi ve yakınlarının mezarı da aynı türbe içindedir. Türbe,

Fotoğraf: 4

etrafı duvarlarla çevrili ve avlu içindeki iki binadan oluşuyor. Binanın kubbeli olanında Mevlana Xalit ve yakınlarının türbesi, diğerinde ise, bakıcısı oturuyor. Bakıcısından izin alınarak gezilen türbe, cuma akşamları aydınlatılıyor.

Mezarının üzerinde Arapça olarak; "*Fatiha! Bu mezarın sahibi olan Sayın Şêx Xalidê Diyaedîn önüdesiniz.*" (4. fotoğraf) yazıyor.

Tanınmış Kürt aydını, dil bilimcisi ve mücadele adamı Celadet Bedirxan 15 Temmuz 1951'de vefat etmiştir. Rüknettin'deki Kürt mezarlığında gömülüdür. Hayat ve mücadele arkadaşı, öğretmenlikten emekli vefakar eşi Revşen Hanım, Aralık 1992'de Şam'da vefat edince; vasiyeti üzerine Celadet Bey'in yanına gömülmüştür. Revşen Hanım'ın mezarı henüz yapılmamıştır. Mezarında yazılı bir taş bile bulunmamaktadır. Mezarı belli belirsizdir.

Mezarlar, biriketten yapılmış basit ve eğreti bir oda içindedir. Tavanı yıkılır gibidir. Demir kapısında çirkin bir görünüm oluşturan ipler vardır. Celadet Bey'in mezarının

çevresi ile Revşen Hanım'ın mezarının üstünde bol miktarda çakır diken bitmiştir.

Celadet Bey'in mezarına Qedrî Can tarafından Kürtçe olarak şu yazılmıştır (5. fotoğraf):

Mîrê Kurd
Lavê Kurdistan
Neviyê Bedirxan
Celadet.
Fedekar xwedêye himet
Cendekê wî di vir de bin ax bû
Giyane wî bilindî asîma bû.
Di rîya niştîman
Xwedî bê can
Giyane xwe kir qurban
Ne mirî ye, zendî ye
Navê wî ebedî ye.
Qedrî CAN
15. Tirmeh 1951

Tanınmış Kürt şairlerinden Qedrî Can, 1974 yılında Şam'da vefat etmiştir. Vefat ettiğinde, Milli Eğitim Bakanlığı Özlük İşleri Müdür Yardımcılığı'ndan emekliydi. Mezarı yakın mücadele arkadaşı Celadet Bey'in yakınındadır.

Fotoğraf: 5

Qedri Can'ın mezar taşına da, kendisi gibi uzun süre sürgün hayatı yaşamış hemşehrisi İzzet Derîkî şiir yazmıştır. İzzet Derîkî, hem akrabası ve hem de arkadaşı olan Qedri Can'ın mezar taşına Kürtçe şu şiiri düşürmüştür (6. fotoğraf):

Qedri Can

*Cendekê di vê gorê de
Zor nazik û civan e.
Ji Derîkê Çiyayê Mazî
Navê wî Qedri Can e.
Hezar xweşî li canê wî
Hozanekî kurdan e.
Welatparêzekî qeşçî bû.
Ruhstên jê girt can e.
Gorê xiste zikê xwe
Ew ji kire qurban e.
Ji piştî me kurda çû
Ew zanayê ziman e.*

Melle Ehmedê Şûzî 1925'deki Şêx Seîd direnişine katılmış ve hareket sonrası arandığı için Suriye'ye gelmiş ve bir yurtsever olarak çalışmalarına orada devam etmiştir. Siirtli olan Melle Ehmedê Şûzî'nin mezarı da Rûknettin'deki Kürt mezarlığındadır. O'nun mezar taşına ise Kürtçe olarak şu düşürülmüştür (7. fotoğraf):

*Cendekê di gorê de
Bi canê xwe yek bû
Bahis û zanîn mîletek bû.
70 sal kar û xebat bû
Destên pak û dilekî şewat
Bi tev canê wî çû gorê
Axîn û hesrata welat.
Hezar rehmet li gorate be
Te bi bihûşt timî cihê te be.*

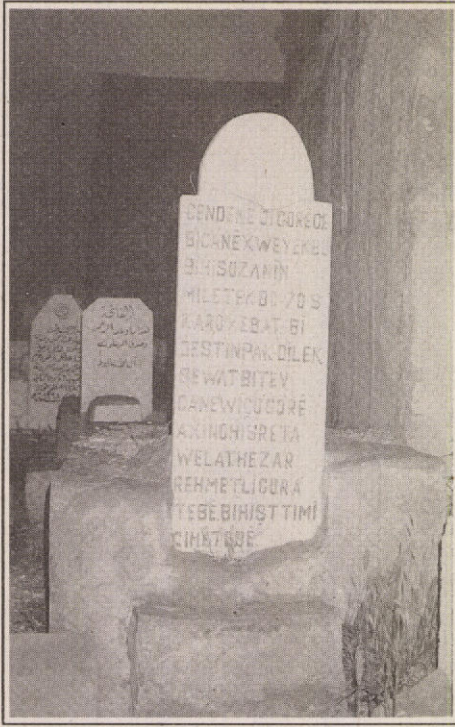
Rûknettin Mahallesi'nde başka mezarlıklar da var. Bunlardan biri de Omer Axa Şemdinî aile mezarlığıdır. Ki buradaki mezarlıkta, Ekrem ve Kadri Cemilpaşa'ların mezarları bulunuyor. Omer Axa Şemdinî'yle akrabalıklarından ötürü bu aile mezarlığına gömülmüşlerdir.

Şam'da ünlü Kürtlerin mezarlarından söz ederken, Omer Ağa Şemdinî'den söz etmesek olmaz. Çünkü kendisi, Şam'daki Rûknettin Mahallesi'nin kurucusudur. Halen genişçe olan ailesi orada oturmaktadır.

Omer Axa Şemdinî hakkında bize Mihemed İbrahîm Kîkî adında ve 75 yaşlarında bir Kürt bilgi verdi. Mihemed İbrahîm Kîkî, "Gözümü açtığımda Omer Axa buradaydı. Nereden geldiğini bilmiyorum. Adına bakılırsa, Şemdinan'lı olması gerek. Çok iyi bir insandı ve büyük saygınlık görürdü. Buradaki tüm Kürt aşiret reisleri ona bağlıydı. Mahalledeki tüm sorunları çözerdi. Bir sorun olduğunda tellal çağırır, kadın, erkek ve çocuk

Fotoğraf: 6

Fotoğraf: 7

de mezarı oldukça bakımlıydı.

Selahaddin Eyyubi, Mevlana Xalit ve Omer Axa Şemdîni'yi ayrı tutarsak, diğer şahsiyetler, birer Kürt yurtseveri ve aydınlarıdır. Hepsisi de 1920 sonrasındaki ulusal kurtuluş mücadelesinin sonucu sürgün hayatı yaşamak zorunda kalmış ve yurt hasreti çekerek vefat etmişlerdir. 1920'lerden sonra Suriye'de yaşanan sürgünlerden sonra bir de yakın dönemin sürgünü vardır. Bu da 1980 Askerî Darbe sonrası yeni kuşağın yaşadığı sürgündür. Bu yeni kuşaktan da gurbet ellerde vefat edenler oldu. Bunlardan birinin, *Yılmaz Apaydın*'ın mezarıyla karşılaştım. Yeni kuşağın çektiği ve çekmekte olduğu acıyı bilen biri olarak, önceden tanımadığım ve adını duymadığım Yılmaz'dan söz etmeseydim, bu günkü kuşağa haksızlık etmiş olacaktım.

Yılmaz Apaydın, Celadet Bey'in ve Kadri Can'ın mezar komşusudur. Onun mezarında şu yazılıdır.

Yılmaz Apaydın

- 1953 Van-

13 Çileyê pêşîn 1983 - Şam

Ji ber hûkmê faşîst a Tirkîyê ji welat derketî bû.

Suriye'de diğer önemli Kürt şahsiyetlerinin mezarları da var. Ancak biz bunlardan yalnızca Şam'da olanları yazı konusu yaptık. Kaldı ki, hepsini araştırma olanağımız da olmadı.

Bir ulusu ulus yapan şeylerden biri de ulusal değerlerine sahip çıkmasıdır. Celadet Bey'in mezarını görünce ne kadar umursamaz olduğumuzu gördüm. Bir ulus ne denli

tüm mahalleliyi evinin önünde toplar tarafları dinledikten sonra kararını açıklardı. Herkes bu karara uyardı. Omer Axa'nın Fransızlar ve devlet yetkilileri nezdinde de itibarı büyüktü. Fransızlar kendisini Şam'daki Kürtlerin temsilcisi kabul ediyorlardı. Kendisi hiç parlamenter olmadı ama, onun gösterdiği Kürt adaylar seçilirdi. Cenazesinde kilometrelerce kuyruk olmuştu..." diye anlatıyordu.

Kadri ve Ekrem Cemil Paşa'lar, kız alıp verme yönünden Omer Axa Şemdîni'ye akraba olmuşlardır. Yukarıda değindiğim gibi, mezarları bu özel aile mezarlığındadır. Her ikisi de yanyana gömülüdür.

Kadri ve Ekrem Cemil Paşa'ların mezarını gece ziyaret edebildik. Mezarlık görevlisini bulabilmek epeyce zamanımızı almıştı. Siyah boyları silindiği için, mezar taşının üzerindeki yazıları gece okumak zordu. Ancak, doğum ve ölüm tarihlerini alabildik. Kadri Cemil Paşa'nın mezar taşında doğum: 1890, ölüm: 26 Aralık 1973 yazılıydı. Ekrem Cemil Paşa'nınkindinde ise; doğum: 22 Şubat 1891, ölüm: 31 Ocak 1974 yazılıydı. Her ikisinin

yüksek bir kurtuluş mücadelesi verirse versin, Celadet Bedirxan gibi yaşamı mücadele olmuş bir Kürt aydınının mezarı adeta bir harabe görünümündeysen, o mücadelede eksiklik vardır. Herhalde biz çok "büyük işlerle" uğraştığımızdan, böylesi "küçük" bir işle uğraşma gereğini duymuyoruz.

Ben bir araştırmacı değilim. Ne var ki, Celadet Bey ve Rewşen Hanım'ın mezarlarının hali beni böyle bir yazı yazmaya sevk etti. Onların ve onlar gibilerinin hatıralarını layıkıyla yaşatmak hepimiz için bir görevdir. Tüm Kürt yurtseverleri tarihimize ve ulusal değerlerimize sahip çıkmalıdır.

Not: Mezarları gezmede, fotoğraf çekiminde, tercümede ve bilgi vermede yardımları dokunan Reşat Deriki, Kek Dilaver ve Mihemed İbrahim Kiki'ye teşekkürlerimi sunmayı görev bilirim.

BASIN AÇIKLAMASI

Türkiye’de Kürt sorunu, hem toplum hem de demokrasi sorunu olarak gündemin birinci maddesi olmaya devam ediyor. Son günlerde Türkiye başbakanı Tansu Çiller’in ağzından çıkan "Bask Modeli" önerisi, tartışmalarda soruna yeni bir ivme kazandırdı.

Bilindiği gibi Tansu Çiller, 8 Ekim günü, Viyana’da beş türk gazetecisiyle yaptığı görüşmede, Kürt sorununun çözümünün "İspanya’daki Bask Modeli" ile olabileceğini açıkladı. En başta T.C. Cumhurbaşkanı ve komutanlar olmak üzere; Türkiye’nin tüm tutucu, ırkçı ve değişmeden yana olmayan siyasetçileri, Tansu Çiller’e büyük tepki gösterdiler. Kürt sorununun "Bask Modeli" ile değil, "Türk Modeli" ile çözülebileceğini ileri sürdüler. "Türk Modeli"nden kastın, askeri çözüm ve Kürt halkının ulusal demokratik taleplerinin zorla bastırılması olduğunu, "sağır sultanda" biliyor.

Bu tepkilerden sonra, Başbakan geri adım attı, söylediklerini inkar etti. Bu gelişmenin kendisinde asıl iktidarın "arka planda duranlar" olduğunu gösterdi.

Bunun yanında, değişmeden yana olan ve Türkiye’de yeni yapılanmayı isteyen siyasetçiler, aydınlar ve gazeteciler de; Kürt sorununun çözümünde öncelikle demokratik ve özgür tartışmanın gerekliliği ve bu tartışmaların sağduyulu çözümler üretebileceği konusunda, duyarlılık gösterdiler. Bu sağ duyu kesimlerin de farkında oldukları gibi, askeri çözüm her dönemde, Kürt ve Türk halkı için bir yıkım olmuştur ve bugünde olmaya devam ediyor.

Partimiz, Türkiye’de gelişen bu sağduyulu gelişmeyi, ciddiyetle izlemekte ve ona önem vermektedir. Bunun yanında partimiz, Kürt sorunu başta olmak üzere Türkiye’nin tüm temel sorunlarının, demokratik ve özgür tartışmalar sonucunda yaratılan sağduyulu anlaşmalara dayalı toplumsal ve siyasal projelerle çözülebileceğine inanmaktadır. Halkımız’da demokratik ve barışçıl çözümün, genel çıkarlara en uygun ve rizikosuz yollardan biri olduğunu dile getirmektedir. Ayrıca partimiz Kürt sorununda, demokratik ve özgür tartışma ortamının yaratılmamasının, demokratik, barışçıl ve insanlı çözümlerden yana olmayanların metodlarını güçlendireceğini ve terör ortamını yoğunlaştıracağını tesbit etmektedir.

Askeri çözümden yana olanların yaptığı kötülük, sadece Kürt sorununda demokratik ve özgür tartışmalar yapılmasının engellemek değildir. Bu kesimler, sivil ve yurtsever insanların, Birer, ikişer, onar öldürülmesini de yeterli görmüyorlar. Kürdistan’da var olan çatışma ortamının sonucunda, yeni katliam provalarının nesnel ve subjektif koşullarını geliştirmek istiyorlar. Bunun içinde, Halepçe’de olduğu gibi kimyasal silahların kullanılması düşünülmekte; Çünkü, bombardımanların, helikopterlerle öldürmelerin, onların amacına ulaşması için yeterli olmadığı düşüncesi hakimdir.

Böyle çlgın bir girişim, Türkiye’de halklar arası amansız bir çatışmanın koşullarını yaratacaktır. Kürt ve Türk halkının eşitce ve sorunları çözümlenmiş bir biçimde ortakça yaşanmasından yana olan kesimlerin, bu tehlikeyi görmesi ve karşı durması gerekir.

Partimiz, bu konuda basına büyük görevler düştüğünü ve basının bulunduğumuz aşamada ciddiye alınır bir güç olduğunu bilmektedir.

HEVGİRTİN - PDK

**Hevgirtin - PARTİYA DEMOKRAT A KURDISTAN
GENEL BAŞKANLIĞI**

BASIN BİLDİRİSİ

OSMAN SEBRÎ'Yİ YİTİRDİK

Tüm yaşamını, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine adayan Şair - Yazar Osman Sebrî'yi 11 Ekim günü yitirdik. Hayatının her anında ulusal kurtuluş mücadelesiyle birlikte yaşayan Osman Sebrî, yaşına ve hastalığına karşın, öldüğü gün bile gençlere tecrübelerini aktarmaya çalışıyordu.

88 Yaşında vefat eden Osman Sebrî 1905 yılında Adıyaman'da doğdu. Şex Saîd direnişinden sonra hapse girdi. Amcaları Şükrü ve Nuri Ağa ise direniş nedeniyle idam edilmişlerdi.

Hapislik sonrası amcaları üzerine ifade veren kişiyi öldürdüğü iddiasıyla aranmaya başlayınca 1929 yılında Suriye'ye geçti. Suriye'ye gider gitmez, oradaki Kürt yurtsever ve aydınlarıyla ilişkiye geçti ve ilk olarak da Xoybun'da çalıştı.

Osman Sebrî bir yandan örgütsel çalışma içinde bulunurken diğer yandan da Havar ve Ronahî dergilerinde yazı ve şiirler yazdı. Şam'da açılan Nadî Kürdistan (Kürdistan Klubü)' da ders verdi.

Osman Sebrî, 1957 yılında kurulan Suriye Kürdistan Demokrat Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. 1965 - 1969 yılları arasında Parti Genel Sekreterliği yaptı. Parti içindeki hizipleşmeler yüzünden, daha sonra partiden ayrılarak, siyasal çalışmalarını bağımsız olarak sürdürdü.

Osman Sebrî, siyasal yaşamında ödün vermez kişiliğiyle tanınırdı. Yurtsever kesim arasında saygın bir yeri vardı. Herkes kendisine APO diye hitap ederdi.

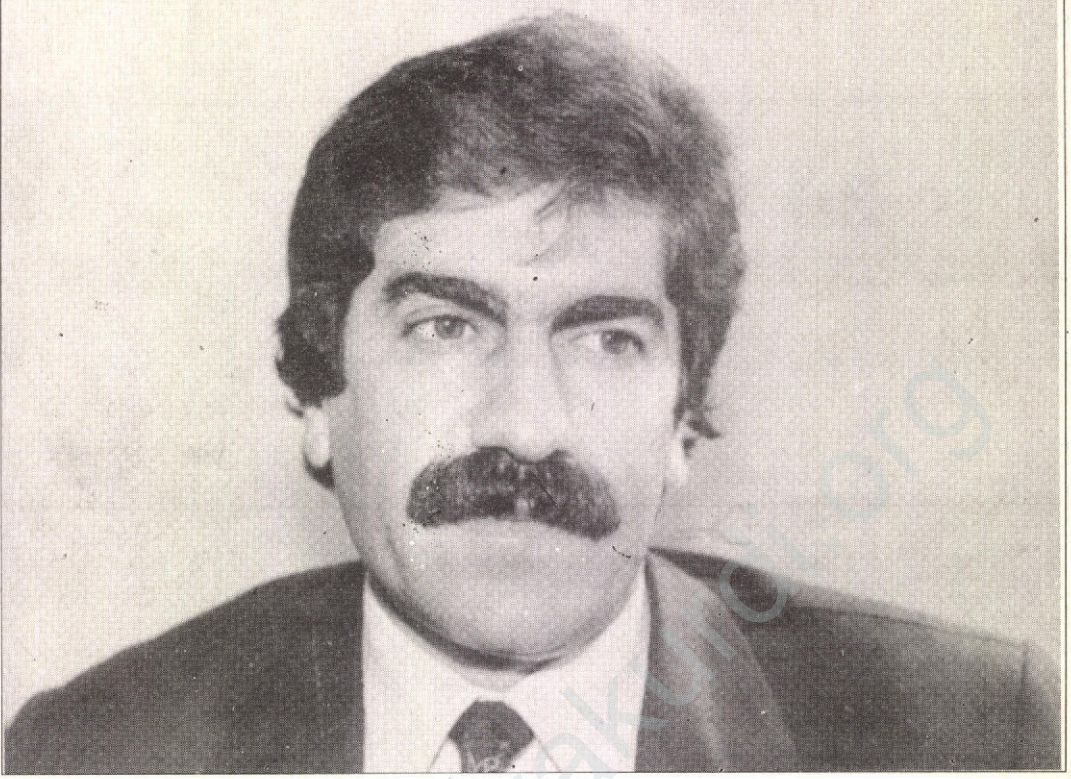
APO iyi bir mücadele adamı olduğu gibi, tüm Kürdistan'da tanınan bir şair ve yazardı. Şiir kitaplarının ilkinin adı **BAHOZ**'dur. Tüm şiirleri ise APO adlı kitabında toplanmıştır. Yazılarını ise **Derdên** me adlı kitapta toplamıştır.

APO asırlık bir çınardı. Kendisi aramızdan ayrılırken, örnek mücadelesini ve eserlerini bıraktı. O Kürt Halkı'nın gönlünde ölümsüz bir yer edindi.

Kürt halkının başı sağ olsun!

12 EKİM 1993

Hevgirtin - Partiya Demokrat a Kurdistan
HEVGİRTIN - PDK

DEP Mardin Milletvekili **MEHMET SİNCAR**
DEP Batman İl Yön. Kur. Üyesi **METİN ÖZDEMİR**
DEP Batman İl Yön. Kur. Üyesi **HABİB KILIÇ'ın**

öldürülmelerini kınıyor,Devlet güçlerinin ve sivil kontra yandaşlarının
Demokrasi Partisi ve diğer demokratik kuruluşlara yönelik baskı ve
katliamlarını lanetliyoruz.

HEVDEM Çalışanları

Kontrgerilla cellatlarının silahlı saldırısı sonucunda
yaşamını yitiren yiğit arkadaşımız,kürt ozanı
HAMİT GEZGİNCİ'yi saygıyla anıyoruz .
Katilleri lanetliyoruz.
Devrim şehitlerinin anılarını mücadelemizde
yaşatacağız

İBRAHİM GÖRÖZ

Hamit Gezginci
(1954 - 28.9.1993)

Hevdem

